

Закон о мерама, њиховој употреби у јавном саобраћају и надзору над њима, 1933.

Садржај

1. Закон о мерама, њиховој употреби у јавном саобраћају и надзору над њима
2. Закон о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине
3. Правила о облику, саставу и обележавању тегова и о границама њихове тачности
4. Правила о облику, саставу и обележавању кантара брзака
5. Правила о облику, саставу и начину обележавања буради и о границама њихове тачности
6. Правила о прегледу и жигосању и облику, саставу и обележавању боца и судова за точење (крчмљење) алкохолних пића и млека
7. Правила о облику, саставу и обележавању мерила и справа за мерење сувих материја и о границама њихове тачности
8. Правила о облику, саставу и обележавању мерила и справа за мерење течности и о границама њихове тачности
9. Уредба о међусобном односу мера метарског система спрам страних мерила и обрнуто

10. Правила о прегледу и жигосању, саставу и обележавању струјомера и о надзору над њима
11. Решење о прежигосању израђевина од злата, сребра и платине
12. Решење о златном и сребрном новцу који служи у сврхе накита и украса
13. Правилник о тежини и чистоћи златног новца који подлеже испитивању чистоће и жигосању
14. Решење о облику жигова којима ће се жигосати мерила, справе за мерење, боце и судови и бурад
15. Уредба о примени Закона о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине

351.821/

БИРКА ЗАКОНА

протумачених судском и администра-
тивном праксом

Издаје Др. ГОЈКО НИКЕТИЋ

Св. 184.

ЗАКОН

О МЕРАМА, ЊИХОВОЈ УПОТРЕБИ У ЈАВ-
НОМ САОБРАЋАЈУ И НАДЗОРУ НАД ЊИМА

СА ЗАКОНОМ О КОНТРОЛИСАЊУ ЧИСТОЋЕ ИЗРАЂЕ-
ВИНА ОД ЗЛАТА, СРЕБРА И ПЛАТИНЕ, — И СВИМА
УРЕДБАМА И ПРАВИЛИМА ЗА ЊИХОВО ИЗВРШЕЊЕ.

БЕОГРАД
ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА
1 КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛИЦА 1
1933

184.СВ.

ЗБИРКА ЗАКОНА

СВ. 184.

протумачених судском и администра-
тивном праксом

Издаје Др. ГОЈКО НИКЕТИЋ

Им. бр.

SIGN.

4681

ЗАКОН

О МЕРАМА, ЊИХОВОЈ УПОТРЕБИ У ЈАВ-
НОМ САОБРАЋАЈУ И НАДЗОРУ НАД ЊИМА

СА ЗАКОНОМ О КОНТРОЛИСАЊУ ЧИСТОЋЕ ИЗРАЂЕ-
ВИНА ОД ЗЛАТА, СРЕБРА И ПЛАТИНЕ, — И СВИМА
УРЕДБАМА И ПРАВИЛИМА ЗА ЊИХОВО ИЗВРШЕЊЕ.

БЕОГРАД
ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ГЕЦЕ КОНА
1 КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛИЦА 1
1933

Дат. бр.
37659

САДРЖАЈ

Страна

1 ^о Закон о мерама, њиховој употреби у јавном саобраћају и надзору над њима — — — — —	5
2 ^о Закон о контролисању чистоте израђевина од злата, сребра и платине	28
3 ^е Правила о облику, саставу и обележавању теџова и о њраницама њихове тачности — — — — —	47
4 ^о Правила о облику, саставу и обележавању кантара брзака — — —	63
5 ^о Правила о облику, саставу и начину обележавања буради и о њраницама њихове тачности — — — — —	67
6 ^о Правила о прегледу и жиџосању и облику, саставу и обележавању боца и судова за точење (крмљење) алкохолних пића и млека — — — — —	74
7 ^о Правила о облику, саставу и обележавању мерила и сѣрава за мерење сувих материја и о њраницама њихове тачности — — — — —	82
8 ^о Правила о облику, саставу и обележавању мерила и сѣрава за мерење	

течности и о границама њихове тачности — — — — — 100

9⁰ Уредба о међусобном односу мера метарској система сјрам страних мерила и обрнуто — — — — — 135

10⁰ Правила о прејледу и жиџосању, саставу и обележавању струјомера и о надзору над њима — — — — — 144

11⁰ Решење о прежиџосавању израђевина од злата, сребра и платине — 172

12⁰ Решење о златном и сребрном новцу који служи у сврхе накита и украса — — — — — 173

13⁰ Правилник о тежини и чистоћи златној новца који подлежи испитивању чистоће и жиџосању — — — — — 175

14⁰ Решење о облику жиџова којима ће се жиџосати мерила, сјраве за мерење, боце и судови и бурад — — 178

15⁰ Уредба о примени Закона о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине — — — — — 182

ЗАКОН

о мерама, њиховој употреби у јавном саобраћају и надзору над њима.

од 30 јуна, 1928. год.

Опште одредбе.

Чл. 1. — Мере у Краљевини Југославији оснивају се на метру и килограму.

Метар је растојање између крајњих црта међународне прамере на температури када се чист лед топи.

Килограм је маса међународне прамере килограма.

Чл. 2. — Метар је јединица мере за дужину.

Као основна мера за одређивање мера за дужину сматра се у Краљевини Југославији она прамера од платине и иридиума коју је међународна генерална конференција за мере од 1889. године санкционисала као копију број 30 међународне прамере метра.

Ова државна прамера метра чува се при Средишњој Управи за мере и драгоцене метале у Београду, према прописима које ће Министар Трговине и Индустрије утврдити правилником.

Мере за дужину су:

Метар као јединица за мере дужине скраћено: m

десети део метра, назван дециметар, скраћено: dm

стотинити део метра, назван центиметар, скраћено: cm

хиљадити део метра, назван милиметар, скраћено: mm

милионити део метра, назван микрон, скраћено: μ

десет метара, названих декаметар, скраћено: dkm

стотину метара, названих хектометар, скраћено: hm

хиљаду метара, названих километар, скраћено: km

десет хиљада метара, названих миријаметар, скраћено: mrm

Чл. 3. — Мере за површину су уопште квадрати метра за дужину. Јединица им је квадратни метар, скраћено: qm или m^2

Као посебне мере за премеравање земље могу се употребљавати:

стотину квадратних метара, названих ар, скраћено: a

десет хиљада квадратних метара, названих: хектар, скраћено: ha.

Чл. 4. — Мере за запремину су уопште кубови мера за дужину. Јединица им је кубни метар, скраћено kbm или m^3 .

Чл. 5. — Јединица мере за масу је килограм.

Као основна мера за одређивање мера за масу сматра се у Краљевини Југославији она прамера од платине и иридиума коју је међународна конференција за мере 1889. године санкционисала као копију број 29 међународне прамере килограма.

Ова државна прамера чува се при Средишној Управи за мере и драгоцене метале у Београду, према прописима које ће Министар Трговине и Индустрије утврдити правилником.

У јавном саобраћају мере за премеравање масе називају се теговима.

Тегови су:

килограм као јединица мере за масу, скраћено: kg

десети део килограма, назван хектограм, скраћено: hg

стотинити део килограма, назван декаграм, скраћено: dkg

хиљадити део килограма, назван грам, скраћено: g

десети део грама, назван дециграм, скраћено: dg

стотинити део грама, назван центиграм, скраћено: cg

хиљадити део грама, назван милиграм, скраћено: mg

милионити део грама, назван микрограм, скраћено: γ

сто килограма, названих цента, скраћено: q

хиљаду килограма, названих, тона, скраћено: t

Чл. 6. — Као посебна мера за мерење драгог камења и правог бисера може се упо-

требљавати тег од 2 дециграма (200 милиграма), назван каџат метарског система (метрички карат), скраћено: mk

Чл. 7. — Јединица шупљих мера је литар.

Литар је једнак запремини једнога килограма чисте воде при нормалном атмосферском притиску и температури коју има вода када је најгушћа.

У јавном саобраћају сматра се да је та запремина једнака кубном дециметру.

Скраћен знак литра је:

Делови и множине литра су:

десети део литра, назван децилитар, скраћено: dl

стотинити део литра, назван центилитар, скраћено: cl

хиљадити део литра, назван милилитар, скраћено: ml

У јавном саобраћају сматра се да му је запремина једнака једном кубном центиметру, означава се са: kcm или cm³

милионити део литра, назван микролитар, скраћено: λ

десет литара, названих декалитар, скраћено: dkl

стотину литара названих хектолитар, скраћено: hl

хиљаду литара, названих килолитар, скраћено: kl

Чл. 8. — Све напред утврђене мере употребљавале се у јавном саобраћају под називима и скраћеним ознакама који су за сваку од њих предњим одредбама прописани.

Скраћене ознаке исписивале се малим писменима (словима) и без тачке на крају.

Чл. 9. — У јавним актима, у трговачким књигама и регистрима, у огласима и објавама све мере морају се означавати својим називима који су прописани овим законом.

У уговорима свака количина која није новац, и у приватним писменима, мора се написати у законским мерама.

Чл. 10. — За сва она мерења, која се не би могла извршити напред утврђеним јединицама, Министарски Савет, на предлог Министра Трговине и Индустрије, може из јавно-привредних разлога, утврдити нове јединице за мерење изведене из напред пробројаних јединица и њихову употребу као и употребу у јавном саобраћају мерила или справа за мерење, намењених тој сврси, путем уредбе огласити као обавезну.

Та уредба поднеће се на одобрење Народној Скупштини приликом њеног првог састанка.

Чл. 11. — Изузетно од одредаба у предњим члановима важи ово:

1) За изражавање количине земље остаје употреба досадашњих (старих) мера и даље на снази догод се у пореском катастру, земљишнику (грунтовници) и тапијама означавање површине некретности изражава у тим мерама.

Странке могу у својим пословима употребљавати поред тих досадашњих мера и нове мере прописане чл. 3. овога закона.

2. У поморској пловидби употребљаће се и даље морска миља, која је једнака 60-том делу једног степена полутара, и уобичајена бродска тона.

3. У саобраћају са иностранством могу се у правним пословима и документима употребљавати законите мере страних држава.

4. Министар Трговине и Индустрије, може, ако би интерес извозне трговине захтевао да се роба која се шаље у иностранство јозначи у мерама уобичајеним на дотичним страним тржиштима, за поједине врсте робе намењене извозу, допустити, путем наредбе, донесене по саслушању трговачких, индустријских и занатских комора, употребу страних мера.

Чл. 12. — Међусобан однос страних мера које би још биле у употреби и мера овим законом прописаних регулисаће, на предлог Министра Трговине и Индустрије, Министарски Савет, Уредбом.

Таблица еквивалената мера и тегова, која ће се примењивати у ослобођеним и присаједињеним областима ТБр. 3556. од 7. марта, 1914 год., прописана на основу решења Министарског Савета ТБр. 4123. од 31. августа, 1913. год.:

И Мере за тежину:

1. Драм (или дирхем) има 64. денка или 16. кирата = 0.32 кгр.
2. Ока стара има 400 драма или 6 окија = 1.28 кгр.

3. Ока нова = 1 кгр.

4. Кантар има 44 оке = 56.45 кгр.

5. Чеки (мера за дрва и камен):

а. стари чеки има 176 ока = 225.79 кгр.

б. нови чеки има 195 ока = 250 кгр.

II Мере за висину:

1. Пармак (палац) = 0.03 мет.

2. Кадема (стопа) има 12 пармака = 0.36 мет.

III Мере за растојање:

1. Миле има 2500 пикова (аршина) = 1895 мет.

2. Миле хашеми има 1000 пикова = 700 мет.

IV Мере за дужину:

1. Аршин, ара или пик има три врсте:

а. аршин мејмари (за мерење земљишта и зграда) = 0.76 мет.

б. аршин чарши (за мерење тканине) = 0.68 мет.

в. аршин ендазе за мерење свиле = 0.65

V Мере за површину:

1. Квадратни аршин (дра или пик):

а. квадратни аршин мејмари = 0.57 кв. мет.

б. квадратни аршин чарши = 0.46 кв. мет.

в. квадратни аршин ендазе = 0.42 кв. мет.

2. Данум (лунум):

а. нови данум има 1000 аршина мејмари = 2500 кв. мет.

б. стари данум има 1600 аршина мејмари = 918. 67

3. Евлек (за мерење винограда и воћњака) има 400 аршина мејмари = 229.92 кв. мет.

VI Мере за запремину:

1. Бинлик (употребљава се у Цариграду и Европској Турској — Румелија):

а. бинлик за течности има 1000 драма = 32.02 кгр.

б. бинлик за кукуруз има 100 ока = 128.2 кгр.

в. бинлик за жито има 110 ока = 141.1 кгр.

2. Киле:

а. нови киле има 4 чиника = 40 литара.

б. стари киле = 36.80 лит.

в. стари киле (у Маћедонији) има 4 нови киле = 160 лит.

Ова ће таблица важити од 31. августа, 1914. год.

Српске Новине Бр. 57. од 11 марта, 1914 год.

О контролисању мерила.

Чл. 13. — За мерење у јавном саобраћају мерама које су наведене у предњим члановима овог Закона, то јест при куповини или продаји, трговању ма којом робом или ма каквим производима, при одређивању количине рада, надница или зараде, допушта се употреба само прописно оверених (прегледаних и жигосаних) мерила и справа за мерење.

Као мерење у јавном саобраћају сматра се мерење у трговању и онда, ако се оно не врши у отвореним (јавним) локалима

Оверавање мерила и справа за мерење, ради контролисања њихове исправности, састоји

се из прописаног службеног прегледа и примене жига којим се потврђује да су према закону и особеним наредбама тачни.

За ону врсту мерила и справа за мерење, чији се преглед и жигосање не би, за сада, могли извршити из техничких разлога, прописаше Министар Трговине и Индустрије наредбом услове под којима ће се они моћи пуштати у јавни саобраћај.

На преглед и жигосање не смеју се примати мерила и справа за мерење које резултат свога мерења не би изражавале у јединицама утврђеним у члановима 2—7. овога Закона или у јединицама које ће се утврдити накнадно на основи члана 10. овога Закона.

Чл. 14. — На преглед и жигосање прилаће се:

1. Мерила за дужину: метар или множине целог, метра, или његова половина, или његов пети или десети део;

2. Мерила за запремину: кубни метар, половина кубног метра, хектолитар или половина хектолитра или множине целих ових величина, или литар његова двострука, петострука, десетострука или педесетострука количина, или његова половина, његов пети, десети, двадесети, педесети или стоти део;

3. Тегови, килограм, грам и милиграм, или двострука, петострука, десетострука, двадесеторострука, или педесеторострука њихова количина, или половина, пети, десети део килограма, као и половина, пети и десети део грама.

За ваге и за бурад не важе та ограничења.

Чл. 15. — Мерила и справе за мерење намењени, према предњем члану 13., јавном саобраћају подлеже првом и повременом прегледу и жигосању.

Чл. 16. — Првом прегледу и жигосању подлеже сва нова и оправљена мерила и справе за мерење пре него што се на продају изнесу или у саобраћај пусте.

Као оправљено, у смислу предњег става, сматраће се свако оно мерило (или справа за мерење) на коме се изврши оправка (преиначење или исправка) која би могла да утиче на величину мере или на исправност њених података.

Лице које је, у смислу предњег става, извршило оправку дужно је да поништи ранији државни жиг, који се налази на мерилу или на справи за мерење, и да се постара за понован преглед и жигосање.

Чл. 17. — Мерила и справе за мерење израђени у иностранству и намењени јавном саобраћају и продаји могу се увозити само преко царинарница које, на предлог Министра Трговине и Индустрије, одреди Министар Финансија.

Чл. 18. — Лица која су рада да врше израду, оправку или увоз мерила и справа за мерење дужна су да то надлежној контроли мера пријаве најмање на десет дана пре почетка рада и да јој у исто време саопште место где

се налази радионица односно локал у коме се мерила излажу продаји. Исто тако, она су дужна споменуто надлештво извести и о промени места или локала најдаље за 14 дана од дана у који је сеоба извршена или рад обустављен.

Чл. 19. — Повременом прегледу и жигосању подлеже сва мерила и све справе за мерење који се налазе у јавном саобраћају.

На повремени преглед и жигосање подносиће се мерила за мерење сваке друге године. Овај двогодишњи период почиње се рачунати од првог дана оне календарске године која долази иза године у којој је мерило жигосано или пуштено у јавни саобраћај.

Обавези повременог прегледа и жигосања не подлеже мерила која се држе на стоваришту ради продаје и која нису употребљавана.

За она мерила и справе за мерење који нису подесни за двогодишњи повремени преглед и жигосање или за која, због њихове природе, није потребан тај преглед, одредиће се наредбом рок и услови за повремени преглед, односно да он није ни потребан.

Чл. 20. — Облик жига за први и повремени преглед и жигосање одредиће се наредбом.

Наређење о облику, саставу и начину обележавања мерила и справа за мерење који се могу примати на преглед и жигосање, као и највећа допуштена и кажњива одступања (гра-

нице и тачности) од њихове праве величине или од тачности њихових података прописане се Правилником за извршење овога Закона.

Решење Бр. 808. од 25. фебруара, 1929. год.
На основи чл. 20. Закона о мерама, њиховој употреби у јавном саобраћају и надзору над њима, решава се:

Да се стави ван снаге наредба бивше Земалске Владе за Босну и Херцеговину од 19. јула 1911. године, бр. 146922/IV, којом се прописује обавезно обележавање тара тежине каца за сир.

Ово решење стаје на снагу на дан 1. марта 1929. године, пошто буде обнародовано у „Службеним Новинама.”

(Службене новине Бр. 51. — XXII од 2. марта, 1929 год.).

Чл. 21. — Није допуштено у јавном саобраћају употребљавати нити на стоваришту ради продаје држати нетачна мерила и справе за мерење.

Као нетачно сматраће се свако мерило и справа за мерење чије одступање у величини мере или у исправности података прелази границе допуштених грешака.

О контролисању буради.

Чл. 22. — Бурад у којима се продаје вино, пиво, шпиритус и друго алкохолно пиће могу се пуштати у јаван саобраћај пошто се

законитом мером, путем службеног прегледа утврди њихова запремина и тежина празног бурета.

Обележавање запремине и тежине бурета, то јест жигосање буради, вршиће се применом жига чији ће се облик прописати наредбом.

До које ће се запремине обележавати њихова сопствена тежина прописане се правилником.

Бурад подлеже и повременом прегледу и жигосању сваке друге године.

Овај двогодишњи период почиње се рачунати од првога дана оне календарске године која долази иза године у којој је буре жигосано.

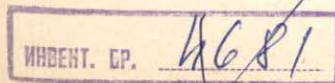
Министар Трговине и индустрије може, по саслушању трговачких комора, прописати обавезу прегледа и жигосања остале буради којима би се по запремини продавале и друге течности осим оних које су напред побројане.

Чл. 23. — Бурад која служе само као стоваришни судови за држање вина, пива и других алкохолних пића не подлеже обавези прегледа и жигосања.

За бурад у којима се увози вино, пиво, шпиритус и друго алкохолно пиће, Министар Трговине и Индустрије, прописане услове под којима ће се она моћи пуштати у јаван саобраћај.

Чл. 24. — Министар Трговине и Индустрије може, у интересу трговине, ослободити од

Закон о мерама

прегледа и жигосања бурад која би се, напуњена, извозила у иностранство.

Чл. 25. — Крајња допуштена граница тачности, коју не сме прекорачити нова бурад као и бурад која се налазе у саобраћају одредиће се у правилнику.

Бурад на којима се изврши оправка која би њихову запремину изменила преко допуштених граница тачности, морају се поново подврћи прегледу и жигосању.

Лице које је извршило оправку буради или их је дало на оправку мора поништити жиг који се на бурадима налази.

О контролисању боца и судова.

Чл. 26. — Боце и судови у којима се у гостионицама, пивницама, каванама и другим јавним локалима крчи вино, пиво и свако друго алкохолно пиће морају бити снабдевени знаком запремине и подлеже службеном прегледу и жигосању у смислу члана 13. до 21. овога Закона.

Затворене боце у којима се продаје вино, пиво или друго алкохолно пиће не подлеже обавези прегледа и жигосања.

Чл. 27. — Прегледу и жигосању подлеже судови за точење млека и млечних производа као и затворене боце или други судови у којима се млеко продаје.

Чл. 28. — Облик жига за жигосање боца и судова, одредиће се наредбом.

Наређења о облику и саставу боца и судова, као и границе одступања које се приликом прегледа допуштају прописиће се правилником.

Жиговина.

Чл. 29. — За први и повремени преглед и жигосање мерила и справа за мерење, боца и судова и буради, наплаћиваће се жиговина, доплате за излазак на лице места, а по потреби, и остали манипулативни трошкови по тарифи коју пропише Министар Трговине и Индустрије у споразуму са Министром Финансија.

Државна надлештва и установе, осим привредних, ослобођавају се од плаћања жиговине само у случају повремениог прегледа њихових мерила и справа за мерење.

Министар Трговине и Индустрије може, у споразуму са Министром Финансија, одобрити попуст на жиговини домаћим индустријским предузећима која израђују мерила, справе за мерење, боце и судови и бурад као и самоуправним установама које употребљавају водомере, плиномере или струјомере.

Начин наплате и обрачунавање жиговине, доплате за излазак на лице места и накнаду манипулативних трошкова прописиће Министар Трговине и Индустрије правилником.

О употреби мерила.

Чл. 30. — Сваки трговац који се у својој радњи служи мерама мора имати потребан прибор прописаних мерила и справа за мерење.

За радње у којима се продаје на мале количине прописане се наредбом број и врста потребних мерила и начин мерења истима у јавном саобраћају.

Чл. 31. — Државне власти и установе које су надлежне за одобравање радњи (обрта) извештаваће и надлежне контроле мера о њиховом започињању или престанку.

У прикупљању података о власницима мерила, справа за мерење, боца и судова и бурад дужне су да учествују и општинске власти, када им се контрола мера и драгоцених метала ради тога обрати.

О надзору.

Чл. 32. — Надзор над мерилима и справама за мерење и судовима и бурада врше контролори мера и органи полицијске власти, по упутствима која ће прописати Министар Трговине и индустрије у споразуму са Министром Унутрашњих Дела.

Надзор над боцама и судовима по локалима у којима се точе алкохолна пића или млеко врше и органи финансијске власти, по упутствима која ће прописати Министар Трговине и Индустрије у споразуму са Министром Финансија.

За сво време докле су трговачке радње, магацини и радионице отворене за купце, органима надзорне власти слободан је приступ у њих, како би се могли уверити да ли су власници испунили обавезе прописане овим Законом и наредбама и правилницима који су издати за његово извршење.

Кривична дела и казне.

Чл. 33. — Казниће се:

1. Новчано од 30 до 900.— динара или затвором до 30 дана:

1. онај ко у јавном саобраћају употребљава мерила или справа за мерење који нису допуштени према члану 1—10 овога Закона;

2. онај ко мерила или справа за мерење, који по овоме закону подлеже прегледу и жигосању или које је требало поднети на повремене преглед и жигосање, у јавни саобраћај нежигосане пусти, или их нежигосане употребљава, или их нежигосане, ради продаје држи изложене у својој трговачкој радњи, стоваришту, индустријском или занатском предузећу;

3. онај ко у гостионици, кавани, или у каквом другом јавном локалу вино, пиво и друго које алкохолно пиће или млеко крчми у боцама или у судовима који неби одговарали одредбама чл. 26. и 27. овога Закона;

4. онај ко, изузевши случајеве побројане у члану 23. и 24. овога Закона, пусти у саобраћај вино, пиво или друго какво алкохолно пиће у бурадима која нису прописно жигосана.

II. Новчано од 30 до 600.— динара или затвором до двадесет дана:

1. онај ко у јавном саобраћају употребљава мерила или справе за мерење или бурад прописно жигосане, али зна или би, уз обавезну опрезност, морао знати да она иначе не одговарају одредбама овога закона и наредбама издатим на основи њега;

2. онај ко не поступи према последњем ставу чл. 16. и 25. овога Закона.

Чл. 34. — Са оним у кога се нађу лажна мерила или справе за мерење, боце и судови и бурад поступиће се по одредбама Казненог законика поред евентуалних казни по тачки I. или II. чл. 33. овога Закона.

Чл. 35. — Ко:

1. неповлашћено употреби државни жиг или знак за жигосање који ће се на основи овога Закона утврдити;

2. отиснути жиг или знак пренесе на друго које мерило или справу за мерење;

3. у саобраћај пусти или на продају изнесе мерило или справу за мерење на којима је извршено дело под 2., казниће се новчано до 3000.— динара или затвором до три месеца.

Чл. 36. — За све остале кривице које нису наведене у предњим члановима а које би се односиле на неизвршење овога закона и наредба издатих на основи њега казниће се учинилац кривичног дела од 30 до 500.— дин.

Чл. 37. — У свим случајевима кривичних дела, означених у овој глави, одузеће се све оруђе и материје, као израђевина кривичног дела, без обзира на то чији су. Овим се не вређају права на накнаду лица које на ове ствари има какво законско право.

Чл. 38. — Власници, у чијим би радњама била учињена, у предњим члановима побројана кривична дела, која нису они лично извршили већ су ова кривична дела последица њиховог немарног надзора, казниће се новчано до 900.— динара.

Ако радњу не води власник лично, за оваква кривична дела одговара пословођа. За наплату новчане казне пословође, јемчи власник радње.

Чл. 39. — При одмеравању казне узимаће се у обзир отежавне и ублажавне околности као и величина користи која се желела постићи кривичним делом или штете која би се њиме нанела.

Чл. 40. — Кривице наведене у чл. 35. овога закона судиће надлежни судови.

Чл. 41. — За поступак по иступима надлежни су:

1. полицијске дирекције и управа града Београда;

2. градске (варошке) полицијске управе;
3. срески поглавари и старешине среских испостава;

4. полицијски комесари: погранични, железнички, бродарски, у бањама, при рудницама и у осталим местима где постоје.

Противу пресуде надлежне власти првога степена, допуштен је призив бану у року од осам дана од дана саопштења пресуде. Призив се предаје оној власти која је донела пресуду.

Право призива бану, у истом року, има и контрола мера и драгоцених метала која је пријаву поднела.

Чл. 42. — У случајевима кривичних дела наведених у чл. 33., под I, тач. 2., 3. и 4., надлежна власт може, пре доношења пресуде, тражити стручно мишљење контроле мера и драгоцених метала. У свима пак осталим случајевима она је дужна да то учини.

Чл. 43. — Мерила и справе за мерење, боце и судови или бурад, који би били предмет кривичног дела у смислу овога закона, задржаће се под затвором докле се не изрекне пресуда. Ако се на њима не би могло отклонити оно што би било противно одредбама овога закона, или ако странка то не би хтела да учини, изрећиће се приликом доношења пресуде конфискација и њихово уништење.

Чл. 44. — Наплаћене новчане казне иду у корист државе.

Чл. 45. — Право на гоњење кривичних дела из чл. 35. овог Закона, застарела за две године, а за остала кривична дела за шест месеци. Право на извршење казне, изувевши кривична дела по чл. 35. овог Закона, застарела за годину дана.

Чл. 46. — Казнене одредбе овога закона примењиваће се и на она кривична дела која су учињена пре него што је он ступио на снагу, ако пресуда није још изречена и ако у досадањим законима нису повољније одредбе по онога који је кривично дело учинио.

Завршне и прелазне одредбе

Чл. 47. — Жалбе против одлука контрола мера и драгоцених метала и контрола буради разматра Средишна Управа за мере и драгоцене метале. Свака таква жалба предаје се оном надлештву које је одлуку донело у року од петнаест дана од дана у који је одлука примљена.

У одлуци контроле мера и драгоцених метала или контроле буради мора се означити рок у коме се жалба може поднети.

Чл. 48. — Органи управних власти дужни су да контроли мера и драгоцених метала и контроли буради и њиховим службеницима пруже потребну им помоћ кад им се они, у вршењу контролне службе, тога ради обрате.

Чл. 49. — Министар Трговине и Индустрије ће путём наредба донети прописе у погледу даље употребе мерила и справа за мерење, боца и судова и буради, пуштених у јавни саобраћај пре него што је овај закон ступио на снагу.

Чл. 50. — Министар Трговине и Индустрије може за територију Србије и Црне Горе прописати рокове и остала прелазна наређења односно увођења у живот чланова 22—28 овога Закона.

На течности које се износе на продају у бурадима, жигосаним у смислу члана 22. до 25. овога Закона, не може се наплаћивати и општинска мерина.

Чл. 51. — Кад овај закон ступи на снагу, престају важити сви посебни закони и прописи о мерама који постоје у појединим покрајинама Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, као и ТБр. 274. Закона о таксама од 30. марта 1911. године са његовим изменама и допунама од 27. јуна и 20. децембра 1921. године и 25. октобра 1923. године.

Чл. 52. — Овај Закон ступа у живот кад га Краљ потпише а обавезну снагу добија по истеку 30 дана од дана у који буде обнародован у „Службеним Новинама”.

Препоручујемо Нашем Министру Трговине и Индустрије да овај Закон обнародује,

свима Нашим Министрима да се о извршењу његовом старају, властима заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорвају.

(Службене новине Бр. 156. — Л од 10 јула, 1928 год.).

ЗАКОН

о контролисању чистоће израђевина од
злата, сребра и платине

од 30. јуна, 1928. год., са изменама и
допунама од 21 маја, 1929. год.

Састав израђевина.

Чл. 1. — Израђевине од злата, сребра и платине, као и од легура тих племенитих метала, које се производе у земљи или увозе из иностранства, пуштају у промет, држе на стоваришту или износе на продају, не смеју имати мању чистоћу него што је најнижа чистоћа одређена чланом 2. овога Закона. Од тога се изузимају израђевине побројане у чл. 17. и 18.

Чл. 2. — Чистоћа злата, сребра и платине означаје се у хиљадитим деловима њихове тежине X/1000.

Прописана чистоћа је:

А. Код израђевина од злата:

Број 1	950	хиљадитих	(950/1000)
„ 2	840	„	(840/1000)
„ 3	750	„	(750/1000)
„ 4	583	„	(583/1000).

Б. Код израђевина од сребра:

Број 1	950	хиљадитих	(950/1000)
„ 2	900	„	(900/1000)
„ 3	800	„	(800/1000).

В. Код израђевина од платине:

950 хиљадитих (950/1000).

Иридијум који се налази у платини сматра се једнак платини.

Чл. 3. — За легуру (смесу) за злато допушта се обично употреба сребра и бакра; за сребро бакра; а за платину такође бакра. Допуштено је израђевинама од злата, сребра и платине, осим напред побројаних метала, додати и друге метале, али је у том случају дужна странка, која такве израђевине на преглед подноси, декласирати све метале који легуру састављају ако јој је познат састав легуре.

Допуштено је на златне израђевине стављати делове од сребра или платине; на израђевине од сребра или платине делове од злата, али ти делови морају остати у својој власти тој боји.

На израђевине од злата, сребра и платине, могу се у појединим случајевима стављати прости метали, и обротно, али тако да се израђевине од злата, сребра и платине могу лако распознати од израђевина од простих метала. За то спајање употребиће се чивије, шарчице и завртњи. У нарочитим случајевима може се допустити и спајање коситром (калајем).

Друге материје (кит, гипс, смола, туткало и томе слично) смеју бити у вези са изра-

ђевинама од племенитих метала само тако да се оне у њима могу запазити, односно распознати. Изузетци од тога допуштени су само онда када то техничка потреба изискује.

Израђевине од сребра позлаћене или превучене златом (дублиране, платиране) сматрају се као сребро. Слој позлате не сме бити толико јак да се због тога не би на камену могла испитати чистоћа сребра. Поједине врсте израђевина могу се изузети од те одредбе путем наредбе.

Украси од злата, сребра и платине на израђевинама од простих метала сматраће се као израђевине од злата или сребра или платине, ако се прости метал од њих распознаје и ако се они могу механички лако одвојити.

Израђевине које по своме саставу не одговарају напред наведеним одредбама не смеју се из иностранства увозити, у земљи производити, у јавни саобраћај пуштати нити пак продавати.

Чл. 4. — Леум за спајање златних израђевина мора имати најмање 400/1 000 чистог злата, а за спајање сребрних најмање 550/1 000 чистог сребра.

Приликом спајања не сме се употребљавати леума више него што је потребно за спајање.

Имени жић.

Чл. 5. — Израђевине од злата, сребра и платине, које се производе у земљи, морају бити снабдевене службено одобреним знаком (жи-

гом) произвођачева имена или имена фабрике, тако званим именим жигом.

Забрањено је на израђевине од злата, сребра или платине стављати осим именог жига какве друге знаке, који би били слични домаћим или иностраним жиговима за чистоћу.

Подношење израђевина на испитивање чистоће и жигосање.

Чл. 6. — Израђевине од злата, сребра и платине подлеже у погледу свога степена чистоће израде (чл. 2. и 3.) испитивању и жигосању.

Чл. 7. — Израђевине ће се, ако је производња домаћа, подносити на испитивање чистоће и жигосање снабдевене именим жигом, уз писмену пријаву, у којој ће се навести врста, број и тежина у грамовима и чистоћа робе. Та пријава ослобођена је од плаћања таксе не марке. Ако се златне, сребрне и платинске израђевине увозе из иностранства, сматраће се као пријава царинска декларација.

Домаће израђевине подnose се на испитивање чистоће и жигосање још пре него што су бојене, куване (варене) или полиране, али морају бити у таквом степену израде, да после жигосања не би, у даљем обрађивању, могле наступити никакве промене у њиховом саставу и да би жиг за чистоћу и имени жиг остали јасни и разговетни.

У оправданим случајевима могу се, на испитивање чистоће и жигосање, примити и потпуно довршене израђевине ако је испитивање технички могућно извршити са довољном тачношћу.

Чл. 8. — Жигосане израђевине, које се знатно измене или прераде, морају се наново поднети на испитивање чистоће и жигосање.

Чл. 9. — Нежигосане израђевине од злата, сребра и платине, које би се хтеле пустити у јаван саобраћај, или изложити продаји (преко произвођача, поправљача, продавца, заложних завода, аукционих завода, комисионих радњи или томе слично) подлеже испитивању чистоће и свему што прописују одредбе овога закона.

Предњим одредбама подлеже нежигосане или измењене и прерађене израђевине и онда ако су пореклом приватна својина.

Испитивање чистоће и жигосање.

Чл. 10. — Испитивање чистоће врши се обично огледом на камену којим се утврђује приближна тачност чистоће. Ако тај оглед покаже несумњиве и поуздане резултате, може се одустати од огледа ватром или помоћу других тачнијих испитивања. Покажу ли се огледи на камену сумњиви, онда ће се, без обавештавања странке о томе, извршити оглед ватром или на који други савршенији начин.

Чл. 11. — При испитивању чистоће на израђевинама од злата и сребра а нарочито на онима које се подносе пре бојења и искувавања, могу се у изузетним случајевима допустити одступања, и то: код израђевина од злата највише 3, а код израђевина од сребра највише 5 хиљадитих. Код израђевина пак чији су делови састављени леумом може се, у изузетним случајевима, ако је употребљена најнужнија количина леума, допустити одступање још од 5 хиљадитих.

Чл. 12. — Ако странка не би била задовољна са оценом контролног надлештва, може тражити да се испитивање понови. А ако она и после тога другог испитивања опет не би била задовољна, надлештво и странка ће заједнички запечатити дотични комадић легуре и послати га Средишњој Управи за мере и драгоцене метале на преглед.

Оцена Средишне Управе је коначна.

Ако се приликом пресудног испитивања утврди да се странка неоправдано жалила, она ће сносити трошкове око тог коначног испитивања.

Чл. 13. — На израђевине за које се нађе да имају чланом 2. прописану чистоћу и да одговарају одредбама чл. 3. овога Закона, контролно ће надлештво ставити државни жиг.

Облик жигова, који морају бити друкчији за домаће а друкчији за иностране израђевине, прописаће се наредбом. Исто тако наредбом

ће се прописати на које се делове израђевина ударају жигови.

Чл. 14. — Израђевине које су толико ситне или су таквог састава да не могу поднети никакву ознаку, подвргаваће се испитивању чистоће, али на њих се неће стављати имени жиг и жиг чистоће. За такве израђевине прописаће се наредбом како ће се оверавати степен њихове чистоће.

Чл. 15. — Ако се утврди да израђевине што их је странка на испитивање поднела немају чистоћу декларисану у пријави, жигосаће се жигом нижег степена чистоће.

Израђевине које не би имале најмању чистоћу, прописану чланом 2., али би им утврђени степен чистоће износио више од 200/1000, или на којима се не би могло отклонити оно што би било противно законским одредбама, наведеним у чл. 3. или ако странка не би хтела да тако што отклони, разбиће се и у том стању вратити ономе чије су.

Царски аустријски велики и мали дукати жигосаће се само у случају ако им чистоћа износи 986/1000. Исто тако може се златни турски новац, који служи за накит, жигосати ако му чистоћа износи најмање 750/1000. Ако, на испитивање и жигосање поднети новац, не би имао напред утврђену чистоћу разбиће се и у том стању вратити ономе чији је. Тежине новца који подлежи жигосању прописаће правилником министар трговине и индустрије.

Жићовина.

Чл. 16. — За испитивање чистоће и жигосање израђевина од злата, сребра и платине наплаћиваће се жићовина, а по потреби и остали манипулативни трошкови по тарифи коју пропише Министар Трговине и Индустрије у споразуму са Министром Финансија.

Од плаћања тарифом утврђене жићовине не може се нико ослободити.

На саставне делове од других метала и материја, као и на оковано камење, неће се рачунати жићовина.

Начин наплате и обрачунавања жићовине и накнаду манипулативних трошкова прописаће Министар Трговине и Индустрије правилником.

Израђевине које се ослобођавају испитивања и жигосања.

Чл. 17. — Испитивању степена чистоће и жигосању не подлеже ове израђевине:

1. Апарати, инструменти, који служе непосредно за научне или медицинске сврхе, затим за занатску или индустријску производњу;

2. Новац свих врста, а инострани само онда, када није у нераздвојној вези са другим израђевинама;

3. Медаље које се кују у домаћим државним ковницама;

4. Израђевине које су потпуно превучене саватом (емајлом), бисером или чиме другим што би било томе слично;

5. Предмети старије производње који имају научну, уметничку, историјску или културно-историјску вредност;

6. Само они окови на камену, мозаику, бисеру и томе слично код којих је тежина племенитог метала незнатна;

7. Сви предмети од злата, сребра и платине који су лакши од 1 грама.

За случајеве када израђевине од злата, сребра и платине, у земљу улазе привремено (као транзитна роба или као мустре које се враћају) или када их ко носи уза се ради своје употребе, Министар Трговине и Индустрије може, у споразуму са Министром Финансија допустити ослобођење од жигосања, уз потребно јемство, да дотичне израђевине неће ући у трговински саобраћај.

Индустријски производи који се у иностранство извозе и тамо привремено остављају ради коначне обраде ослобођавају се од жигосања само уз мере опрезности, које ће се прописати правилником Министра Трговине и Индустрије.

Извоз робе

Чл. 18. — Израђевине од злата, сребра и платине, спремљене за извоз, ослобођавају се жигосања па према томе и испитивања чистоће и осталих одредаба овога закона. Услови и мере опрезности, под којима се допушта израда и промет оваквих израђевина, прописане се правилником Министра Трговине и Индустрије, у споразуму са Министром Финансија.

Производња и продаја.

Чл. 19. — Произвођачи, поправљачи и продавци израђевина од злата, сребра и платине, а тако исто јавни и приватни заложни заводи и комисионари, који те израђевине излажу продаји или их држе на стоваришту, подлеже надзору контроле драгоцених метала. Те контроле ће своје органе слати у радионице и трговине, да тамо врше службене прегледе.

Приликом тих прегледа контролни органи дужни су уверавати се, да ли се напред споменути произвођачи, поправљачи, продавци, заводи и т. д. у свему придржавају прописа овога закона и на основи њега издатих наредба. Како ће се тај преглед вршити прописане се наредбом Министра Трговине и Индустрије.

Чл. 20. — Поред тога што су добили дозволу од надлежне власти или установе, произвођачи, поправљачи, продавци, заводи и т. д., побројани у чл. 19., дужни су да контроли драгоцених метала најмање на десет дана раније јаве да ће отпочети рад и да јој у исти мах саопште место где се налази радионица или локал у коме се израђевине излажу продаји. Исто тако дужни су они споменуто надлештво известити и о промени места или локала најдаље за 14 дана од дана у који је сеоба извршена или рад обустављен.

У случају да радња престане, биће дужни надлежној контроли драгоцених метала вратити свој имени жиг.

Трговци мешовите робе, то јест они трговци који поред друге робе, уз дозволу обртне власти, продају и израђевине од злата, сребра и платине, морају те израђевине држати у засебном одељењу, које се може лако видети.

Чл. 21. — Торбарење (кућарење) израђевина од злата, сребра и платине строго је забрањено.

На излагање и продају израђевина од злата, сребра и платине на сајмовима (вашарима) имају право они, који испуне прописе чл. 20. овога Закона и у колико би им то било допуштено одредбама других закона.

Чл. 22. — Златне и позлаћене сребрне израђевине, затим израђевине од платине и израђевине од сребра морају бити једне од других одвојене у продавницама и изложима. Код позлаћених сребрних израђевина мора се ставити јасан натпис: *Сребро*.

Чл. 23. — Произвођачи, поправљачи, продајци, заводи и т. д., морају у својим продавницама, на видном и приступачном месту, држати слике државних жигова и муштеријама, када оне то траже, давати на разгледање овај закон и правила донесена о његовом извршењу.

Чл. 24. — Израђевине од злата, сребра и платине израђене у иностранству могу се увозити само преко оних царинарница које

одреди Министар Финансија, на предлог Министра Трговине и Индустрије.

Поступак при увозу израђевина од злата, сребра и платине, прописан споразумно Министар Трговине и Индустрије и Министар Финансија.

Израђевине од неплеменитих метала

Чл. 25. — Израђевине од неплеменитих метала али племенитима сличних метала, позлаћене, посребрене, дублиране, лакиране, затим од неплеменитих метала начињени, али златом, сребром, и платином украшени предмети моћи ће се продавати само као израђевине од неплеменитих метала.

Као израђевине од неплеменитих метала сматраће се и оне у којима количина племенитог метала не износи више од двеста хиљадитих (200/1000).

Ови предмети не смеју добити никакву ознаку или назив по којему би се погрешно могло сматрати да су од злата, сребра или платине.

Наредбом ће се прописати назив и ознаке ових израђевина.

Израђевине од неплеменитих метала не смеју се позлатити толико (златом платирати, дублирати и т. д.) да се тиме спречи испитивање на камену. Од те одредбе могу се у појединим случајевима изузети понеке врсте израђевина.

Ако се у некој радњи на стоваришту, у продавницама и изложима држе, уз израђевине

од злата, сребра и платине, и израђевине од неплеменитих метала или сличних првима, ове последње морају се држати у засебним преградама, на којима ће оне бити означене јасним натписима. Ти натписи не смеју бити такви да би се по њима погрешно могло схватити да су то израђевине од злата, сребра или платине.

Кривична дела и казне.

Чл. 26. — Ко:

1. неповлашћено употреби државни жиг за чистоћу или какве друге знакове који ће се на основи овога закона утврдити;

2. отиснути жиг или знак пренесе на другу израђевину од злата, сребра или платине;

3. у саобраћај пусти или на продају изнесе израђевину на којој је извршено дело под 2; и

4. израђевине од злата, сребра и платине, по извршеном жигосању, измени тако да би оне — у колико не би било речи о изузетцима наведеним у ставу четвртом члана 3. — у себи могле крити друга страна тела која се не могу видети или лако распознавати, казниће се новчано до 3.000 динара или затвором до три месеца.

Чл. 27. — Ко, осим у изузетним случајевима који су наведени у члановима 17. и 18. овога Закона производи, у саобраћај пушта или продаји излаже израђевине из легуре од

злата, сребра или платине са другим металима, које не би имале најнижу чистоћу прописану за израђевине од злата, сребра и платине (чланови 2. и 11.) казниће се новчано од 30 до 900 динара, у колико учињено кривично дело не прелази у теже кривично дело, које се гони по казненом законик у.

Чл. 28. — Ако би се које од кривичних дела означених у чл. 26. и 27. учинило по други пут, надлежна власт може на предлог контролног надлештва, забранити учиниоцу за извесно време а највише за три године а, у случају поновног поврата, и за свагда производњу и продају израђевина од злата, сребра и платине.

Чл. 29. — Ко израђевине од злата, сребра или платине противправно снабде туђим именим жигом казниће се новчано од 30 до 900 динара.

Чл. 30. — Ко:

1. произведе какву израђевину од злата, сребра или платине прописане чистоће која подлежи испитивању чистоће, па је, према одредби чл. 6., не поднесе на испитивање и жигосање;

2. продаји изложи или у саобраћај пусти израђевину од злата, сребра или платине прописане чистоће, која није жигосана;

3. Израђевину од злата, сребра или платине увезе не подневши је на испитивање и жигосање казниће се новчано од 30 до 900 динара или затвором до тридесет дана.

Чл. 31. — За све остале кривице које нису наведене у предњим одредбама о казнама а које би се односиле на неизвршење прописа овога закона и наредаба издатих на основи њега кажњаваће се учинилац кривичног дела новчано од 30 до 500 динара.

Чл. 32. — У свима случајевима кривичних дела означених у овој глави, одузеће се све оруђе и материјал као израђевина кривичног дела, без обзира на то чији су. Овим се не вређају права на накнаду лица која на ове ствари имају какво законско право.

Чл. 33. — Власници, у чијим би радњама била учињена, у предњим члановима побројана кривична дела која нису они лично извршили већ су ова кривична дела последице њиховог немарног надзора, казниће се новчано до 900 динара.

Ако радњу не води власник лично, за оваква кривична дела одговара пословођа. За наплату новчане казне пословође, јамчи власник радње.

Чл. 34. — При одмеривању казне узимаће се у обзир отежавне и ублажавне околности као и величина користи која се желела постићи кривичним делом или штете која би се њиме нанела.

Чл. 35. — Кривице наведене у чл. 26. овога закона судиће надлежни судови.

Чл. 36. — За поступак по иступима надлежни су:

1. полицијске дирекције и управа града Београда;

2. градске (варошке) полицијске управе;

3. срески поглавари и старешине среских испостава;

4. полицијски комесари: погранични, железнични, бродарски, у бањама, при рудницама и у осталим местима где постоје.

У свима случајевима надлежне власти дужне су претходно да траже стручно мишљење контроле мера и драгоцених метала.

Противу пресуде надлежне власти првога степена, допуштен је позив бану у року од осам дана од дана саопштења пресуде. Позив се предаје оној власти која је донела пресуду.

Право позива бану, у истом року, има и контрола мера и драгоцених метала која је пријаву поднела.

Чл. 37. — Израђевине, које би биле предмет кривичног дела у смислу овога закона, задржаће се у контроли мера и драгоцених метала докле се не изрекне пресуда. Ако није пресуђено да се заплене у корист државе, оне ће се довести у стање прописано овим законом или, ако се то не би могло да изврши, разбити и потом или израђевине или њихово комађе вратити законитом власнику који је дужан да поред новчане казне плати и трошкове за напред споменути рад. Накнада ових трошкова има се у пресуди изрећи.

Чл. 38. — Наплаћене новчане казне иду у коријет државе.

Чл. 39. — Право на гоњење кривичних дела из чл. 26. овога Закона застарева за две године, а за остала кривична дела за шест месеци.

Право на извршење казне, изузевши кривична дела по чл. 26. овога Закона, застарева за годину дана.

Чл. 40. — Казнене одредбе овога Закона примењиваће се и на кривична дела која су учињена пре него што је он ступио на снагу ако пресуда још није изречена и ако у досадањим законима нису повољније одредбе по онога који је кривично дело учинио.

Завршне и прелазне одредбе.

Чл. 41. — Жалбе против одлука контроле мера и драгоцених метала разматра Средишња управа за мере и драгоцене метале. Свака таква жалба предаје се оном надлештву које је одлуку донело, у року од петнаест дана од дана у који је одлука примљена.

У одлуци контроле мера и драгоцених метала мора бити означен рок у коме се жалба може поднети.

Чл. 42. — Органи управних власти дужни су да контроли мера и драгоцених метала и њиховим службеницима пруже потребну им по-

моћ када им се они, у вршењу контролне службе, тога ради обрете.

Чл. 43. — Одредбе овога закона односно израђевина од платине ступају на снагу пошто протече година дана од дана у који је он ступио на снагу.

Изузетно од члана 2. овога Закона сматраће се до 1. јануара, 1931. год., као прописни ови досадањи степени чистоће:

А. код израђевина од злата:

Број 1	750 хиљадитих	(900/1000)
2	583 "	(583/1000)

Б. Код израђевина од сребра:

Број 1	900 хиљадитих	(900/1000)
" 2	800 "	(800/1000)
" 3	750 "	(750/1000)

По истеку пак предњег рока примаће се на преглед и жигосање само израђевине које имају степен чистоће прописан чланом 2. овога Закона.

Закон од 20 јула, 1929. год., о измени рокова предвиђених у чл. 43. Закона о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине:

§ 1. — Одредбе Закона у погледу израђевина од платине ступају на снагу 1. јануара, 1930. године.

§ 2. — Овај Закон ступа у живот и добија обавезну снагу од дана када се обнародује у „Службеним новинама."

(Службене новине Бр. 173. — LXXIII од 30. јула, 1929 год.).

Чл. 44. — Жигосање извршено на основи досадашњих закона и чл. 43. овога Закона задржава своју пуну важност и после ступања на снагу овога закона.

Чл. 45. — Када овај закон ступи на снагу, престају важити сви посебни закони и прописи о контролисању чистоће злата и сребра који постоје у појединим покрајинама Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, као и Т.Бр. 274 Закона о таксама од 30. марта 1911. са његовим изменама и допунама од 27. јуна и 20. децембра 1921. и 25. октобра, 1923. године.

Чл. 46. — Овај закон ступа у живот кад га Краљ потврди а обавезну снагу добија по истеку тридесет дана од дана у који буде обнародован у „Службеним Новинама”.

Препоручујемо Нашем Министру Трговине и Индустрије да овај закон обнародује, свима Нашим Министрима да се о извршењу његовом старају, властима заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се поковају.

(Службене новине Бр. 156. — I од 10. јула, 1928 год.).

ПРАВИЛА

Бр. 4939. од 22. јула, 1931. год.,

о облику, саставу и обележавању тегова
и о границама њихове тачности.

На основу члана 20 Закона о мерама, њиховој употреби у јавном саобраћају и надзору над њима, прописују се Правила о облику, саставу и обележавању тегова и о границама њихове тачности:

Чл. 1. — За употребу у јавном саобраћају могу се примати на преглед и жигосање само тегови који су грађени по прописима ових правила.

А) Трговачки и прецизни тегови

Допуштене величине

Чл. 2. — Тегови могу се израђивати у овим величинама:

- а) трговачки:
50, 20, 10, 5, 2 и 1 килограма
50, 20, 10, 5, 2 и 1 декаграма
5, 2 и 1 грама

б) прецизни:

20, 10, 5, 2 и 1 килограма
 50, 20, 10, 5, 2 и 1 декаграма
 500, 200, 100, 50, 20, 10, 5, 2 и 1 грама
 50, 20, 10, 5, 2 и 1 центиграма
 500, 200, 100, 50, 20, 10, 5, 2 и 1 милиграма

Материјал

Чл. 3. — 1) За израду тегова од 50 килограма све до 1 грама допушта се: месинг, туч, пакфон и сви метали и металне легуре који су, у погледу тврдоће и отпорности атмосферским утицајима, једнаки напред наведеним металима; ливено жељезо сме се употребљавати само код тегова од 50 килограма па све до 50 декаграма.

2) Тегови мањи од грама до закључно 10 милиграма, израђиваће се од платине, сребра, никла, новог сребра, алуминијума и алуминијске бронзе; а тегови од 5, 2 и 1 милиграма од алуминијума или од метала или металне легуре, који би имали густину или отпорност према спољним утицајима као алуминијум.

Облик

Чл. 4. — а) Прецизни тегови.

1) Прецизни тегови од 20 милиграма до 1 грама морају имати облик зарубљене купе (конуса) са заобљеним ивицама на горњој и доњој страни. Доња основа купе мора да буде мања од горње површине. Тегови од 20, 10 и 5 килограма имају дугме или чврсту ушцу, а мањи од 2 килограма све до 1 грама, само дугме. Њихове размере биће отприлике

ове: код тегова од 20 килограма до 50 декаграма пречник основице износи 0,85-ти део пречника горње површине; висина је једнака средњем пречнику; код тегова од 20 декаграма до 1 грама пречник основице износи 0,8-ти део пречника горње површине; висина је једнака $\frac{1}{2}$ средњег пречника.

2) Прецизни тегови од 50 центиграма до 1 милиграма израђиваће се у облику четвороугаоне пчоле са ивицом која је на више пресавијена. Али допуштено је тегове од 50 и 5 центиграма израђивати у облику правилног петоугаоника, а тегове од 10 и 1 центиграма у облику правилног троугла.

3) Главне размере прецизних тегова од месинга и сличних метала у величини од 20 килограма до 1 грама — узевши да је средња густина месинга 8,4 — биће за прописане облике ове:

НАЗИВ РАЗМЕРЕ	20	10	5	2	1	50	20	10	5	2	1	5	2	1	
	килограма					декаграма						грама			
	м и л и м е т а р а														
Висина	143	113	90	65	52	41	20	15	12	9	7	6	3	2	
Пречник гор. површине	155	123	98	71	57	45	44	34	27	20	16	13	11	9	
Пречник основице	132	104	83	60	48	38	35	27	22	16	13	10	9	7	

4) Главне размере прецизних тегова од ливеног жељеза у величини од 20 килограма до 50 декаграма — узевши да је средња густина жељеза 7,15 — биће за прописане облике ове:

НАЗИВ РАЗМЕРЕ	0	10	5	2	1	50
	килограма					декаграма
	милиметара					
Висина	152	120	94	70	55	44
Пречник горње површине	165	130	102	75	60	47
Пречник основице	140	111	87	64	51	40

6) Трговачки тегови

5) Непоникловани трговачки тегови од ливеног железа од 50, 20, 10 и 5 килограма имаће у главном облик зарубљене купе (конуса), чија је висина приближно једнака пречнику основице; пречник горње површине треба да буде око 0,95-ти део пречника основице. Ови тегови снабдевају се искованим железним прстеном округлог пресека (кариком) за хватање. Брџица у коју је увучен тај прстен мора се слити са самом масом од које је тег. Горња површина тега таквог је облика да се прстен може положити у удубљење остављено у ту сврху.

6) Главне размере, у предњој тачки 5 наведених тегова, биће — узевши да је средња густина железа 7,15 — ове:

НАЗИВ РАЗМЕРЕ	50	20	10	5
	килограма			
	милиметара			
Висина	235	161	128	100
Пречник горње површине	199	152	121	96
Пречник основице	209	160	127	101

7) Трговачки тегови од 50, 20, 10 и 5 килограма од месинга и других метала као и сви поникловани тегови исте величине, имаће облик ваљка са дугметом или чврстом ушицом; висина ваљка износи приближно 11/10-на његовог пречника.

8) Трговачки тегови од 2 и 1 килограма и 50 декаграма добивају, без обзира на њихов материјал, облик ваљка са дугметом; висина ваљка једнака је пречнику.

9) Тегови од 20 декаграма до 1 грама имаће облик округле плоче са дугметом са овим размерама:

НАЗИВ РАЗМЕРЕ	20	10	5	2	1	5	2	1
	декаграма					грама		
	м и л и м е т а р а							
Пречник плочице	39	31	25	20	16	14	11	9

Висина плочице зависи од густине материјала из којег се тегови израђују.

10) У предњим утврђеним размерама допуштају се одступања која на прописани облик не утичу осетно и не износе више од ± 2 милиметара код размера већих од 40 милиметара и ± 1 милиметар код размере до 40 милиметара.

Састав

Чл. 5. — 1) Тегови се морају израђивати из једног комада и из једног истог хомогеног и масивног материјала. Само код ливених железних тегова допушта се израда прстена (ка-

рике) или ушице од кованог железа. Брџица прстена и ушице тега, мора се слити са самом масом од које је тег; брџица не сме да вири изнад највише површине тега.

2) Сви тегови у величини од 50 килограма до 50 декаграма морају имати у својој унутрашњости, сразмерну шупљину за дотеривање (јустирање) са округлим каналом који води на површину тега и затвара се металним запушачем. Канал шупљине за јустирање мора да води, код свих прецизних тегова и код трговачких тегова од 50 до 5 килограма на горњу површину тега, а код трговачких тегова од 2 килограма до 50 декаграма на доњу његову површину.

Канал се, од површине према унутрашњости тега, конички сужава, и то, на сваких 10 милиметара дубљине, за 3 милиметра у пречнику. Шупљина за дотеривање мора да буде доста велика да би могла примити потребан материјал за јустирање и да би се мање промене у тежини, које се јављају при употреби, могле изједначити. Горњи пречник отвора (каџала) за дотеривање износи, код трговачких тегова од 50 килограма до 50 декаграма и и код прецизних тегова од 20 до 5 килограма најмање 12 а највише 18 милиметара, код прецизних тегова од 2 килограма до 50 декаграма, износиће најмање 7 а највише 10 милиметара. Запушач којим се овај канал затварао треба да је од месинга или бакра. Горња површина запушача мора бити равна са површином тега, тако да се запушач не може извући а да се жиг не поквари. Допуштено је да горња површина запушача, лежи највише 1 милиметар испод површине тега, али никако изнад ње.

3) Допуштено је да се, канал шупљине за тарирање, затвара, уместо коничним запушачем, завртњем који се има осигурати утиснутом, округлом, оловном плочицом за стављање жига. Оловна плочица ставља се у конично удубљење које је, делимично у глави завртња а делимично у самом тегу, урезано. Спољна површина тега и завртња са оловном плочицом, мора да лежи у истој равнини. Унутарњи пречник навртња у каналу износи код тегова од 50 до 5 килограма најмање 8 а највише 13 милиметара а код тегова од 2 килограма до 50 декаграма најмање 4,5 а највише 10 милиметара. Пречник главе завртња мора да је два пута већи од спољног пречника завртња.

4) Тегови од ливеног жељеза морају се, да не би рђали, превући заштитним слојем. Тај слој мора бити црне боје, танак и угорен на површини тега. За овакве тегове допуштено је да се њихова површина, пре него што би била превучена напред поменути слојем, може делимично обрадити стругањем, али тако да они, приликом, тога обрађивања, не изгубе прописани облик ограничен ливењем. Тегови од ливеног железа, чија се цела површина обрађује стругањем или глачањем, примаће се на преглед и жигосање само онда када су снабдени трајном металном навлаком.

5) Тегови који нису израђени од ливеног железа, морају се цели обрадити стругањем или глачањем, тако да цела њихова површина, изузев натписа, буде сасвим глатка и равна. Та глатка површина може се снабдети металном навлаком. Навлака мора бити цела, непрекидна, отпорна, против атмосферских утицаја,

чврсто слеplена уз површину тега, то јест не сме се одлепливати, пуцати или љуштити се, нити лако трошити приликом употребе тега. Она мора бити чврста, а површина глатка као огледало. То важи нарочито за прецизне тегове.

Тегови на чијој се површини могу запазити трагови турпије или на којима би било грубих рупица, удубљења, или који би били искрхани, па ма све то било ма чиме испуњено, неће се примати на преглед и жигосање. То исто важи и за тегове чији би се делови, ако их не би било, надокнађивали стапањем.

На преглед и жигосање неће се примати ни тегови чија би доња површина имала испупчене ивице, па било да су изливени или стругом израђени.

Обележавање

Чл. 6. — 1) Маса се, на теговима, мора обележавати у килограмима, декаграмима, грамима, центиграмима и у милиграмима, скраћеном ознаком, и то: код ливених железних тегова од 2 и 1 килограма и 50 декаграма испупченим а, код свих осталих, удубљеним словима. Код ситних тегова од 5, 2 и 1 милиграма довољна је ознака само цифре.

2) Обележавање се, код тегова до 1 килограма, врши у килограмима, код тегова од 50 до 1 декаграма у декаграмима, од 5, 2 и 1 грама у грамима, од 50, 20, 10, 5, 2 и 1 центиграма у центиграмима а од 5, 2, и 1 милиграма у милиграмима. Допушта се да се прецизни тегови од 50 до 1 дециграма обележа-

вају у грамима, а од 50 до 1 центиграма у милиграмима.

3) Ознаке се могу ставити на плашт, на горњу површину или на дугме. Оне се на све тегове морају тако нанети да за жигосање остане довољно места. Других ознака не сме бити на теговима.

Одступања допуштена у тежини тегова

Чл. 7. — 1) Приликом првог прегледа не допуштају се већа одступања од ових:

а) код трговачких тегова :			
од 50 кг	10 грама	од 50 декагр	200 милигр.
" 20 "	4 "	" 20 "	100 "
" 10 "	2 "	" 10 "	50 "
" 5 "	1 грам	" 5 "	40 "
" 2 "	500 милиграма	" 2 "	20 "
" 1 "	300 "	" 1 "	15 "
		" 5 грама	10 "
		" 2 "	6 "
		" 1 грам	4 "

б) код прецизних тегова :			
од 20 килогр.	2 грама	од 5 грама	5 милигр.
" 10 "	1 грам	" 2 "	3 "
" 5 "	500 милигр.	" 1 "	2 "
" 2 "	250 "	" 50 центигр.	2 "
" 1 "	150 "	" 20 "	1 "
" 50 декагр.	100 "	" 10 "	1 "
" 20 "	50 "	" 5 "	0,5 "
" 10 "	25 "	" 2 "	0,5 "
" 5 "	20 "	" 1 "	0,5 "
" 2 "	10 "	" 5 милигр.	0,3 "
" 1 "	8 "	" 2 "	0,2 "
		" 1 "	0,1 "

2) Приликом повременог прегледа могу се код трговачких тегова са отвором за тари-

рање допустити три пута већа, код мањих трговачких четири пута већа, код прецизних тегова све до 1 центиграма два пута већа одступања од оних која су прописана за први преглед.

Дакле:

Т Е Г	Граница одступања код	
	трговачких	прецизних
50 kg	30 g	—
20 "	12 "	4 g
10 "	6 "	2 "
5 "	3 "	1 "
2 "	1,5 "	500 mg.
1 "	900 mg.	300 "
50 dkg.	600 "	200 "
20 "	400 "	100 "
10 "	200 "	50 "
5 "	160 "	40 "
2 "	80 "	20 "
1 "	60 "	15 "
5 g	40 "	10 "
2 "	2 "	6 "
1 "	16 "	4 "
50 cg.	—	4 "
20 "	—	2 "
10 "	—	2 "
5 "	—	1 "
2 "	—	1 "
1 "	—	1 "

За тегове, који су лакши од 1 центиграма, важе одступања за први преглед.

3) Казниће се употреба, у јавном саобраћају, тегова чије је одступање два пута веће од одступања прописаних за повремени преглед.

Жигосање

Чл. 8. — 1) Тегови са шупљином за дотеривање снабдеваће се са жигом на металном запушачу, тегови без запушача жигосаће се на горњој површини, тегови у облику плочице жигосаће се на оној површини где се налази обележба.

Тегови са запушачем у облику завртња (чл. 5 тачка 3) жигосаће се на округлој оловној плочици која осигурава завртањ против окретања.

2) Приликом повременог прегледа снабдевају се жигом, тегови са шупљином за дотеривање, на гвозденој карици односно на дугмету тега, дочим тегови без шупљине за тарирање на горњој површини; ако тамо не би било места, онда на основици. Код тегова испод 50 центиграма изостаје жигосање приликом повременог прегледа.

Б) Тегови за нарочите сврхе

а) Тегови за Фербенксове ваге

Чл. 9. — Тегови у облику точка (котура) који припадају систему Фербенксових вага примају се на први као и на поновни преглед и сами за себе, без ваге. Напротив, приликом повременог прегледа, примају се само са вагом на којој се употребљавају.

Чл. 10. — На први преглед и жигосање примају се само они тегови вага Фербенксовог

система који имају властиту тежину од 2 кг, 1 кг, 50 дкг, 20 дкг или 10 дкг. Ови тегови израђују се: 2 кг, 1 кг и 50 дкг од ливеног жељеза, од 20 и 10 дкг од месинга. Облик тега је ваљак (код тегова од ливеног жељеза са малим капацитетом) са подесним усеченим отвором за вешање.

Тегови од ливеног жељеза имају на горњој и доњој површини шупљину за јустирање. Та кве шупљине могу бити и код месинганих тегова те врсте.

Те шупљине за јустирање затварају се месинганим чеповима, чија површина мора бити у истој равни са површином тега.

Чл. 11. — Тегови који припадају вагама Фербенксовог система морају имати натписе од удубљених, изливених слова, који означају:

1) тежину коју они мере у килограмима;
2) размеру односа, то јест пренос оне ваге на којој дотични тег мери тежину означену под 1); и

3) најзад, у загради, у скраћеном облику (кратици), сопствену тежину тега.

Чл. 12. — Конструктивне нацрте Фербенксових тегова, њихове размере, и места где се ставља службени жиг прописане, у својим упуштвима, средишна управа за мере.

У погледу састава и израде важе прописи чл. 5 тачке 1, 4 и 5 ових правила.

Чл. 13. — Средишна управа за мере и драгоцене метале издаће наређења о прелазном

жигосању тегова Фербенксових вага који се не слажу с прописима ових правила, али се налазе у употреби.

Чл. 14. — У погледу одступања допуштених у тежини Фербенксових тегова важе прописи тачке 1-а, 2 и 3 чл. 7 ових правила.

б) Каратни тегови

Чл. 15. — За мерење драгог камена и правог бисера, могу се примати на преглед и жигосање каратни тегови метарског система; скраћена ознака им је: *mk*.

Чл. 16. — Каратни тегови могу се израђивати само у ови величинама:

500	карата	=	100	грама
200	"	=	40	"
100	"	=	20	"
50	"	=	10	"
20	"	=	4	"
10	"	=	2	"
5	"	=	1	грам
2	"	=	4	дециграма
1	"	=	2	"
0.5	"	=	1	дециграм
0.2	"	=	4	центиграма
0.1	"	=	2	"
0.05	"	=	1	центиграм
0.02	"	=	4	милиграма
0.01	"	=	2	"

Скраћена ознака „*mk*” ставља се, на горњој површини тега, удубљеним словима према

нацртима које ће издати средишна управа за мере и драгоцене метале.

Код тегова од 0.05, 0.02 и 0.01 карата може се ознака „мк” изоставити; довољне су само цифре: 0.05, 0.02 и 0.01.

Чл. 17. — Каратни тегови израђују се почевши од 500 мк до укључиво 5 мк од никла или пониклованог или позлаћеног месинга; од 2 мк до 0.1 мк од алуминијума. Каратни тегови од 500 мк до укључиво 5 мк израђују се у облику зарубљене купе (конуса) са заобљеним ивицама на горњој и доњој страни. Њихове размере и ближи облик и место где се ставља службени жиг утврдиће нацртима и таблицама димензија средишна управа за мере.

Тегови од 2 мк до 0.01 мк имају облик шестоугаоних плочица са навише пресавијеном ивицом.

Чл. 18. — 1) Приликом првог прегледа каратних тегова, не допуштају се већа одступања од ових:

код 500 мк	= 25 милиграма
„ 200 „	= 20 „
„ 100 „	= 10 „
„ 50 „	= 8 „
„ 20 „	= 4 „
„ 10 „	= 3 „
„ 5 „	= 2 „
„ 2, 1 и 0.5 мк	= 1 „
„ 0.2, 0.1 и 0.05 мк	= 0.5 „

Код 0.02 и 0.01 мк захтева се да, два тег од 0.02 мк и један тег од 0.01 мк, заједно

немају веће одступање од 0.5 милиграма; затим да се две групе тегова једнаке тежине, састављене из ових тегова, међусобно приметно не разликују.

2) Приликом повременог прегледа допуштају се ова највећа одступања:

код 500 мк	= 50 милиграма
„ 200 „	= 40 „
„ 100 „	= 20 „
„ 50 „	= 16 „
„ 20 „	= 8 „
„ 10 „	= 6 „
„ 5 „	= 4 „
„ 2, 1 и 0.5 мк	= 2 „
„ 0.2, 0.1 и 0.05 мк	= 1 „

За каратне тегове од 0.02 и 0.01 мк важе одступања за први преглед.

3) Казниће се употреба, у јавном саобраћају, каратних тегова чије одступање је два пута веће од одступања прописаних за повременог преглед.

Чл. 19. — Када ова правила ступе на снагу примаће се, на преглед и жигосање, тегови израђени по ранијим прописима (став 2 чл. 20) који се налазе у употреби у јавном саобраћају, само у случају ако су снабдевени службеним жигом 1931 или које раније године.

Чл. 20. — Ова Правила ступају на снагу на дан 1 јануара 1932 године пошто буду обнародована у „Службеним новинама”.

Од тога дана губе снагу одредбе чл. 71—76 реда о мерама за Босну и Херцеговину и чл. 43—56 реда о мерама за Хрватску и Славонију.

Службене новине Бр. 170. — LV од 29 јула, 1931. год.

ПРАВИЛА

Бр. 4748. од 14. јуна, 1931. год.,

о облику, саставу и обележавању кантара — брзака.

На основи члана 20 закона о мерама, њиховој употреби у јавном саобраћају и надзору над њима, прописују се Правила о облику, саставу и обележавању кантара — брзака:

Чл. 1. — Кантари-брзаци могу се израђивати у овим степенима снаге:

- 10 килограма,
- 20 килограма,
- 50 килограма,
- 100 килограма и
- 200 килограма.

2) Материјал из којег се израђује полуга може да буде челик или ковано железо. Полуга је разнокрака. Краћи крак полуге (крак за терет) снабдевен је са два ножа за вешање терета. Према томе, дужи крак полуге (крак за мерење), може имати две поделе. Подела за мање оптерећење почиње код нуле и достиже највише до $1/4$ -не целог оптерећења (снаге) ваге; подела, пак, за веће оптерећење (потпуна снага ваге), има да отпочне барем код оне тежине којом се завршава подела за мање оптерећење.

3) Крак за мерење може, на свакој страни, носити само једну поделу, чија дужина мора износити:

код	10 кг.	снаге	најмање		300	кг.
"	20	"	"	"		400 "
"	50	"	"	"		500 "
"	100	"	"	"		700 "
"	200	"	"	"		900 "

Најмањи размак на подели има да буде

код	10 kg	снаге	код поделе за потпуну снагу		код поделе за мање оптерећење	
			највише	10 dkg	највише	5 dkg
"	20	"	"	10	"	5
"	50	"	"	20	"	10
"	100	"	"	50	"	20
"	200	"	"	1	к	50

Код оних брзака, чији је крак за терет снабдевен само једним ножем, а крак за мерење има само једну поделу, најмањи размак те поделе треба да је исте величине као и размак оне поделе која, код ваге исто такве снаге са две поделе, одговара мањем оптерећењу.

Подела мора да буде равномерна.

4) Сказалка се са полугом ваге, мора чврсто везати; она мора да буде тако удешена да се положај равнотеже може сигурно утврдити; дужина сказалке треба да износи $1/6$ део дужег крака полуге.

5) Вага се може снабдети само једним помичним тегом у облику јајета тако да, на било коме месту поделе, увек на исти начин, прилегне на горњу ивицу крака за мерење. У ту сврху потребно је, у помични тег, наместити опругу тако, да се она не би могла, без повореде жига, извадити.

Помични тег не може да има нож за упадање а, крак за мерење, зарезе; у помични тег не смеју се стављати прутући за мерење; он може да буде снабдевен шупљином за тарирање која се затвара са запушачем (чепом) од бакра или месинга. На запушач се удара службени жиг.

6) ако се на вази налазе два ножа за терет, потребно је подесном конструкцијом постарати се да се терет у положају равнотеже ваге не могне на оба ножа обесити одједном.

Кантари брзаци не смеју се снабдевати на правом за тарирање.

7) За смештање терета служи зделица или кука која је, помоћу виска, обешена на ножи за терет. Зделица виси на четири железна ланца.

8) На вагу се стављају ови натписи и ознаке:

а) на крак за терет име и презиме и боравиште произвођача; снага ваге (10 кг., 20 кг., 50 кг. итд.) и тежина зделице (кука) са ланцем и осталим деловима који се заједно са зделицом скидају;

б) на зделицу или куку за вешање терета удариће се цифрама њена тежина са ланцем и осталим деловима који се, заједно с њима, скидају.

9) Приликом првог прегледа удара се жиг:

а) поред почетне и завршне тачке поделе за мање и за веће оптерећење;

б) на спуштену главу заковице или на коситрену капљицу којом се осигурава сударач;

в) на запушач који затвара шупљину за тарирање у помичном тегу или у тегу на куки

за вешање терета ако су ти тегови снабдевени шупљином за тарирање.

Приликом повременог прегледа и жигосања ставља се жиг поред почетне и завршне црте поделе за мање и веће оптерећење.

Чл. 2. — Потанки конструктивни опис и нацрт у чл. 1 описаних кантара-брзака, издаће средишна управа за мере и драгоцене метале.

Чл. 3. — Када ова правила ступе на снагу примаће се, на преглед и жигосање, кантари-брзаци грађени по ранијим прописима (став 2 чл. 4), који се налазе у употреби у јавном саобраћају, само у случају ако су снабдевени службеним жигом 1931 или које раније године.

Чл. 4. — Ова правила стају на снагу на дан 1 јануара 1932 године пошто буду обновљена у „Службеним новинама”.

Од тога дана губе снагу одредбе чл. 84 реда о мерама за Босну и Херцеговину, члана 65 реда о мерама за Хрватску и Славонију и наредба мађарског Министарства трговине број 84.572 од 2 децембра 1911 године.

Службене новине Бр. 161. — ЛП од 18. јула, 1931 год.

ПРАВИЛА

о облику, саставу и начину обележавања
буради и о границама њихове тачности

*Бр. 1828. од 19. децембра, 1928. год., —
са изменама и допунaма Бр. 1476. од 7. марта,
1929. год.*

На основи чл. 20., 21., 22. и 25. Закона о мерама, њиховој употреби у јавном саобраћају и надзору над њима, прописују се Правила о облику саставу и начину обележавања буради и о границама њихове тачности:

Допуштене величине и тежине.

Чл. 1. — Запремина обичне буради не подлежи ограничењу броја литара.

Пивска бурад примаће се на преглед и жигосање ако им запремина износи 12,5, 25, 50, 100, 200 или 300 литара. Преко 300 литара запремине, не подлеже ни пивска бурад ограничењу на изврстан број литара.

У погледу тежине обичне и пивске буради не постављају се никаква ограничења.

Материјал.

Чл. 2. — За израду буради допушта се:

Дрво, метал и друге материје које су дрвету или металу сличне по јачини и издржљивости. Код металне буради за течности које служе за пиће, морају сви делови, које облива течност, бити снабдевени сходном превлаком тако да, при правилној употреби, буду искључене по здравље штетне последице.

Облик и израда.

Чл. 3. — 1. Облик површине плашта и површине дна буради, треба да је такав да буде искључено стварање ваздушних мехурића.

Ако површина плашта има облик ваљка, онда површина дна мора да буде споља избочена а отвор за истакање или пуњење стојати у средини дна; ако је пак површина плашта споља избочена, онда отвор за истакање или пуњење мора да буде на површини плашта.

2. Запремину буради ограничава доња ивица отвора за истакање или отвора за пуњење. Оба ова отвора морају бити тако намештена или удешена да пуњење бурета буде потпуно, чим течност додирује доњу ивицу отвора.

3. Дрвена бурад за пиво мора да буду изнутра обливена смолом.

Обележавање.

Чл. 4. — 1. Запремина буради означава се у литрама, и то или речима или кратицом

l; тежина у килограмима кратицом кг. пред коју се ставља знак Т. Ове ознаке стављаће на бурад контролно надлештво. Није допуштено бурад снабдевати никаквим даљим ознакама запремине и тежине, и ако би се исте подударале са службенима.

2. Ознаке, по предњој тачки 1., стављаће се, по правилу, на једно између оба дна; код буради пак која, на једном дну имају отвор за истакање, стављаће се ознаке на ово дно. На металну бурад као и на мању бурад од дрвета, могу се ознаке ставити и на површину плашта на такво место где ће, приликом транспорта, бити заштићене од повреде.

3. Метална бурад, у колико се ознаке не би могле нанети непосредно на површину дна или плашта, мора се у ту сврху снабдевати са нарочитом металном плочом тако да се иста може скинути без повреде службених жигова.

Ако се учвршћивање металне плочице врши притаљивањем или закивањем, треба њену везу са буретом осигурати са четири капљице од коситра.

Капљице од коситра које, једним својим делом захватају површину бурета а, другим металну плочицу, морају се чврсто држати површине плочице и бурета и тако распоређени бити да црте, које вежу на супрот стојеће две капљице, буду једна на другу окомите.

4. Код буруди од дрвета стављају се ознаке, по правилу, на материју дна. Али и дрвена бурад може да буде снабдевена металном плочицом за стављање ознака; метална плочица учвршћава се на дно тако, да се не би могла скинути без повреде службених жигова.

5. На дрвену бурад угореваће се ознаке по предњој тачки 1; на металну бурад, као и на дрвену бурад, која је снабдевена металном плочицом, треба ове ознаке ударити, утиснути или угравирати.

6. Бурад за пиво мора да буде снабдевен на ознаком пиваре која их пушта у саобраћај. Допуштено је да се и обична бурад обележи именом власника.

Ове ознаке стављаће се испод службених ознака, а код пивске буради могу се ставити и на средину дна, распоређене у облику елипсе или кружнице, која не сме да заузме простор где се стављају службени жигови.

7. Обележавање запремине буради вршиће се до запремине од 300 литара заокруживањем на десетине а код већих на целе литре.

Тежина буради заокруживаће се на десетине килограма.

Утврђивање запремине и границе допуштених одступања.

Чл. 5. — 1. Запремина буради утврђиваће се приликом првог и повременог прегледа:

а) код обичне буради:

до 30 литара запремине са тачношћу од 0,1 литре;

преко 30 литара запремине са тачношћу од 1/300 дела запремине;

б) код пивске буради:

од 12,5 литара запремине са тачношћу од 0,5 литре.

од 25 литара запремине са тачношћу од 1 литра.

од 50 литара запремине са тачношћу од 2 литра.

од 100 литара запремине са тачношћу од 3 литра.

од 200 литара запремине са тачношћу од 4 литра.

од 300 литара запремине са тачношћу од 5 литара.

преко 300 литара запремине са тачношћу од 1/300 дела запремине.

2. Бурад која се употребљава у јавном саобраћају не сме, између праве и жигом означене запремине, показивати:

а) обична бурад:

до 30 литара запремине одступање веће од 0,2 литра;

преко 30 литара запремине одступање веће од 1/150 дела запремине;

б) пивска бурад;

од 12,5 25, 50 и 100 литара запремине одступање веће од граница грешака утврђених за сваку запремину под предњом тачком 1 б); од 200 и више литара запремине одступање веће од 1/50 дела запремине.

3. Одступање између праве тежине обичне или пивске буради и тежине на бурету жигом означене, може да износи највише 10%.

4. У случају одступања која би била већа од оних утврђених под предњом тачком 2. и 3., мора се бурад повући из јавног саобраћаја и, пре употребе, поднети на понован преглед и жигосање.

Жиґосање.

Чл. 6. — 1. Жиґ круне и године ставља се у близини ознаке за запремину и тежину бурета и то или на саму материју бурета или на металну плочицу на којој је означена запремина и тежина бурета.

Ако је метална плочица притаљена или закована, мора се жиґ круне и године ударити и на четири капљице од коситра које служе за осигурање плоче.

Жиґ круне и године ставља се изнад ознаке за запремину и тежину.

2. При обичној буради удариће се, на челу дуге на страни где се налазе остали жигови, и редни број дневника буради.

Пивска и метална бурад неће се снабдевати редним бројем дневника буради.

Завршне одредбе.

Чл. 7. — Технички поступак при прегледу и жиґосању буради, затим величину и врсту жигова за бурад, распоред истих на буради-ма и сва упутства за извршење ових правила прописиваће Средишна Управа за мере и драгоцене метале.

Чл. 8. — Тежина буради стављаће се само на бурад до 100 литара запремине. Бурад преко 100 литара запремине обележаваће се, сопственом тежином, само на захтев странке.

Чл. 9. — Ова правила ступају на снагу на дан 1. јануара 1929. год. пошто буду обнародована у „Службеним Новинама”.

Правила Бр. 1828. обнародована су у Бр. 301. — ХCVIII Службених новина од 26. децембра, 1928. год.

Измене и допуне Бр. 1476. обнародоване су у Бр. 60. — XXV Службених новина од 13. марта, 1929 год.

ПРАВИЛА

Бр. 4820. од 27. септембра, 1929. год.,

о прегледу и жигосању и облику, саставу и обележавању боца и судова за точење (крчмљење) алкохолних пића и млека

На основу чл. 13—16, 19, 26—28, 49 и 50 Закона о мерама, њиховој употреби у јавном сабраћају и надзору над њима, прописују се Правила о прегледу и жигосању и облику, саставу и обележавању боца и судова за точење (крчмљење) алкохолних пића и млека:

Ойште одредбе.

Чл. 1. — Боце и судови којима се у гостионицама, пивницама, каванама и другим јавним локалима крчи вино, пиво и свако друго алкохолно пиће — или се за ту сврху на продају износе или држе на стоваришту — морају бити снабдевени знаком запремине и подлеже службеном прегледу и жигосању.

Исто тако службеном прегледу и жигосању подлеже и судови за точење млека и млеч-

них производа или затворене боце или други судови у којима се млеко продаје.

Облик, материјал и запремина.

Чл. 2. — Боце и судови за точење алкохолних пића и млека могу се израђивати само од прозирног стакла у облику боца, чаша и бокала. Као прозирно стакло сматраће се оно на коме се висина течности може несумњиво утврдити.

На преглед и жигосање примиће се само боце и судови ове запремине:

а) Крчмарске боце: од 5 l, 3 l, 2 l, 1 l, 5 dl, 3 dl, 2 dl, 1 dl, 5 cl, 3 cl, 2 cl и 1 cl;

б) Боце за млеко: од 5 l, 3 l, 2 l, 1 l, 5 dl, 3 dl, 2 dl и 1 dl;

в) Чаше за крчмљење пића: 2 l, 1 l, 5 dl, 3 dl, 2 dl, 1 dl, 5 cl, 3 cl, 2 cl и 1 cl;

г) Бокали за крчмљење пића: 2 l, 1 l, 5 dl, 3 dl и 2 dl.

Граница мере.

Чл. 3. — Границе мере обележаваће се урезаном (убрушеном) или ујетканом цртом, линијом, која треба да буде бар 1 центиметар дуга (знак мере).

Чаше у облику ваљка могу се обележити и са две узастопне запремине.

На оном месту суда, на коме је обележена граница мере, то јест запремина, величина унутрашњег пречника не сме да буде већа:

Код запре мине	Б о ц е		Чаше	Бокали
	крчмарске	за млеко	за крчмљење пића	
	у м и л и м е т р и м а			
Од 5 l	80	100	—	—
„ 3 l	70	100	—	—
„ 2 l	60	100	120	100
„ 1 l	50	80	120	80
„ 5 dl	40	55	95	60
„ 3 dl	40	55	75	60
„ 2 dl	30	45	65	50
„ 1 dl	30	45	50	—
„ 5 cl	20	—	50	—
„ 3 cl	20	—	35	—
„ 2 cl	15	—	35	—
„ 1 cl	10	—	30	—

Удаљење знака мере од уста, врха (чаше, боце, бокала), тако звана надмера, мора износити најмање:

Код запре- мине	Б о ц е		Чаше	Бокали
	крчмарске	за млеко	за крчмљење пића	
	у м и л и м е т р и м а			
Од 5 l	50	5	—	—
„ 3 l	50	5	—	—
„ 2 l	30	5	15	15
„ 1 l	30	5	15	15
„ 5 dl	20	5	10	10
„ 3 dl	20	5	10	10
„ 2 dl	20	5	8	8
„ 1 dl	15	5	8	—
„ 5 cl	15	—	2	—
„ 3 cl	10	—	2	—
„ 2 cl	10	—	2	—
„ 1 cl	10	—	2	—

Напојиси.

Чл. 4. — Запремина ће се обележавати, у близини знака мере, кратицама утврђеним у тачки а—г предњег члана 2 путем убрушивања угризавана (јеткања) или пресовања.

На боци за млеко, мора се, на плашт или дно, на видан и трајан начин, ставити реч „млеко” односно израз из којег се види, да се дотична боца употребљава за продају (крчмљење) млека.

Допуштене грешке.

Чл. 5. — У назнаци запремине стаклених судова може се допустити само толика грешка да, ако их напунимо количином течности која је једнака запремини на њима обележеној, не сме, удаљеност површине течности и знака мере, да буде већа:

Код запре- мине	Б о ц е		Чаше	Бокали
	крчмарске	за млеко	за крчмљење пића	
	у м и л и м е т р и м а			
Од 5 l	10	8	—	—
„ 3 l	10	8	—	—
„ 2 l	10	8	5	5
„ 1 l	10	8	5	5
„ 5 dl	10	5	3	3
„ 3 dl	10	5	3	3
„ 2 dl	10	5	3	3
„ 1 dl	5	5	2	—
„ 5 cl	5	—	2	—
„ 3 cl	5	—	2	—
„ 2 cl	5	—	2	—
„ 1 cl	5	—	2	—

Жиџосање.

Чл. 6. — Жиг који служи као потврда да је преглед извршен, стављаће се поред црте која обележава границу мере (чл. 3). У близини знака мере, односно жига, не сме се стављати никакав украс који би могао спречити јасно распознавање знака запремине односно жига. У колико би се такви украси (на пример кругови упоредни са знаком мере, позлата целог грла боце итд.) ипак употребили неће се моћи дотични стаклени суд примити на преглед и жиџосање, а ако би се на њима налазио жиг, сматраће се као да нису жиџосане.

Исто тако сматраће се као нежиџосани и они стаклени судови, на којима би се знак мере или жиг толико истрошили да се не би могли распознати.

Чл. 7. — Стаклене боце и судови не подлеже обавези повременог прегледа и жиџосања.

Поступак при прегледу и жиџосању.

Чл. 8. — Преглед и жиџосање стаклених боца и судова вршиће контроле мера и драгоцених метала. Поступак при прегледу и жиџосању састоји се од:

- а) конструктивног прегледа (облик, састав, размера, ознаке итд.);
- б) испитивања тачности обележене запремине; и

в) стављање жига као овере да је преглед извршен и боца или суд исправним нађен.

Технички поступак при прегледу и жиџосању прописане средишња управа за мере и драгоцене метале.

Завршне одредбе.

Чл. 9. — Преглед и жиџосање боца и судова, побројаних у члану 1 ових правила, које се, у области Србије и Црне Горе, затекну у јавном саобраћају нежиџосане на дан ступања на снагу ових правила, извршиће се овим редом, и то:

1 у областима: Подринској, Ваљевској, Београдској, Подунавској, Пожаревачкој, Тимочкој, Шумадијској, Моравској и Ужичкој до краја 1930 године;

2 у областима: Нишкој, Врањској, Скопској, Брегалничкој, Битољској, Зетској, Косовској, Рашкој и Крушевачкој до краја 1931 год.

Рад на прегледу и жиџосању организоваће средишња управа за мере и драгоцене метале.

Чл. 10. — На преглед и жиџосање, у смислу предњег чл. 9 примаће се боце и судови без обзира на надмере прописане у предњем чл. 3, затим, ако је запремина на њима обележена у десетичним или стотичним деловима литра или децилитра а, скраћене ознаке запремине непрописне и, најзад, ако им запремина износи $1/4$ -ну литра.

У свему осталоме важе одредбе ових правила.

Боце и судови за које би се, приликом прегледа, утврдило да се, из ма ког разлога, не би могли жигосати, вратиће се странци.

Чл. 11. — По истеку рокова, утврђених у чл. 9 ових правила, неће се више, на преглед и жигосање, примати боце и судови који се нежигосани нађу у јавном саобраћају, ако не испуњавају одредбе чл. 2—5 ових правила.

Чл. 12. — Боце и судови, побројани у чл. 9 и 10 ових правила, жигосаће се прелазним жигом који се, од редовног жига, разликује у томе да нема године жигосања.

Овим прелазним жигом снабдеће се само оне контроле мера и драгоцених метала чије подручје обухвата области Србије и Црне Горе.

Чл. 13. — Кад ова правила ступе на снагу, престаје важити:

Наредба Министра трговине и индустрије број 5573/III, од 19 маја 1924 год. о прегледу, жигосању и облику, саставу и обележавању боца и судова за точење (крчмљење) алкохолних пића и млека;

Наредба Министра трговине и индустрије број 12662, од 21 јуна 1927 год. о прегледу и жигосању и облику, саставу и обележавању стаклених бокала за точење (крчмљење) алкохолних пића.

Тачка 4 и 5 чл. 14 правила број 10099, од 11 октобра 1928 год. о првом и повременом прегледу и жигосању мерила, справа за мерење, боца и судова и буради.

Чл. 14. — Ова правила ступају на снагу кад се објаве у „Службеним новинама” а извршну снагу добијају пошто протече 15 дана од дана у који буду обнародована.

Службене новине Бр. 230. — XCIV од 2. октобра, 1929. год.

ПРАВИЛА

Бр. 1200 — 933 од 23 фебруара, 1933 год.,

о облику, саставу и обележавању мерила и справа
за мерење сувих материја и о границама њихове
тачности

На основи члана 20 Закона о мерама, њиховој употреби у јавном саобраћају и надзору над њима, прописују се Правила о облику, саставу и обележавању мерила и справа за мерење сувих материја и о границама њихове тачности:

1) Ваљкаста мерила

Допуштене величине

Чл. 1. — Мерила за суве материје могу се израђивати у овим величинама:

50, 20, 10, 5, 2 и 1 литар
5, 2 и 1 децилитар
5, 2 и 1 центилитар

Материјал

Чл. 2. — Допушта се:

Дрво, челик, железно, месинг, туч, бакар, никал, алуминијум, калајисани или поникло-

вани железни лим и сви остали метали, који имају сличну чврстину и отпорност.

О увођењу у употребу других материјала, одлучиваће Средишња управа за мере и драгоцене метале, пошто испита њихове физичке и хемијске особине.

Облик

Чл. 3. — 1) Мерила за мерење сувих материја, метална и дрвена, израђују се у облику ваљка чија је висина једнака пречнику.

Њихове размере, заокругљене на милиметре, су ове:

Величина мерила	унутарњи пречник м и л и м е т а р а	висина м и л и м е т а р а
10 литара	399	400
5 литара	294	295
2 литра	234	233
1 литар	180	186
50 литара	137	136
20 литара	108	109
5 децилитара	86	86
2 децилитра	63	64
1 децилитар	50	51
5 центилитара	40	40
2 центилитра	29	30
1 центилитар	23	24

2) У размерама утврђеним у предњој гачки допуштају се у пречнику ова отступања: код мерила од 2 децилитра и мањих ± 1 милиметар

код мерила од 5 децилитара до 2 литра ± 2 милиметра

код мерила од 5 литара и већих $\pm 5\%$

Висине мерила одређене у предњој тачки су приближне; оне се увек равнају према величини пречника.

Ова отступања могу се допустити само у случају ако се, у запремини мерила, не би појавиле разлике веће од допуштених (чл. 6 ових правила).

Састав

Чл. 4. — 1) Мерила за суве материје израђиваће се према нацртима Средишне управе за мере и драгоцене метале.

2) Свако мерило за суве материје, када се постави на равну, хоризонтално положену, основицу, мора, својом уздужном осовином, стојати вертикално.

3) Горње ограничење простора за мерење претставља равнина, која пролази горњом ивицом (врхом) мерила.

4) Горња ивица мерила мора да је сасвим равна, довољно јака или довољно појачана, да би се одржао облик мерила и ивица остала у истој равнини.

5) Мерила од 2 литра до 1 центилитра снабдевају се ушком, а мерила од 5 и више литара дршком. Допушта се да се мерила од 5 литара израђују и без дршка.

6) Мерила могу, на унутрашњој страни, бити премазана танком превлаком, која не сме да се љушти.

7) Лимена мерила за суве материје могу се израђивати од више комада стапањем (летовањем) или закивањем или од једног комада пресовањем, калупљењем или ливењем.

8) Зидови мерила морају да буду дебели и чврсти, да би могли одолевати утицајима приликом употребе и да се, евентуална оштећења, могу лако познати.

9) Горњу и доњу ивицу мерила треба појачати, према томе како је које мерило израђено: било једноставним пресавијањем побочних зидова или уметањем жице у поруб, било нарочитим обручима.

Дрвена мерила, која су израђена од једног масивног комада, није потребно појачавати оковом или обручем.

10) Надмера и подела мерила на мање делове нису допуштени.

11) Код металних мерила мора дно да буде равно, довољно јако и паралелно са површином мерила. Оно мора код мерила од 2 литра па на ниже бити спојено са побочним зидом исто тако као и код мерила за течности. Код већих мерила, где су допуштене и друге трајне везе, мора се дно, осим тога, појачати, споља учвршћеним или прикованим, пречагама. Ово појачање може изостати код мерила од 5 и 10 литара, ако већ сам начин израде пружа јемство за потребну јачину дна.

12) Дрвена мерила за суве материје израђују се од добро сушеног дрвета. Варијаци (чији је плашт израђен од савијеног дрвета) могу се израђивати у свим допуштеним величинама мерила од дуга и величини од 50 до до 5 литара, а из једног комада исечена мерила у величини од 1 и мање литара.

13) Дно дрвених мерила може бити састављено од више комада, ако су ти комади међусобно трајно спојени.

Дебљина дна мора да буде код варићака од

20 и више литара најмање 18 милиметара

10 литара најмање 15 милиметара

5 литара и мањих 10 милиметара

и мора отприлике, за $1/3$ -ну своје дебљине, прелазити унутрашњу ивицу побочног зида све до спољне површине варићака тако да зид седи на дну.

Зид варићака може да буде израђен само од једног комада.

14) Варићаци од 10 и више литара морају да буду снабдени оковом од пљоснатог железца у сврху појачања међусобне везе обеју крајева побочног зида и дна са површином зида. Код варићака од 50 литара морају тај оков сачињавати најмање три, код мерила од 20 и 10 литара најмање два пљосната железца која се испод дна укрштавају, дижу се уза зид и прикључују на оков који обухвата горњу ивицу (врх). Један од окова мора прекивати саставну линију побочног зида.

15) Код варићака од 50 литара, чија чврстоћа није друкчије довољно обезбеђена, мора се у правцу пречника, који пролази саставом побочног зида, ставити железна пречага, чија горња површина лежи у равнини горње ивице мерила а њена средина повезана је са дном једном железном шипком.

Пречагом се могу снабдети и мерила од 10 и мање литара.

16) Ручке на варићацима морају да буду тако причвршћене, да њихови пљоснати крајеви леже на супротним странама и не погађају дотични ток година. Састав побочног зида

мора прекрити једна од ручки или се мора у половини висине мерила осигурати још и нарочитим закивком.

17) Код дрвених мерила, која се израђују од дуга, морају дуге имати дебљину

код мерила од 50 литара најмање 12 милиметара,

код мерила од 20, 10 и 5 литара најмање 10 милиметара.

Мерила од 50, 20 и 10 литара снабдеваће се са три, а мерила од 5 литара са два обруча. Једна ивица горњег, односно доњег обруча сачињаваће равнину са горњом, односно доњом ивицом дуга. Све дуге, на својим завршним местима, притврдиће се за горњи обруч клинцима који пролазе кроз и чија глава мора да буде пљосната. Други обручи прикивају се за дуге, код мерила од 50 и 20 литара најмање са шест клинаца, а код мањих најмање са четири клинца. Горња површина мора бити равна. На спољашњу страну дна мерила од 50 литара ставља се, вертикално на дуге од којих је дно састављено, веза од метала која мора бити најмање 20 милиметара широка и 1 милиметар дебела. Код мерила од 50 литара две тачке горње ивице суда спајаће се жељезном пречагом од најмање 15 милиметара ширине, коју са дном спаја железна шипка са пречником од најмање 10 милиметара.

Обележавање

Чл. 5. — 1) Запремина се обележава у литрима, децилитрима или центрилитрима, а то или исписано речима или законским скраћеницама: l, dl и cl.

2) Обележавање се врши, на металним мерилима, ударањем, утискивањем или урезивањем, на дрвеним угоревањем. Код металних мерила од 5 и више литара обавезно је, а код мањих металних мерила, допуштено је, да се обележба запремине ставља на притврђену металну плочицу, која се мора осигурати службеним жигом.

3) На метална мерила, осим на она од железног лима, мора се, ради јемства да је материјал добре квалитете, односно да је прелака од коситра или никла исправна (израђена како треба), ставити име произвођача дотичног мерила или његов пријављени фабрички знак.

Допуштена отступања

Чл. 6. — I) Приликом првог прегледа не допуштају се у запремини отступања већа од ових:

код 50 литара	200 cm^3
код 20 литара	100 cm^3
код 10 литара	50 cm^3
код 5 литара	25 cm^3
код 2 литра	10 cm^3
код 1 литра	5 cm^3
код 5 децилитара	5 cm^3
код 2 децилитра	2 cm^3
код 1 децилитра	2 cm^3
код 5 центилитара	1 cm^3
код 2 центилитра	$\frac{2}{3}$ cm^3
код 1 центилитра	$\frac{1}{3}$ cm^3

II) Приликом повремениог прегледа допуштају се два пута већа отступања у запремини од оних, која су прописана за први преглед.

III) Казниће се употреба, у јавном саобраћају мерила за течност чије је отступање у запремини три пута веће од отступања за први преглед.

Жиговање

Чл. 7. — Жиг првог прегледа удара се:

а) код металних мерила сасвим испод горње ивице, односно испод горњег прстена (обруча);

б) код дрвених мерила са железним оковом на закивке или завртње итд. који заштићују од скидања горњи обруч и дно мерила;

без окова (варијанка жиг се утискује у зид мерила непосредно испод горње ивице, затим споља при дну и изнутра у средини дна; из једног комада жиг се утискује у дрво непосредно испод горње ивице;

в) код мерила, која су састављена од више комада жигом се мора осигурати и веза између појединих главних делова;

г) код мерила при којима се ознака запремине налази на плочици (чл. 5 тачка 2) на нарочито спрењена места којима се та плочица осигурава против скидања.

2) Жиг повремениог прегледа ставља се поред жига за први преглед при горњој ивици мерила.

3) Код мерила од тврдог метала, жигови се ударају на нарочите капљице од коситра а, код мерила од меких метала, у материјал мерила. Код већих мерила (дрвених и металних) са железним оковом, жигови се стављају на главе бакрених закивака или на коситрене капљице, којима се залевају главе закивака.

4) Места где треба стављати жигове, одређена су и обележена у конструктивним нацртима појединих врста мерила.

II) Мерила за суве материје за нарочите сврхе

Допуштене величине

Чл. 8. — Мерила за суве материје за нарочите сврхе у облику ваљка, сандука или оквира, могу имати запремину од једног хектолитра или од целих многократника једног хектолитра. Посуде за извртање, посуде за отпремање (рударска колица, рударске каблице) и вагонети за отпремање могу се израђивати са произвољном запремином.

Материјал

Чл. 9. — Допушта се дрво и метал.

Облик

Чл. 10. — 1) Ваљкаста мерила имају облик ваљка са кружним пресеком, висина ваљка крећу се између 60% и 100% величине пречника мерила. Размере посуда од 2 и 1 хектолитра су ове:

Запремина	Пречник м и л и м е т а р а	Висина
2 хектолитра	634—748	634—449
1 хектолитар	503—596	503—358

2) Сандуци морају имати правоугаону површину дна; њихови зидови морају стојати вертикално на дно. Међутим између дужине

и ширине дна и дужине и ширине површине на врху мерила допуштају се отступања до 1/10 дела дубине мериила.

Код мерила већих од 2 хектолитра може дужина дна бити највише два пута толика као ширина. Остале размере могу бити произвољне.

Сандуци од 2 и 1 хектолитра морају имати ове размере:

Запремина	Дужина	Ширина м и л и м е т а р а	Дубина
2 хектолитра	585—625	585—625	585—512
1 хектолитар	464—625	464—500	464—320

3) Мерила у облику оквира морају имати у правом углу ограничене ивичне површине. Нагиб побочних зидова спрам доње ивичне површине нека не буде испод 45°, а насупротни зидови треба да имају исти нагиб.

4) Посуде за извртање и отпремање и вагонети за отпремање могу имати произвољне облике, али се испитивање запремине мора дати доста сигурно израдити једноставним мерењима и рачунањем. Код оваквих посуда у облику ваљка или бурета мора висина бити најмање једнака пречнику или средњој вредности свих пречника.

Састав

Чл. 11. — 1) Простор за мерење ограничава код свих мерила, површина ивице, а код мерила у облику оквира површине ивица.

2) Дрвена мерила у облику ваљка граде се из дуга од тврдог или меканог дрвета. Дебљина дуга износи 15—20 милиметара. Дуге се морају опасати са три железна обруча 30—40 мили-

метара широка и 1 милиметар дебела. Један обруч стоји при дну, други лежи равно са горњом ивицом, а трећи у средини између прва два. Дно треба снабдети са шином. На спољну страну ставља се, на дуге дна окомита, 20–30 милиметара широка железна веза.

3) Сва остала дрвена мерила морају имати железни оков, који осигурава ивице и везе побочних зидова међусобно и са дном. Спојне мотке између зидова, пречаге и слично могу само код посуда за извртање и отпремање и вагонета за отпремање сезати у простор за мерење. Дрвена мерила могу да буду изнутра обложена железним лимом. Облог мора да је, са спољним железним оковом, учвршћен закивцима или завртњима.

4) Код свих металних мерила мора дно бити споља појачано ребрима или на какав други начин. Изузетак од тога могу да чине железне посуде за извртање и отпремање и вагонети за отпремање, ако им је дно, услед довољне дебљине лима или подупирањем доње грађе, против промене облика, довољно заштићено. Горња ивица металних мерила у облику ваљка мора да буде појачана доста јаком железном шином.

5) Код посуда за извртање и отпремање и вагонета за отпремање могу зидови имати облик крила или врата.

Обележавање

Чл. 12. — Запремина се код свих мерила обележава у хектолитрима или кубним метрима, и то или исписано речима или законским

скраћеницама hl или m^3 односно кбм. Код посуда за извртање и отпремање и вагонета за отпремање, чија запремина не износи цели многократник од једног хектолитра, мора се забележба запремине заокружити на двадесетину хектолитра.

Допуштена отступања

Чл. 13. — I) Приликом првог прегледа не допуштају се у запремини отступања већа од ових:

код мерила у облику ваљка, сан- дука, и оквира	1/100 део
код посуда за извртање и от- премање и вагонета за отпремање запремине	1/40 део

II) Приликом повремениог прегледа допуштају се два пута већа отступања у запремини од оних, која су прописана за први преглед.

III) Казниће се употреба у јавном саобраћају оних мерила, чије је отступање у запремини три пута веће од отступања за први преглед.

Жигосање

Чл. 14. — 1) Жиг првог прегледа ставља се, по правилу, при горњој и доњој ивици мерила.

Код посуда за извртање и отпремање и вагонета за отпремање, ако су састављени сва-

ривањем или закивањем или ако су израђени масивно да се не могу лако раставити, жиг се ставља на нарочито спремљену бакрену плочицу.

Жигом се осигурава и плочида на којој се налази ознака запремине.

2) Жиг повремениог прегледа ставља се поред жига за први преглед у близини границе мере или ознаке запремине.

3) Код мерила од метала или дрвених са железним оквиrom, жиг се удара на нарочите учвршћене бакрене плочице или на главе бакрених закивака, који оквир везују са мерилом. Код мерила од дрвета жиг се, на прописаним местима, угорева у дрво.

4) Места где треба стављати жигове одођена су и обележена у конструктивним нацртима појединих врста мерила.

III) Оквири за мерење дрва

Допуштене величине

Чл. 15. — Допуштају се оквири за мерење дрва, при којима величина отвора износи:

4, 3, 2, 1 и 0,5 квадратних метара (велики оквир),
затим,
0,2, 0,1, 0,05 и 0,02 квадратних метра (мали оквири).

Материјал

Чл 16. — Допушта се само дрво и метал.

Облик

Чл. 17. — 1) Оквири за мерење дрва састоје се из једног основног, водоравног положеног, дела и из два, побочна, усправна дела. Велики оквири морају се снабдети и са четвртим горњим, делом који може да буде тако удешен, да се може скидати у сврху мерења дужине цепанице.

2) Основни део оквира мора да буде бачем исто толико дугачак као и побочни делови. Размере појединих делова су ове:

Величина отвора у квадратним метрима	Основни део оквира	Побочни део оквира
4 ²	2 m	2 m
3 ²	2 "	1.5 "
2 ²	2 "	1 "
1 ²	1 "	1 "
0,5 ²	1 "	50 cm
0,2 ²	50 cm	40 "
0,1 ²	40 "	25 "
0,05 ²	25 "	20 "
0,02 ²	20 "	10 "

Ширина доњег, основног, дела оквира мора износити најмање 20 центиметара.

Састав

Чл. 18. — 1) Оквири за мерење дрва могу да буду састављени од палица или дасака, и то велики оквири или из чврсто спојених делова или из делова који се могу премештати, а

мали оквири из међусобоно чврсто спојених делова.

2) Код великих оквира могу чврсто међусобно спојени делови бити подељени само на половине метра, делови за премештање такође и на центиметре. Четврти део може имати произвољну поделу која се допушта при мерилима дужине.

3) Сви оквири морају се дати поставити вертикално а мали и чврсто.

4) Допушта се везивање више, напореда смештених, површина оквира на једно постоље.

Обележавање

Чл. 19. — Код великих оквира мора се, на сваком поједином делу, забележити његова дужина у метрима, и то или исписано речима или скраћеним знаком м. У случају поделе на половине метра мора се сваки поједини, код поделе на центиметре сваки десети знак обележити цифром.

Површина отвора мора се обележити само на доњем, основном, делу оквира, у квадратним метрима, и то или исписано речима или скраћеним знаком км или м²

Допуштена отступања

Чл. 20. — I) Приликом првог прегледа не допуштају се у запремини отступања већа од ових:

1) За целу дужину појединих делова оквира

а) код великих оквира
за дужине све до 1 метра закључно
10 милиметара

за дужине од 50 центиметара 5 милиметара;

б) код малих оквира
за дужине све до 20 центиметара закључно 1/100 део

за дужине од 10 центиметара 2 милиметра.

2) За поделу на деловима оквира

а) код дужине од 2 и мање метара
за отстојање било које црте поделе од једног или другог краја поделе: пун износ грешке допуштене за целу дужину;

б) код свих дужина
разлика у дужини суседних центиметара и половина центиметра може да буде 0,5 милиметра.

II) Приликом повременог прегледа допуштају се два пута већа отступања од оних која су прописана за први преглед. Изузетак чине само отступања по предњој тачки 1/2-6, која остају иста као и код првог прегледа.

III) Казниће се употреба, у јавном саобраћају, оквира за мерење дрва, чије је отступање два пута веће од отступања прописаних за повремени преглед.

Жигосање

Чл. 21. — 1) Жиг првог прегледа удара се: код великих оквира сасвим на спојним местима појединих делова и при свакој скрајној

тачки дужина појединих делова, као и при свим знацима поделе, који ограничавају једну од допуштених величина,

код малих оквира при обележби и на горњем делу побочних делова.

2) Приликом повремениог прегледа жиг се удара на основи део поред жига за први преглед.

Завршне одредбе

Чл. 22. — Конструктивне нацрте ваљкастих мерила (чл. 1—7) и оквира за мерење дрва (чл. 15—21), њихове размере и места, где ће се стављати службени жиг, прописује Средишња управа за мере. За мерила за нарочите сврхе неће се прописивати обавезни нацрти.

Чл. 23. — Од 1 јануара 1934 године примећује се, на преглед и жигосање, мерила и справе за мерење сувих материја, који се нађу у употреби у јавном саобраћају а израђени су по ранијим прописима (став 2 чл. 24), само у случају, ако су снабдевени службеним жигом 1933 или које раније године.

Чл. 24. — Ова правила стају на снагу, пошто буду обнародована у „Службеним новинама“, а обавезну снагу добијају на дан 1 јануара 1934 године.

Од 1 јануара 1934 године губе снагу одредбе члана 17—24 и 31—40 реда о мерама

за Босну и Херцеговину и чл. 29—42 реда о мерама за Хрватску и Славонију.

Службене новине Бр. 54.—XV! од 9 марта, 1933 год.

ПРАВИЛА

Бр. 1201 — 933 од 23 фебруара, 1933 год.,

о облику, саставу и обележавању мерила и справа
за мерење течности и о границама њихове
тачности

На основи чл. 20 Закона о мерама, њиховој употреби у јавном ссаобраћају и надзору над њима и § 1 и 4 Закона о измени и допуни закона о мерама, прописују се Правила о облику, саставу и обележавању мерила и справа за мерење течности и о границама њихове тачности:

1) Мерила за течност

Допуштене величине

Чл. 1. — Мерила за течност могу се израђивати у овим величинама:

100, 50, 10, 5, 2 и 1 литар,

5, 2 и 1 децилитар,

5. 2 и 1 центилитар.

Материјал

Чл. 2. — Допушта се:

Алуминијум, никл, железни или челични калајисани или поникловани лим, изнутра и споља гљеђосани железни лим за мерила свих величина; месинг, туч, бакар и месингане легуре (пакфон, алпака, кина-сребро, тио итд.) од 2 и мање литара, ако је цела њихова унутарња површина исправно калајисана; стакло и калај (коситар) за мерила од 2 и мање литара; тврдо дрво за мерила од 5 и више литара.

О увођењу у употребу других материјала, одлучиваће Средишња управа за мере и драгоцене метале, пошто испита њихове физичке и хемијске особине.

Облик

Чл. 3. — 1) Метална мерила за течност израђиваће се, од 50 до закључно 5 литара запремине, у облику ваљка или канте; мања само у облику ваљка; дрвена мерила, од 5 и више литара, у облику зарубљене купе (конуса). Сва мерила треба да имају кружни пресек. Мерила од стакла и калаја могу имати изнутра и коничан облик, чији коницитет према доле не сме да буде већи од 6%.

2) Размере металних мерила и мерила од стакла од 2 и мање литара, која се израђују у облику ваљка, чија је висина до границе мере једнака двогубом пречнику, заокружене на половине милиметра биће ове:

Величина мерила	Унутарњи пречник ваљка	Надмера код мерила која се не пуне до врха
	милиметара	милиметара
2 литра	108,5	6-12
1 литар	86,0	6-12
5 децилитара	68,5	6-12
2 децилитра	50,5	4-8
1 децилитар	40,0	4-8
5 центилитара	31,5	4-8
2 центилитра	23,5	4-8
1 центилитар	18,5	4-8

3) Висина металних мерила од 5 и више литара у облику ваљка износи један и по пречник, а граница мере достиже само до $\frac{2}{3}$ -не висине. Размере су им ове:

Величина мерила	Унутарњи пречник	Висина	Удаљеност границе мере од дна
	милиметара		
5 литара	178	268	201
10 литара	224	338	253
20 литара	283	424	318
50 литара	384	574	432

Код металних мерила за тачност од 5 и више литара у облику канте, мора граница мере пасти у грло, чије унутарње размере су ове:

Величина канте	Пречник	Висина
	г р л а	
	милиметара	
5 литара	100	62
10 литара	125	87
20 литара	160	96
50 литара	200	147

4 Дрвена мерила за тачност од 5 и више литара у облику зарубљене купе имаће ове размере:

Величина мерила	Горњи	Доњи	Дубина
	п р е ч н и к		
	м и л и м е т а р а		
5 литара	214	190	214
10 литара	270	240	270
20 литара	340	302	340
50 литара	381	343	572
100 литара	480	432	720

Дубина мерила прорачуната је тако да, барем четвртина суда изнад границе мере, остане празна.

5) У размерама утврђеним у предњој тачки 2, 3 и 4 допуштају се у пречнику ова отступања:

код мерила:

од 2 децилитра и мањих ± 1 милилитар
од 5 децилитра до 2 лит. ± 2 милилитра
од 5 и више литара $\pm 5\%$

Висине (дубине) мерила одређене у пред-

њој тачки 3 и 4 су само приближне; оне се увек равнају према величини пречника.

Ова отступања могу се допустити само у случају ако се, у запремини мерила, не би појавиле разлике веће од допуштених (члан 6 ових правила).

Састав

Чл. 4. — 1) Мерила за течност израђиваће се према нацртима Средишне управе за мере и драгоцене метале.

2) Свако мерило за течност када се постави на равну, хоризонтално положену, основу, мора, својом уздужном осовином, стојати вертикално.

3) Горње ограничење запремине мерила претставља равнина, која пролази горњом ивицом (врхом) мерила или, пак, равнина, која лежи испод горње ивице и, обележена је, на зиду мерила. Према томе, ако се мерило правилно напуни, мора површина течности лежати у једној или другој од ових равнина. Код мерила у облику канте може површина течности лежати само у цилиндричном делу грла.

4) Код мерила за течност, где површина течности лежи испод горње ивице (врха) мерила, могу, запремину мерила, обележавати:

а) код металних мерила два насупрот лежећа или, три равномерно на периферији подељена, знака било у облику отвора за прелив у зиду мерила, било у облику закованих или приварених чавлића, или, у правом углу, пресавијених језичаца; или испупчења истерана из вида мерила у облику чавлића, црте, конуса или

слично; допушта се и мешовита примена отвора за прелив и чавлића, језичаца или испупчења код једног истог мерила; код глеђосаних мерила допуштају се такође и црте угорене тамном бојом у зид мерила;

б) код стаклених мерила једна црта на-несена на спољну страну изнад обележбе за-премине; црта мора да обухвата барем половину периферије; стаклени материјал мора бити провидан;

в) код дрвених мерила две водоравне црте урезане у главице металних чавлића, закованих у две супротне дуге; или, пак, метални, у правом углу, пресавијени, у дуге уковани језичци у облику слова L, чија ширина износи најмање 10 а, дебелина, најмање 1 милиметар; границу мере обележава горња површина језичаца; њихови краци, који се спуштају на ниже и којима су за дугу приковани морају бити барем 5 милиметара дуги; чавлићи са главицама и језичцима смеју да буду само од никла или алуминијума, затим од прописно калајисаног или пониклованог железа, челика, месинга, бакра или туча.

Све врсте белега за границу мере морају да буду такве да се, приликом постављања површине течности у равнину границе мере, не би могле појавити нетачности које би, наспрам допуштеног отступања, могле доћи у обзир. Белеге се морају дати осигурати жи-госањем.

5) Мерила за течност, од 10 и више литара могу се снабдети и поделом; мерила од 10 и 20 литара деле се на делове по 5 литара а, мерила од 50 и 100 литара, на делове по

10 литара. За обележавање поделе мерила важе такође прописи предње тачке 4.

6) Код мерила, која се пуне до врха, мора да је, горња ивица, довољно равна да би се, стакленом плочом, могло скоро непродушно покрити; код металних мерила, која се пуне до врха, мора горња ивица бити споља целисходно појачана, ако већ није, самом јачином зида мерила, осигурано одржање тачности запремине па и саме ивице.

7) Зидови и дно мерила од лима морају бити довољно јаки да дају отпора утицајима, који настају при њиховој употреби; они морају, код мерила од 2 литра до 5 децилитара од белог лима и других железних лимова (са или без превлаке), бити најмање 0,4 милиметра дебели. Мерила од 50 литара морају бити опасана металним обручима, ако није на други какав начин скрбљено за потребно појачање зидова. Тачне дебљине зидова мерила прописане, Средишња управа за мере, у конструктивним нацртима мерила.

8) Лимена мерила за тачност могу се израђивати из више комада стапањем (летовањем) или из једног комада пресовањем, калупљењем или ливењем.

Код мерила, која се спајају меким леузом, мора ивица дна бити пресавинута. Ако је ивица дна према горе савијена, привариће се она са спољне стране побочног зида мерила а, ако је према доле савијена, привариће су с унутрашње стране побочног зида.

9) Горња и доња ивица побочног зида, мора се снабдети појачањем које се састоји,

према начину израде, или из подебљаног материјала на тим местима или из нарочитих обруча.

Средишња управа за мере и драгоцене метале може, код оних мерила за тачност чија је конструкција таква да је, појачање доњег руба, излишно, одобрити да се оно, на томе месту, изостави.

10) Мерила за тачност од 2 и мање литара снабдеће се ушком а, она од 5 и више литара, дршком. Допуштено је да се, мерила од 1 литра до 1 децилитра, израђују са дугим краком а, мерила од 5 литара, без дршка. Глеђосана мерила морају изнутра бити превучена глеђу отворене боје.

11) Дно мерила мора бити равно и паралелно са горњом граничном површином суда. Код железних, глеђу превучених, мерила од 5 и више литара, може се допустити и употреба дна, које је мало испупчено, навише или наниже а, од 2 литра и мањих, навише. Дно мора да буде, код свих таквих мерила, толико чврсто, да се без повреде превлаке од глеђи, не може повити у противан положај.

Код осталих мерила за тачност од 5 и више литара, осим глеђосаних, мора се дно обезбедити пречагама.

12) Дрвена мерила за тачност граде се из дуга од тврдог дрвета, чија дебљина мора износити, за мерила од 5, 10 и 20 литара, најмање 13, за 50 литара, 17, за 100 литара 25 милиметара. Мерила од 10 и више литара снабдевају се са две а, мерила од 5 литара, само једном ручицом. Онај део дуга, који прелази дно, биће дугачак 2—5 центиметара.

Дуге се стежу металним обручима од којих, на мерилима од 50 и 100 литара, мора да буде најмање четири а, на мерилима од 10 и 5 литара, најмање два. Ширина тих обруча треба да буде најмање 25 милиметара. Положај горњег и доњег обруча обезбеђује се завртњима са спуштеном главом, који улазе у дуге али их не пробијају, или закивцима који пробијају дуге.

Обележавање

Чл. 5. — 1) Запремина се, код мерила од 100 литара, обележавала у хектолитрима или литрима, код мерила од 50 и мање литара у литрима, децилитрима или центилитрима, и то или исписано речима или законским скраћеницама: hl, l, dl и cl.

2) Обележавање се врши, на металним мерилима ударањем, утискивањем или урезивањем, на дрвеним мерилима угоревањем, на стакленим нагризањем, брушењем или исцвпченим, односно удубљеним, утиснутим (изливеним) словима а, на емајлованим металним мерилима, цртежом добивеним путем угоревања.

3) Запремина на мерилима може се наносити и на нарочите металне плочице, али те плочице морају, против скидања бити осигуране службеним жигом.

4) На метална мерила мора се, осим на она од железног лида, ради јемства да је материјал добре квалитете, односно да је превлака од коситра или никла исправна (израђена како треба), ставити име произвођача дотичног мерила или његов пријављени фабрички знак.

Допуштена отступања

Чл. 6. — I) Приликом првог прегледа не допуштају се у запремини отступања већа од ових:

1) код металних и стаклених мерила:		
од 50 литара	125	см
" 20 "	50	"
" 10 "	25	"
" 5 "	12,5	"
" 2 литра	5	"
" 1 литар и 5 децилитара	2,5	"
" 2 и 1 децилитра	1	"
" 5 центлитара	0,5	"
" 2 центилитра	0,5	"
" 1 центилитра	0,2	"

2) код дрвених мерила:		
од 100 литара	500	см²
" 50 "	250	"
" 20 "	100	"
" 10 "	50	"
" 5 "	25	"

3) У запремини поделе: сразмерно отступању допуштеном за пуну запремину мерила.

II) Приликом повременог прегледа допуштају се два пута већа отступања у запремини од оних, која су прописана за први преглед

III) Казниће се употреба, у јавном саобраћају, мерила за тачност чије је отступање у запремини три пута веће од отступања за први преглед.

Жигосање

Чл. 7. — 1) Жиг првог прегледа удара се:

а) код мерила, која се пуне до врха, са-

свим испод горње ивице, односно испод горњег прстена;

б) код мерила, која се не пуне до врха, на коситрене капљице којима се осигуравају од скидања знакови мере, односно црте, испупчења или отвори који ограничавају меру;

в) код мерила, која су састављена од више комада и на сва спојна места између појединих састављених делова;

г) код дрвених мерила на коситрене капљице, којима се осигуравају од скидања оба горња знака мере као и на капљице којима се осигурава горњи и доњи обруч;

д) код мерила при којима се ознака запремине налази на металној плочици (чл. 5 тачка 3) на нарочито спремљена места којима се та плочица осигурава против скидања.

2) Жиг повременог прегледа ставља се поред жига за први преглед у близини границе мере.

3) Жигови се ударају, код мерила од тврдих метала и глеђосаних мерила на нарочите коситрене капљице а, код мерила од меких метала, непосредно у материјал мерила. Код мерила од железног лима, жиг повременог прегледа може се ударити и у сам материјал мерила.

4) Код металних мерила, која су састављена од више комада, снабдевање се жигом и састави између појединих комада. Жиг ће се ударити или на коситрене капљице прилепљене на саставу или на главу закивака, ако је састав закован закивцима; глава закивака треба да је заливена капљицом од коситра.

5) Код стаклених мерила жиг се угризава у стакло.

6) Знак мере није потребно осигурати жиговима, код глеђосаних мерила, у случају ако је цео знак или један његов део (спољна страна закивка којим је учвршћен на зид морила) покривен наслагом глеђа. Знакови мере у облику црте, испупчења или отвора не снабдевају се нарочитим жигом. У случајевима, када се знак мере не осигурава нарочитим жигом, жигосање глеђосаних мерила врши се по предњој тачки 1) а.

7) Места где треба стављати жигове, одређена су и обележена у конструктивним нацртима појединих врста мерила.

Мерила за тачност за нарочите сврхе

Стаклени балони

Чл. 8. — 1) Стаклени балони могу се, у произвољном облику и запремини, израђивати само од провидног стакла. Као провидно стакло сматраће се оно на коме се, висина течности, може несумњиво утврдити, а знак мере, запремина и службени жиг лако распознавати.

2) Ако су, стаклени балони оплетени пругама, треба да је то учињено тако да се, без тешкоће, могу видети и лако распознавати знак мере, ознака запремине и службени жиг. У ту сврху мора остати неоплетен, или, на какав други подесан начин, приступачан онај део грла на којем се налазе ови знаци и где се ставља службени жиг.

3) Унутрашњи пречник грла, на којему се бележи запремина, мора бити толики да, у за-

премини допуштено отступање, показује приметљиву разлику у површини течности.

4) Запремина стаклених балона означава се у близини знака мере, у литрима, исписана речима или у законским скраћеницама, нагризањем, брушењем или пресовањем. Црта која обележава границу мере, мора да буде дугачка барем један центиметар и мора да је, без обзира на запремину, од уста, врха, грла удаљена толико, да увек буде нижа од доње површине запушача, којим се балон затвара. Код балона од 20 и више литара, запремина ће се обележавати на децилитре, код мањих на центилитре заокружена.

У близини знака мере или службеног жига, не сме се стављати никакав украс, који би спречавао јасно распознавање знака мере и запремине, односно жига.

5) Запремина стаклених балона утврђује се са тачношћу од $1/200$ дела на њима обележене запремине.

6) Службени жиг ставља се поред црте, која обележава границу мере.

Каце за ком

Чл. 9. — 1) Каце за ком граде се од дрвета са округлим или елиптичним пресеком. Највећи пресек измерен на дну каце, не сме да буде већи од једне и по висине дотичне каце. У погледу величине запремине не постављају се никаква ограничења.

2) Граница запремине каце обележава се на четири места, која леже у два међусобно, приближно, вертикално положена пречника. На

сваком од тих четири места закују се по два чавлића један до другог, са округлим, мало избоченим, месинганим главама тако да се, граница мере, налази у висини где, површина течности, дели главе чавала у два једнака дела (две половине).

3) Највећа запремина каце може се, на захтев странке, поделити и на мање делове, и то: а) каце веће од 10 хектолитара у степене од 1 хектолитра или у множине целих хектолитара; б) каце од укључиво 10 хектолитара у степене од 0,5 хектолитара, али само у горњој половини каце.

И подела се мора обележити чавлима, на четири места, која леже вертикално испод чавала за највећу запремину. Код поделе на целе хектолитре обележава се подела са по два чавла, закуцана један до другог, а код поделе на половине хектолитра, обележавају се дотичне тачке само са по једним чавлом. У погледу границе мере важи и овде дефиниција тачке 2.

4) Обележавање чавлима највеће запремине врше органи контроле мера при прегледу и жигосању кацу.

5) Највећа запремина каце угорева се на спољној површини у висини границе мере и на унутрашњој површини дна. Запремина се обележава у целим хектолитрима додавши уз то кратицу „hl“. Обележавање врше органи контроле мера приликом прегледа и жигосања каце.

6) Запремина каце за ком утврђиваће се приликом првог и повремених прегледа са тачношћу $1/150$ дела запремине.

Каџе за ком, које се употребљавају у јавном саобраћају, не смеју између праве и жигом означене запремине, показивати отступање веће од $1/75$ дела запремине.

У случају отступања, која би била већа од $1/75$ дела запремине, мора се каца повући из јавног саобраћаја и, пре употребе, поново поднети на преглед и жигосање.

7) Приликом првог и повременог прегледа угорева се крунски жиг, на каце за ком поред ознаке за највећу запремину која се налази на спољној површини каце и на унутрашњој површини дна. Код каца са поделом угорева се крунски жиг, рачунајући одозго, и у висини првог знака поделе.

Канте за млеко

Чл. 10. — 1) Канте за млеко израђиваће се: а) од 1 до 5 литара у степенима од пола литра, б) од 5 до 10 литара у степенима од 1 литра, и в) преко 10 литара у степенима од 5 литара.

Запремина се обележава, трајним начином, исписано речима или законским скраћеницама, било утискивањем у сам материјал, било на металној плочици привареној на зид канте. Трајно треба на канте забележити име и брковиште произвођача или његов пријављени заштитни знак. Допушта се, да се на канти назначи фирма предузећа или име лица, које врши продају млека.

2) Канте за млеко израђиваће се од беспрекорно калајсаног железног лима из једног

или више комада спајањем на саставним местима. За појачање чврстине снабдевање се канте са калајсаним железним обручима или железним ребрима а, на дно канте, треба добро учврстити код канти до 10 литара најмање једну, код већих најмање две унакрсне пречаге.

Канте за млеко могу се израђивати у истој конструкцији и од истог материјала као и мерила за течност у облику канте.

3) Пречник грла канте мора да је толики да, у запремини допуштено отступање, показује приметљиву разлику у површини течности.

4) Граница мере обележаваће се применом испупчења закивака, испупчених црта или конуса на побочном зиду грла или у правом углу пресавијеним језичцима закованим или притаљеним на зид канте или, код емајлираних канти, такође угореном цртом.

Ако се граница мере означава цртама потребно је да их буде најмање две, једна према другој, а ако се то чини тачкама, онда се барем три таква знака морају ставити у равнини која је паралелна дну канте.

5) Канте за млеко могу се снабдети поклопцем и устима за изливање; али поклопац не сме сезати ниже од границе мере или се мора тако израдити да се код затварања не би оштетила граница мере. Уста за изливање могу се сместити само изнад границе мере и то тако да се канте са поклопцем могу правилно затворити.

6) У запремини канта за млеко допуштају се ова отступања:

приликом првога прегледа
код мањих од 10 литара $1/100$ део
код канти од 10 и више литара $1/200$ део.

Приликом повременог прегледа допуштају се два пута већа отступања у запремени него код првога прегледа.

Казниће се употреба, у јавном саобраћају, канти за млеко чије отступање у запремини је два пута веће од отступања за повремени преглед.

7) Жиг првог и повременог прегледа удараће се на истим местима и на исти начин као и код мерила у облику канте. Жигом треба осигурати и плочицу са назнаком имена и боравишта произвођача, ако тај натпис није трајно нанесен непосредно у сам материјал канте.

II) Справе за мерење течности

Допуштене величине

Чл. 11. — Допуштају се:

1) Справе без поделе. Оне имају само једну величину, која одговара запремини мерила за течност (чл. 1) или целим многократницима од 100 литара.

2) Справе за мерење са неједнаком поделом. Оне имају произвољан број запремина из првог или другог између ових обеју низова:

2 и 1 литар, 5, 2 и 1 децилитар, 5, 2 и 1 центилитар;

20, 15, 10, 5, 2 и 1 литар, 5 и 2 децилитра.

Запремина од 15 литара допушта се само као међустепен.

3) Справе за мерење са једнаком поделом. Оне имају најмање десет једнаких размака, који износе литар, његову двоструку, петоструку или десетоструку величину, његову половину, петину, десетину, двадесетину, педесетину или стоти део.

4) Справе за мерење млека од најмање 10 литара запремине са једнаком поделом у половине или целе литре, која код запремине од 10 до 20 литара почиње са 1 литром од више него 20 литара почиње са 5 литара.

5) Судови за минерална уља у запремини од 5, 10 или 20 литара са једнаком поделом, која код запремине

од 5 литара почиње са 2 литра

и даље тече у половинама литара или у литрима,

од 10 литара почиње са 5 литара

и даље тече у литрима,

од 20 литара почиње са 5 литара

и даље тече у степенима по 5 литара,

од 20 литара почиње са 6 литара

и даље тече у степенима по 2 литра.

6) Допуштене су само оне предње побројане справе за мерење течности, чија конструкција је испитана, одобрена и обнародована од стране Средишне управе за мере и драгоцене метале.

Материјал

Чл. 12. — Допушта се:

Провидно стакло и метал; справе за мерење млека могу се израђивати само из ме-

тала, а справе за мерење мање од 10 литара, са поделом, само из стакла.

Код справа за мерење течности за пиће морају се сви метални делови који долазе у дотицај са течности, израђивати од материјала који пропише Средишња управа за мере.

Општи прописи за облик и састав

Чл. 13. — 1) Тело справа за мерење, с изузетком металних справа за мерење без поделе (чл. 11 тач. 1), мора по могућству имати кружни пресек; тело мерила мора да буде тако грађено и подешено да буде загарантовано потпуно пуњење и пражњење простора за мерење. Површина дна код справа са славином или вентилом за истакање (чл. 41 тач. 1, чл. 15 тачка 1 и чл. 16 тачка 2) као и спроводници за истицање морају имати довољни пад; опште узевши најмање у односу 1:5, а код чврсто постављених справа за мерење са словником у односу 1:10.

2) Слаvine и вентили, који служе за ограничавање простора за мерење, као и спроводници за истицање, морају да буду тако израђени и подешени да мерења буду поуздана и несумњива и да се, и при нешто косом положају справа за мерење, не појављују никакве разлике, које би у односу, спрам допуштеног отступања, могле доћи у обзир.

Углавци славина или вентила код стаклених справа за мерење, не смеју делове простора за мерење прекрити толико, да би непотпуна пуњења и пражњења могла остати

непримећена. У противном се морају предвидети нарочита стакла за посматрање.

3) Знаци у облику црта морају лежати у равнинама, које чине прави угао са осовином справе за мерење. Оне се могу, код стаклених справа, наносити само на ваљкасте делове.

Црте на стакленим справама за мерење са поделом, које треба, у смислу чл. 18 тачке 3 ових правила, бројевати, морају ако постоји оловница, обухватити барем четвртину, ако не постоји оловница, обухватити целу периферију. Ово исто важи и за црте, које чине горњу границу простора за мерење стаклених и металних справа без поделе. Али код ових справа могу бити и две или четири насупрот лежеће, приближно једнаке дуге црте нанесене, чија дужина мора изнети најмање шестину периферије. За црте на металним справама са једнаком поделом важи чл. 15 тачка 5.

Знаци, који служе за обележавање целокупне запремине, морају најмање на 1 центиметар, а код мерила за млеко и судова за минерална уља, најмање на 5 сантиметара лежати испод горње ивице.

4) Ако би незнатан коси положај справе, могао у односу наспрам допуштеног отступања изазвати приличну промену резултата мерења, мора исправан положај справе бити, у потребној мери, обезбеђен оловником. Од тражења оловнице може се одустати код справа са маркама у облику црта, ако црте, које по чл. 18 тачки 3 треба бројевати, испуњавају услове предње тачке 3.

Допуштају се помоћне направе за олакшавање употребе или за јустирање справа за мерење, па и такве које, сежу у простор за мерење, ако не утичу на мерење.

6) Танкови, у које се уграђују справе за мерење течности, морају бити тако уређени и подешени, да правилна употреба справа не би била упливисана и да би се, прописана испитивања, могла лако изводити.

Повратни водови могу се са справама за мерење стојати само у таквој вези, да повратни вод буде немогуће злоупотребити у корист купца или да се таква злоупотреба може лако распознавати.

7) Стаклене справе за мерење могу отприлике до половине њиховог обима да буду снабдевене са заштитним оковом од лима или слично.

Облик и састав справа за мерење без поделе и справа за мерење са неједнаком поделом

Чл. 14. — 1) Доње ограничење простора за мерење врши се, код справа без поделе, славинам или вентилом за истакање а, код справа са поделом, само са славинам за испитивање који, из тога разлога, мора да буду чврсто спојени са телом мерила. Горње ограничење чини славина или знак у облику црте или стрелице или прелив; у последњем случају мора се читати на знаку у облику црте или стрелице, да је пуњење потпуно довршено. Није допуштено ограничавање простора за мерење одозго са вентилима.

2) Код справа са засебним каналима за утицање и истицање који се са простором за мерење стављају у везу помоћу само једне славине или помоћу вентила, морају славина или вентили бити тако удешени да се канал за истицање не би могао отворити пре но што се затвори канал за утицање. Код справа чији је простор за мерење ограничен искључиво само славинама, мора се славина за утицање и славина за истицање дати ручком, у исто време, поставити у положај који одговара пуњењу или пражњењу.

3) Код справа за мерење, чије горње ограничење има облик црте или прелива, морају пречници или пресеци у висини горњих ограничења простора за мерење испуњавати ове услове:

а) ако се горње ограничење састоји од знака у облику црта или прелива са цртама, чије растојање од пода, при практичној употреби, не износи више од 1,6 метара, може спољни пречник изнети највише

у висини црта	спољни пречник
за 2 и 1 литар и 5 децилитара	90 милиметара
„ 2 и 1 децилитар	65 „
„ 5 центилитара	45 „
„ 2 и 1 центилитар	35 „

б) ако се горње ограничење састоји од знака у облику црте или од прелива са цртама, чије растојање од пода, при практичној употреби, износи више од 1,6 метара, смеју унутрашњи пречник и њему одговарајућа површина течности изнети највише:

у висини црте	унутрашњи пречник	површина течности
за 50 литара	158 милиметара	197 квадрат. центиметара
за 20 литара	117 милиметара	107 квадрат. центиметара
за 10 литара	93 милиметара	67 квадрат. центиметара
за 5 литара	74 милиметара	42 квадрат. центиметара
за 2 литра	54 милиметара	23 квадрат. центиметара
за 1 литар	43 милиметара	15 квадрат. центиметара

в) ако се горње ограничење састоји од знака у облику стрелице или од прелива са стрелицама, смеју унутрашњи пречник и њему одговарајућа површина течности изнети највише:

у висини стрелице	унутрашњи пречник	површина течности
за 50 литара	317 милиметара	789 квадрат. центиметара
за 20 литара	234 милиметара	428 квадрат. центиметара
за 10 литара	185 милиметара	269 квадрат. центиметара
за 5 литара	147 милиметара	170 квадрат. центиметара
за 2 литра	108 милиметара	92 квадрат. центиметара
за 1 литар	86 милиметара	53 квадрат. центиметара

г) прекорачење максималних вредности под б) и в) датих за унутрашњи пречник справа за мерење може се допустити, ако би слободна површина, уграђивањем тела за истискивање, била толико смањена, да највеће вредности дате у последњем ступцу тачке б) односно в) неће бити прекорачене.

4) Металне справе за мерење без поделе могу имати и друкчији него кружни облик, ако услед тога не би непроменљивост простора за мерење као и равномерност пуњења и пражњења били упливисани. Оне морају да буду снабдевене са стаклом за посматрање, којим се може јасно распознати тачност пуњења и пражњења.

5) Допуштено је да се, две справе за мерење исте грађе и величине, заједно споје тако, да славина односно вентили за утицање и истисцање буду заједнички за обе посуде за мерење и да се, у исто време кад се једна посуда пуни, друга испражњује.

б) Справе за мерење без поделе могу бити снабдевене бројачем, који измерену количину течности показује у литрима или у кубним метрима. Бројач се мора на справу учврстити и подесити тако, да не би могао ометати или упливисати мерења. Пренос покрета за укапчање на бројач треба да је тако уређен, да не могу настати погрешна бројања. Укапчање са непотпуним (кратким) покретима не сме да буде могуће.

За малопродају могу бројачи бити снабдевени направом, која допушта да се регистрација, по довршењу мерења, стави натраг на нулу. Код ових бројача не сме да буде могућно кретање унапред руком.

Допуштени су и бројачи при којима се једна казаљка или марка, која се пре мерења намести на број литара који треба издати, за време мерења врати на нулу и при којима се издавање течности аутоматски затвори када казаљка или марка дође у нул — став. Код ових бројача за намештање не сме да буде могућно кретање унатраг руком.

7) Справе за мерење погонског материјала без поделе или са неједнаком поделом при којима се горње ограничење састоји од знака у облику црте или прелива са знаком црте, морају да буду снабдевене са оваквим упутством за употребу:

„Пази на правилни нул-став бројача пре почетка мерења.

Правилно пуњење је завршено ако течност, после нестанка пене, стоји у висини знака црте.

Пази на потпуно испражњење.

Пре него што се заврши пуњење и пражњење не сме се прекочити”.

Прва реченица претстојећег упутства за употребу може се изоставити, ако не постоји бројач са направом за враћање, или ако начин уређења брајача не допушта враћање на другог места него на нулу.

Справе за мерење са горњим ограничењем помоћу стрелица морају да буду снабдевене са упутством за правилно читање постављања течности на стрелицама. Тачан текст тога упутства утврђује Средишна управа за мере.

Облик и састав справа за мерење са једнаком поделом

Чл. 15. — Горње ограничење простора за мерење чини знак у облику црте, а доње ограничење такође знак у облику црте или испусна славина, која мора да је са телом мерила чврсто спојена и да испуњава услове чл. 13 тачке 2.

Сви знаци са цртом морају се, код практичне употребе, дати читати у висини ока, то јест њихова висина над подом не сме да буде већа од 1,6 метара.

Справе за мерење са доњим ограничењем помоћу слаvine мора да су снабдевене оловницом; код стаклених судова може оловница и

мањкати, ако црте поделе, које треба бројевати по чл. 18 тачки 3, обилазе целу периферију.

2) Тело мерила мора да је цилиндрично све докле сеже подела на црте. Најдоња и најгорња црта поделе мора се налазити на одстојању од најмање 1 центиметра од доњег односно горњег краја цилиндричног дела. Размак суседних црта поделе мора изнети најмање 2 центиметра. Црте поделе, које треба бројевати по чл. 18 тачки 3, морају бити дуже него остале. Код справа за мерење са доњим ограничењем у облику слаvine могу осим нул-марке мањкати и два најдоња знака црте.

3) Код металних справа за мерење може, ваљкасти зид тела мерила, бити израђен само из једног комада. Зид мора да буде снабдевен, уложеном, провидном стакленом врпцом од најмање 3 центиметра светле ширине.

4) Металне справа за мерење за минерална уља, могу, на место са врпцом од стакла, бити снабдевене са стаклом за показивање стања течности са унутрашњим пречником најмање од 1 центиметра, које и горе стоји у вези са посудом за мерење, а чија је доња веза са посудом за мерење тако изведена да, приликом испражњавања посуде, не би могли у завршном делу стакла за показивање остајати остаци течности.

Справе за мерење са стаклом за показивање, ако њихова употреба није, обележбом, ограничена на одређено минерално уље, морају се снабдети овим натписом:

„Различита минерална уља могу се само сама за себе појединачно мерити и истакати”.

5) Подела, се код металних справа за мерење, мора налазити на стакленој врпци или на стаклу за показивање или на двема металним плочицама на обе стране стаклене врпце или стакла за показивање. Црте на стакленој врпци морају да буду најмање 2 центиметра дугачке. Црте на стакленом показивачу морају обухватити најмање четвртину периферије. Ако је подела нанесена на спољној површини стаклене врвце, морају ради осигурања, правилног читања, постојати подесна сретства за настављање (на пр. визири и т. д.). Исто ово важи и у случају, ако је подела на металним плочицама нанета на обема странама стеклене врвце, при чему нека подељене површине, буду нагнуте према стакленој врпци. Ако је подела на металним плочицама нанета на обема странама стакла за показивање, онда нека додељене површине леже у равнинама, које иду кроз осовину стакла (цеви).

Облик и састав справа за мерење млека

Чл. 16. — 1) Допуштају се:

а) Мерила са унутрашњим скалама. Запремина пуњења чита се на двема лименим скалама у облику врпце, које су на унутрашњем зиду једна наспрам друге намештене и заковане. Запремина мора да буде најмање 20 литара. Знаци поделе нека се састоје из водоравних оштрица урезаних зуби подесног облика и јачине, или из закованих или привржених клинаца, или из испупчења истераних из скала у облику црте или клинца или на сличан начин.

б) Мерила са провидном скалом. Запремина пуњења чита се на провидној стакленој врпци у ширини од најмање 4 центиметра са марком у облику црта у дужини од најмање 2 центиметра.

в) Мерила са пливачем. Запремина пуњења чита се на металној шипки са поделом, која је чврсто везана са пливачем, подела на шипци састоји се од удубљених црта у дужини од најмање 1 центиметра.

2) Доње ограничење простора за мерење чини дно посуде или славина за истицање.

3) Тело мерила мора, докле сеже подела, да буде ваљкасто. Ако је зид грађен из више делова, мора се њихов састав обезбедити жигосањем. Код мерила већих од 20 литара мора, у случају потребе, бити зид споља појачан обручима. Изливи не смеју сезати у простор за мерење.

4) Дна која ограничавају простор за мерење морају испуњавати оне исте услове, који су прописани код мерила за течност (чл. 4 тачка 11).

5) размак двају знакова поделе, који ограничавају запремину од 1 литра, мора изнети: 1 центиметар код свих мерила већих од 20 литара; 1,5 центиметра код мерила од 20 литара са унутрашњим скалама и код мерила од 20 или мање литара са пливачем; 2 центиметра код мерила од 20 или мање литара са провидном скалом.

6) Црте и зупци за петоструке количине литра нека буду дужи него они за целе литре, а ови опет дужи него они за полулитре.

У случају клинаца и знакова у облику клинаца треба да су они за полулитре краћи од осталих. Отсеци за целе и половине литра, морају да буду обележени са једним а, отсеци за петолитре, са два, један поред другог стављена, знака.

7) Мерила са стакленом скалом треба да су снабдевена оловницом.

8) Код мерила са пливачем мора се скала кретати кроз водилицу, која је попреко, у правцу пречника, причвршћена за горњи део суда. Горња ивица те ручке водилице служиће, у исти мах, и као чврсти индекс за читање података скале, ако на водилици за ту сврху није предвиђена нарочита чврста скала. Читање скале не сме да буде двосмислено.

Пливач се гради од јаког, по потреби још нарочито појачаног, лима тако да у себе не пропушта течност. Он се састоји од две пљоснате шалице, које са својим пресавинутим и залемљеним ивицама чине средњи цилиндрични део и тако су формиране да се ни горе течност а ни доле ваздух не може сакупљати. Пливач се мора у мерилу, без запињања, лако кретати; ширина слободног прстена између зида мерила и обима пливача може изнети највише 2 центиметра.

Пливач и скала не смеју да се, слободно пливајући, нагињу и морају толико утонути да површина течности пресеца пливач у његовом највећем пресеку.

Положај пливача у празној посуди мора се јасно обележити знаком (нул-тачка) повученом преко целе ширине скале.

9) Мерила са пливачем допуштено је снабдети направом, која аутоматски спречава даље дизање пливача, чим се постигне извесна висина течности. Мерила ове врсте могу имати направу за преливање; исто тако може прстенасти међупростор између пливача и зида мерила чинити један део простора за мерење.

Облик и састав судова за минерално уље

Чл. 17. — 1) Ограничавање простора за мерење. Допушта се ограничавање:

а) са две унутрашње скале, које стоје једна наспрам друге;

б) са две провидне, у зид мерила уметнуте, стаклене скале, које стоје једна наспрам друге;

в) са само једном стакленом скалом у вези са, споља учвршћеном, оловницом, која је, против љуљања, осигурана прстеном или слично.

У погледу врсте и израде скала важе прописи за мерила за млеко.

2) Облик. Судови за минерална уља морају почевши од дна које претставља нул-марку, све до најгорње марке бити цилиндрични. Изливи не смеју сезати у простор за мерење.

Пречник цилиндричног простора за мерење мора да буде тако изабран, да растојање првог знака поделе од дна или, ако је дно испушено, од његове најдубље тачке буде најмање 8 центиметара код судова од 5 литара и код судова од 20 литара који су подељени по 5 литара, односно најмање 10 центиметара

а код судова од 10 литара и судова од 20 литара који су подељени по 2 литра.

3) Чврстина. Зид мерила нека буде довољно отпоран. Дно мора испуњавати услове чл. 4 тачке 11.

4) Прописи против ватре. Сигурносне напаве против ватре које прописују полицијске власти морају се тако подесити, да не ометају правилну употребу судова за минерална уља.

Обележавање

Чл. 18. — 1) Запремина справа за мерење обележава се у литрима, децилитрима или центилитрима и то или исписано речма или законским скраћеницама „l, dl и cl“ Код бројача, који не служе за продају на мало, може се запремина обележити у кубним метрима, исписано речима или скраћеницом m^3 или кбм. Обележавање се врши, код справа без поделе, на телу мерила на видљивом месту, код справа са неједнаком поделом, на свакој црти поделе, код осталих на сваком, бројком снабдееном, знаку поделе или само на оним знаковима за које је бројевање прописано (тач. 3).

2) Код мерила за млеко мора на једној плочици, која се код мерила са пливачем учвршћује на водилицу, да буде обележена највећа запремина и натпис „Само за млеко“. Код мерила са пливачем нека осим тога буду на плочици и на горњем крају мотке назначени име и боравиште произвођача, творнички број и тежина пливача у грамама.

Код судова за минерална уља мора такође на једној плочици бити назначена највећа запремина и натпис „Само за минерално уље“.

3) Код неједнаке поделе врши се бројевање на сваком знаку поделе; код једнаке поделе, ако она тече

по 10 литара, по литар, 1 децилитар или

1 центилитар . . . на сваком петом знак

по 2 литра, по 2 децилитра или

2 центилитра . . . на сваком петом знак

по 5 литара, по 5 децилитара или

5 центилитара . . . на сваком другом знак и то рачунајући увек почевши од нуле; тамо, где нема нул-тачке, није забрањено да се обележи бројевима и сваки знак поделе.

Код справа за мерење са једнаком поделом, чији простор за мерење је доле ограничен са једним знаком, може бројевање поделе почети са најдоњим или најгорњим знаком (нул-знак). Код справа за мерење чији простор за мерење је доле ограничен испусном славином, сматра се испусна славина као нул-тачка.

4) Справе за мерење које не служе за течност за јела, морају бити обележене са односним натписом, на пример: „Минерално уље“ или „Бензин“, „Бензол“ итд.

5) Прописане обележбе и натписи нека буду, по могућству, у висини од 1,5 до 1,8 метара од земље.

Допуштена отступања

Чл. 19. — I) Допуштена отступања износе:

1) Код справа за мерење без поделе и код справа за мерење са неједнаком поделом за сваку запремину од

1 или више литара	1/200 део запремине
5 децилитара	5 куб. центиметара
2 и 1 децилитар	2 кубна центиметра
5 центилитара	1 кубни центиметар
2 центилитра	0.8 кубна центиметра
1 центилитра	0.4 кубна центиметра

2) Код справа за мерење са једнаком поделом за сваку, на било којем месту поделе, од 4 до 5 најмањих делова састављену запремину од

1 или више литара	1/100 део запремине
5 децилитара	10 кубних центиметара
2 и 1 децилитра	4 кубних центиметара
5 центилитара	2 кубна центиметра

3) код мерила за млеко за сваку величину мерила 1/200 део највеће запремине.

4) код судова за минерално уље за сваку величину мерила мерену од дна суда 1/200 део њене запремине.

II) Приликом повремениог прегледа допуштају се два пута већа отступања у запремини од оних, која су прописана за први преглед.

III) Казниће се употреба, у јавном саобраћају, мерила за течност чије је отступање у запремини три пута веће од отступања за први преглед.

Жигосањ

Чл. 20. — 1) Жигосање се по правилу врши код знака мере, који обележава највећу запремину по могућству близу испод знака или на самом знаку. Код стаклених справа за мерење, при којима је непроменљивост простора за мерење, на који други начин жигом осигурана, може изостати снабдевање жигом знака мере за највећу запремину.

2) Затим се морају извршити и сва она жигосања, која служе за осигурање непроменљивости простора за мерење или показивање мере.

3) Места где треба ставити жигове, одређује Средишња управа за мере приликом испитивања система дотичне справе.

Завршне одредбе

Чл. 21. — Конструктивне нацрте мерила за течност (чл. 1—7 и чл. 10), њихове размере и места, где ће се стављати службени жиг, прописује Средишња управа за мере.

Чл. 22. — Од 1 јанура 1934 године примиће се, на преглед и жигосање, мерила и справе за мерење течности, који се нађу у употреби у јавном саобраћају а израђени су по ранијим прописима (став 2 чл. 23), само у случају, ако су снабдевени службеним жигом 1933 или које раније године.

Чл. 23. — Ова правила стају на снагу пошто буду обнародована у „Службеним новинама,” а обавезну снагу добијају на дан 1 јануара 1934 године.

Од 1 јануара 1934 године губе снагу одредбе члана 6—16, 28—30 и 47—70 реда о мерама за Босну и Херцеговину и члана 12—28 реда о мерама за Хрватску и Славонију, затим правила о облику, саставу и обележавању каца за ком („Службене новине” број 250—LXXXII, од 26 октобра 1931 године) и правила о облику, саставу и обележавању стаклених балона („Службене новине” број 267—LXXXIV, од 14 новембра 1931 године).

Службене новине Бр. 58—XVII од 14 марта, 1933 год.

УРЕДБА

Бр. 1887 — 933 од 29 марта, 1933 год.,

о међусобном односу мера метарског система ~~спрам~~
страних мерила и обрнуто

На основу члана 12 Закона о мерама, њиховој употреби у јавном саобраћају и надзору над њима а, на предлог Министра трговине и индустрије, Министарски савет, прописује Уредбу о међусобном односу мера метарског система ~~спрам~~ страних мерила и обрнуто

1) Мерила дужине.

Чл. 1. — I) мерила дужине.

1 метар износи 0,52729: педесет и две хиљаде седам сто двадесет и девет сто хиљадитих бечког хвата,

1 метар износи 3,16375: три цела, шеснаест хиљада три сто седамдесет и пет сто хиљадитих бечке стопе,

1 метар износи 37,965: тридесет и седам целих, девет сто шездесет и пет хиљадитих бечког палца,

1 метар износи 1,286: једно цело две сто осамдесет и шест хиљадитих бечког рифа,

1 центиметар износи 0,37965: тридесет и седам хиљада девет сто шездесет и пет сто хиљадитих бечког палца,

1 километар износи 0,11971: једанаест хиљада девет сто седамдесет и један сто хиљадитих угарске миље,

1 километар износи 0,13182: тринаест хиљада сто осамдесет и две сто хиљадитих аустријске (поштанске) миље,

1 мириаметар износи 1,1971: једно цело, хиљаду девет сто седамдесет и један десет хиљадитих угарске миље,

1 мириаметар износи 1,3182: једно цело, три хиљаде сто осамдесет и два десет хиљадитих аустријске (поштанске) миље,

1 бечки хват износи 1,89648: једно цело, осамдесет и девет хиљада шест сто четрдесет и осам сто хиљадитих метра,

1 бечка стопа износи 0,31608: тридесет и једну хиљаду шест сто осам сто хиљадитих метра,

1 бечки риф износи 0,777: седам сто седамдесет и седам хиљадитих метра,

1 бечки палац износи 2,6340: два цела, шест хиљада три сто четрдесет десет хиљадитих центиметара,

1 угарска миља износи 8,3536: осам целих, три хиљаде пет сто тридесет и шест десет хиљадитих километара,

1 угарска миља износи 0,83536: осамдесет и три хиљаде пет сто тридесет и шест сто хиљадитих мириаметра,

1 аустријска миља износи 7,5859: седам целих, пет хиљада осам сто педесет и девет десет хиљадитих километара,

1 аустријска миља износи 0,75859: седамдесет и пет хиљада осам сто педесет и девет сто хиљадитих мириаметра,

1 шака (коњска мера) износи 10,536: десет целих, пет сто тридесет и шест хиљадитих центиметара,

1 аршин меимари (за мерење земљишта или зграда) износи 0,758: седам сто педесет осам хиљадитих метра; има 4 кадеме (стопе), кадема 6 пармака (врста);

1 аршин чарши или халеби (за мерење тканина, а изузетно и свиле) износи 0,686: шест сто осамдесет шест хиљадитих метра; има 8 руба (урупа), руб 2 фире; и

1 аршин ендазе (за мерење свиле) износи 0,653: шест сто педесет три хиљадитих метра; има 8 руба, руб 2 фире.

II) Мерила површине.

1 квадратни метар износи 0,27804: двадесет и седам хиљада осам сто и четири сто хиљадитих бечког четворног хвата,

1 квадратни метар износи 10,00931: десет целих, девет сто тридесет и један сто хиљадитих бечке четворне стопе,

1 ар износи 27,804: двадесет и седам целих осам сто и четири хиљадитих четворнога хвата,

1 хектар износи 2,317: два цела, три сто седамнаест хиљадитих угарскога јутра (по 1200 четворних хвати),

1 хектар износи 1,738: једно цело, седам сто тридесет и осам хиљадитих катастарског јутра,

1 квадратни мириаметар износи 1,433: једно цело, четири сто тридесет и три хиљадитих угарске четворне миље,

1 квадратни мириаметар износи 1,738: једно цело, седам сто тридесет и осам хиљадитих аустријске четворне миље,

1 бечки квадратни хват износи 3,5966: три цела, пет хиљада девет сто шездесет и шест хиљадитих четворнога метра,

1 бечка квадратна стопа износи 0,0999: девет сто деведесет и девет хиљадитих четворног метра,

1 бечки квадратни палац износи 6,9379: шест целих, девет хиљада три сто седамдесет девет десет хиљадитих четворног центиметра,

1 угарско јутро (по 1200 четворних хвата) износи 0,4316: четири хиљаде три сто шеснајест десет хиљадитих хектара,

1 катастарско јутро износи 0,5755: пет хиљада седам сто педесет и пет десет хиљадитих хектара, 1 угарска квадратна миља износи 0, 6978: шест хиљада девет сто седамдесет и осам десет хиљадитих четворног мириаметра,

1 аустријска квадратна миља износи 0,5755: пет хиљада седам сто педесет и пет десет хиљадитих четворног мириаметра,

1 квадратни аршин меимари износи 0,575: пет сто седамдесет пет хиљадитих четворног метра,

1 квадратни аршин чарши износи 0,468: четири сто шездесет и осам хиљадитих четворног метра,

1 квадратни аршин ендази износи 0,426 четири сто двадесет шест хиљадитих четворног метра,

1 стари дунум износи 919,302 девет сто деветнаест целих, три сто два хиљадитих че-

творног метра (има 1600 квадратна аршина меимари; дели се на четири евлека од по 400 аршина),

1 нови дунум износи 2500,085: две хиљаде пет сто целих, осамдесет и пет хиљадитих четворног метра; дели се на 10 евлека (евлек = 435.10 кв. аршина меимари = 250.08 кв. метара).

III) Мере за зајремичу.

1 кубни метар износи 0,1466: једну хиљаду четири сто шездесет и шест десет хиљадитих бечкога кубнога хвата,

1 кубни метар износи 31,6669: тридесет сет и једно цело, шест хиљада шест сто шездесет и девет десет хиљадитих бечке кубине стопе.

1 литар износи 1,1787: једно цело, једну хиљаду седам сто осамдесет и седам десет хиљадитих угарске полуоке,

1 литар износи 0,7068: седам хиљада шездесет и осам десет хиљадитих бечке оке,

1 хектолитар износи 1,8418: једно цело, осам хиљада четири сто осамнаест десет хиљадитих угарског ведра (по 64 полуоке),

1 хектолитар износи 1,7671: једно цело, седам хиљада шест сто седамдесет и један десет хиљадитих бечкога ведра,

1 хектолитар износи 1,5992: једно цело, пет хиљада девет сто деведесет и два десет хиљадитих пожунскога вагана,

1 хектолитар износи 1,6264: једно цело, шест хиљада две сто шездесет и четири десет хиљадитих бечкога вагана,

1 бечки кубни хват износи 6,8210: шест целих, осам хиљада две сто десет хиљадитих кубнога метра,

1 бечка стопа износи 0,0316: три сто ше-наест десет хиљадитих кубнога метра,

1 бечки палац износи 18,2746: осамнаест целих, две хиљаде седам сто четрдесет и шест десет хиљадитих кубног центиметра,

1 угарска полуока износи 0,8484: осам хиљада четири сто осамдесет и четири десет хиљадитих литра,

1 бечка ока износи 1,4147: једно цело, четири хиљаде сто четрдесет и седам десет хиљадитих литра,

1 угарско ведро (по 64 полуоке) износи 0,5430: пет хиљада четири сто тридесет десет хиљадитих хектолитара,

1 бечко ведро износи 0,5659: пет хиљада шест сто педесет и девет десет хиљадитих хектолитара,

1 бечки ваган износи 0,6149: шест хиљада сто четрдесет и девет десет хиљадитих хектолитара,

1 пожунски ваган износи 0,6253: шест хиљада две сто педесет и три десет хиљадитих хектолитара,

1 нови киле има 4 чиника (шиника) износи 40: четрдесет литара,

1 стари киле износи 36,800: тридесет шест целих, осам сто хиљадитих литра,

1 стари киле (у Мађедонији) има 4 нове киле; износи 160: сто шездесет литара.

IV) Мере за тежину.

1 килограм износи 1,7855: једно цело, седам хиљада осам сто педесет и пет десет хиљадитих бечке фунте,

1 килограм износи 2: две царинске фунте,

1 килограм износи 2,3807: два цела, три хиљаде осам сто седам десет хиљадитих лекарске фунте,

1 килограм износи 3,5629: три цела, пет хиљада шест сто двадесет и девет десет хиљадитих бечке марке,

1 грам износи 0,05714: пет хиљада седам сто четрнајст сто хиљадитих бечког лота,

1 грам износи 0,06 шест стотих царинског лота,

1 грам износи 0,28646: двадесет и осам хиљада шест сто четрдесет и шест сто хиљадитих дуката теже златне,

1 грам износи 4,8551: четири цела, осам хиљада пет сто педесет и један десет хиљадитих бечкога карата,

1 декаграм износи 0,5714: пет хиљада седам сто четрдесет сто хиљадитих бечког лота,

1 декаграм износи 0,6: шест десетина царинског лота,

1 тона износи 17,855: седамнаест целих, осам сто педесет и пет хиљадитих бечке центе,

1 тона износи 20: двадесет царинских центи,

1 бечка фунта износи 0,56006: педесет и шест хиљада шест сто хиљадитих килограма,

1 царинска фунта износи 0,5: пет десетина килограма,

1 лекарска фунта износи 0,42004: четрдесет и две хиљаде четири сто хиљадитих килограма,

1 бечка марка износи 0,28067: двадесет и осам хиљада шездесет и седам сто хиљадитих килограма,

1 бечки лот износи 17,502: седамнајест целих, пет сто два хиљадита грама,

1 бечки лот износи 1,7502: једно цело, седам хиљада пет сто два десет хиљадита декаграма,

1 царински лот износи 16,666: шеснаест целих, шест сто шездесет и шест хиљадитих грама,

1 царински лот износи 1,6666: једно цело, шест хиљада шест сто шездесет и шест десет хиљадитих декаграма,

1 дукат теже златне износи 3,4909: три цела, четири хиљаде девет сто девет десет хиљадитих грама,

1 бечки карат износи 0,20597: двадесет хиљада пет сто деведесет и седам сто хиљадитих грама,

1 бечка цента износи 56,006: педесет и шест целих, шест хиљадитих килограма,

1 царинска цента износи 50: педесет килограма,

1 ока износи 1,281: једно цело, две сто осамдесет један хиљадитих килограма (има 4 литре, литра 100 драма, драм 16 карата),

1 нова ока износи 1,250: једно цело, две сто педесет хиљадитих килограма,

1 кантар износи 56,365: педесет шест целих, три сто шездесет пет хиљадитих килограма (има 44 оке),

1 стари чеки износи 225,442: две сто двадесет пет целих, четири сто четрдесет два хиљадита килограма (има 176 ока),

1 нови чеки износи 249,272: две сто четрдесет девет целих, две сто седамдесет два хиљадита килограма (има 195 ока).

Чл. 2. — Ова Уредба стаје на снагу, кад се обнародује у „Службеним новинама”.

Службене новине Бр. 85—XXVI од 15 априла, 1933 год.

ПРАВИЛА

о прегледу и жигосању, облику, саставу и обележавању струјомера и о надзору над њима.

Бр. 399. од 2. новембра, 1928. год., са изменама и допунaма Бр. 3329. од 20. јуна, 1929. год., — Бр. 6068. од 11. октобра, 1930 год., — и Бр. 1421. од 23 фебруара, 1932 год.

На основи члана 3. тачке 2. и 3. Закона о средишњој управи за мере и драгоцене метале, о контролама мера и драгоцених метала и о контролама буради, затим члана 13., 15., 16., 19., 20., 21., 32. и 40. Закона о мерама, њиховој употреби у јавном саобраћају и надзору над њима, прописује се правила о прегледу и жигосању, облику, саставу и обележавању струјомера и о надзору над њима:

А) Опште одредбе.

Чл. 1. — Струјомери који, у јавном саобраћају, то јест при куповини и продаји електричне струје или радње, служе за одређивање обима потрошње, подлеже званичном прегледу и жигосању.

Чл. 2. — За употребу у јавном саобраћају могу се, без обзира на ниже доле побројане

изузетке, само такви системи струјомера примати на преглед и жигосање, чији рад је заснован на ниже доле побројаним основним начелима, и то:

1. Моторни струјомери ампер-сатова, за једнаку струју; означавају се са А;

2. Електродинамични струјомери ват-сатова, за једнаку и изменичну струју; означавају се са Д

3. Индукциони струјомери ват-сатова, за једнофазну струју; означавају се са Ф.

4. Електролитични струјомери ампер-сатова за једну струју; означавају се са Е.

Нови системи струјомера могу се одобрити само на основи испитивања система извршеног према одредбама члана 3 ових правила.

Чл. 3. — Фабриката струјомера, грађени на основи начела изложених у предњем члану, морају испуњавати ове услове:

1. Преношење или отпрема не сме да утиче на исправно функционисање струјомера;

2. Фабрикат мора уопште испуњавати захтеве у глави В ових правила;

3. Сваки поједини струјомер дотичног фабриката мора напосе испуњавати захтеве у глави Г ових правила;

Да ли неки фабрикат признатог система испуњава услове, побројане под предњом тачком 1, 2 и 3, утврдиће, на основи извршеног испитивања система, средишна управа за мере и драгоцене метале.

Код таквих струјомера чији се преглед и жигосање врши на месту где су постављени,

може се одустати од услова под предњом тачком 1.

Чл. 4. — Испитивању система подлежи сваки фабрикат, без обзира на то да су други фабриката, чији систем и израда су са њиме истоветни, већ добили одобрење за преглед и жигосање на основи извршеног испитивања система (члан 3).

Чл. 5. — Молбе за испитивање система подносиће се средишњој управи за мере и драгоцене метале у Београду.

У молби треба побројати све оне, у погледу конструкције, међусобно различите типове (назнаком напона, јачине струје, броја периода, врсте струје) које молилац, у оквиру дотичног система, жели производити и у саобраћај пуштати. Поред тога треба у молби назначити: име и боравиште произвођача или лица које струјомер пушта у саобраћај, евентуални број патента или заштитног жига, број примерака који се од овог фабриката могуће већ налазе у употреби на територији Краљевине Југославије и годину када су оваки струјомери, по први пут, пуштени у саобраћај.

На испитивање система треба поднети барем по један примерак од сваког, конструктивно различитог типа струјомера дотичног фабриката. Број струјомера који ће се поднети на испитивање, назначује средишња управа за мере и драгоцене метале.

Молби треба приложити: а) конструктивне нацрте свију међусобно, конструктивно раз-

личитих типова, састављене у величини и изради како одреди средишња управа за мере и драгоцене метале, б) технички опис струјомера и в) обавезну изјаву односно споношења свих трошкова који би могли настати у вези са испитивањем система.

За оне типове који се међусобно разликују само у димензијама, подносиће се, позивом на заједнички нацрт, само таблице димензија.

Технички опис има да обухвати: начин укочавања, материјал, димензије, број калемова струјомера као и електрични отпор саставних делова који спроводе струју; материјал и димензије магнета и саставних делова од гвожђа који се као магнет употребљавају; размер преноса између главне осовине и прве најбрже осовине механизма за бројање, упознавање направе за регулисање и поступак при регулисању; упуство о постављању струјомера и потанко описивање струјомера.

Чл. 6. — Ако се на основи извршеног испитивања система нађе да фабрикат испуњава услове, постављене у овим правилима, средишња управа за мере и драгоцене метале, издаће дотичном фабрику одобрење за преглед и жигосање и обнародоваће његов опис. Истовремено одредиће се и којем од признатих система припада одобрени фабрикат. Ознаци признатог система, утврђеној у члану 2. ових правила, додаће се и велики број одобреног фабриката (на пример: F—7), који заједно чине службену ознаку одобреног фабриката.

У случају да на испитивање система поднети фабрикат не припада ниједном од при-

знатих система, побројаних у члану 2. ових правила, одредиће се, приликом одобрења, ознака овог новог признатог система и уврстиће се међу до сада већ признате системе.

У одобрењу за преглед и жигосање утврдиће се и раздобље повременог прегледа и жигосање које не може да буде дуже од пет година.

Ако се, приликом одобрења неког фабриката, одреди као раздобље за повремени преглед време краће од пет година, може средишња управа ово раздобље, на основи стечених искустава (чл. 10.), доцније повећати на пет година.

Чл. 7. — За такве системе или фабрикате који се, приликом ступања на снагу ових правила, већ налазе у употреби на територији Краљевине Југославије, средишња управа за мере и драгоцене метале издаће, до коначног довршења испитивања система на таквим струјомерима, претходно одобрење за преглед и жигосање и одредити раздобље повременог прегледа и жигосања.

У таквим случајевима средишња управа одузеће одмах ово претходно одобрење ако се, по довршеном испитивању система, утврди да дотични систем или фабрикат не ваља.

Чл. 8. — Ако се испитивање система заврши издавањем одобрења за преглед и жигосање вратиће средишња управа за мере и драгоцене метале странци струјомере поднете на

испитивање. Средишња управа може по потреби задржити по један примерак од сваког конструктивно различитог типа струјомера.

Чл. 9. — Свака измена пројектована на струјомерима одобреног фабриката, затим пуштање у саобраћај нових типова, у оквиру неког одобреног фабриката, мора се пријавити средишњој управи за мере и драгоцене метале. Она одлучује да ли је пројектована измена такве природе да је, због тога, потребно допуњавање раније извршеног испитивања система и одређује да ли се пријављени новији тип има или нема поновно поднети на испитивање. Ако су измене незнатне узеће се такве пријаве само на знање. У противном случају позваће странку да, измењене струјомере односно нове типове, поднесе на допунско испитивање система. Ако се укаже потреба имаће странка поднети нацрте и описе према одредбама члана 5. ових правила.

Чл. 10. — Предузећа која снабдевају струјом дужна су, на позив средишње управе за мере и драгоцене метале, сваке године између струјомера који су, на основи издатог одобрења прегледани и жигосани, од сваког појединог фабриката ставити јој, у сврху испитивања на расположење по 20 примерака са неопштењеним жигом. Ови примерци одабираће се, по могућству, између оних који се, ради повременог прегледа и жигосања, морају и онако из мреже уклонити.

На основи ових новијих испитивања и отеченог искуства може се раздобље, утврђено за повремени преглед неког фабриката, снизити највише на две године или, ради опште непоузданости дотичног фабриката или неког нарочитог недостатка, раније издато одобрење одузети.

Пре него што се одобрење одузме има се, произвођач дотичног фабриката или фирме која га пушта у саобраћај или пак заинтересовано друштво које снабдева струјом, позвати да, у року од једне године рачунајући од дана позива, уклони утврђене недостатке. Одузимање одобрења извршиће се тек после пола године по истеку датог рока.

Одузимање одобрења нема унатражње моћи, то јест струјомери, који су већ прописно жигосани, оставиће се и даље у употреби само се морају у одређеним роковима поново подносити на преглед и жигосање.

Б) Јединице за мерење електрицитета.

Чл. 11. — Јединице за мерење електрицитета су ове:

1. Јединица за електрични отпор, названа ом, означава се са: Ω
2. Јединица за јачину струје, названа ампер, означава се са: A .
3. Јединица за напон (електромоторичну силу или разлику потенцијала), названа волт, означава се са: V
4. Јединица за количину електрицитета, названа кулон, означава се са: Cb

Као јединица за количину електрицитета може се употребљавати и ампер-сат, означава се са Ah , који је једнак 3600 кулона.

5. Јединица за електрични рад назива се нул или ват-секунда, означава се са J . Увећана 3600 пута назива се ват-сат, означава се са Wh

6. Јединица електричне снаге јест ефекат што га, у једној секунди, производи рад једног дула. Назива се ват, означава се са: W .

7. Вредност јачине или напона изменичне струје једнака је квадратном корену из моменталних средњих вредности квадрата за целу периоду дотичне јачине или напона струје. Ове вредности називају се ефективнима и означавају се, ако се укаже потреба, са: „ eff “.

8. Продукат јачине, напона и времена, назива се код изменичне струје привидни електрични рад. Изражава се у волт-ампер-секунди и означава се са WAs . Увећана 3600 пута назива се волт-ампер-сат са ознаком: WAh .

9. Продукат јачине и напона наизменичне струје је привидна снага; јединица му је волт-ампер, означава се са $W. A$.

10. Количник између стварне и привредне снаге назива се фактором снаге.

11. Ако су напон и струја једноставног синусоидалног облика, означава фактор снаге подједно и косинус кута фазног померања таласа струје спрема таласа напона.

12. Ако напон или струја нису једноставног синусоидалног облика, важиће као кут померања таласа струје спрема таласа напона онај кут чију тангету одређује количник између снаге, мерене динамометричким ватметром, чији круг напона има само индуктивну импеданцу, и снаге мерене динамометричким

ватметром чији круг напона има само импеданцу отпора.

13. Снага мерена ватметром, чији круг напона има искључиво индуктивну импеданцу, назива се безватном снагом. Означава се са: j

14. Осим основних и из њих изведених јединица, могу се употребљавати и јединице изведене по декадском систему, и то:

Милионити део јединице, предзнак микро —, знак μ .

Хиљадити део јединице, предзнак мили —, знак m .

Стотину јединица, предзнак хекто —, знак h .

Хиљаду јединица, предзнак кило —, знак k

Милијон јединица, предзнак мега —, знак M

Сви знакови пишу се пред називом или ознаком јединице.

В) Захтеви при испитивању система.

Чл. 12. — Струјомери који се подносе на испитивање система или допунско испитивање система, морају, у погледу електричних и механичких особина, испуњавати ове услове:

1. Испитивање система струјомера вршиће се при температури од 15° до 20° C.

2. Испитивање тачности регистрације потрошње струје вршиће се код 10, 50, 100, 5 и 10% највећег оптерећења, произведених у смеру растања и падања. Под побројаним степенима оптерећења разумевају се и исто такве постотне вредности јачине струје, а испитивање се изводи код напона даног на справи — код струјомера пак за изменичну струју — код даног броја периода. Грешка допуштена у пода-

цима ових пет мерења, добивених као регистрација исте количине радње (дотично количине струје), то јест разлика између радње регистроване на справи и стварно утрошене радње, изражена у постоцима највећег оптерећења, не сме да буде:

а) код струјомера за једнаку струју већа од

$$\pm (3 + 0.3 \frac{N_n}{N})\%$$

N_n = највеће оптерећење означено на струјомеру,

N = оптерећење при испитивању,

б) код струјомера за изменичну струју

$$\pm \left[3 + 0.2 \frac{N_n}{N} + (1 + 0.2 \frac{I_n}{I}) \operatorname{tg} \varphi \right]\%$$

N_n = највеће оптерећење означено на струјомеру,

N = оптерећење при испитивању,

I_n = јачина струје означена на струјомеру,

I = јачина струје при испитивању.

$\operatorname{tg} \varphi$ = тригонометричка тангета кута чији је косинус једнак фактору снаге ($\operatorname{tg} \varphi$ узима се увек позитивно без обзира да ли је оптерећење индуктивно или капацитивно).

За фактор снаге ($\cos \varphi$) мањи од 0,2 не важи ова формула.

в) код струјомера, који раде само у вези са трансформатором, већа од

$$\pm \left[2 + 0.2 \frac{N_n}{N} + \frac{1}{2} (1 + 0.2 \frac{I_n}{I}) \operatorname{tg} \varphi \right]\%$$

Формуле за допуштене грешке под а) б) и в) важе у границама од 5% до 100% целог оптерећења и за оптерећење веће од 15 W.

г) код струјомера безватне струје већа од $\pm \left[3 + 0,2 \frac{B_n}{B} + (1 + 0,2 \frac{I_n}{I}) \cotg \varphi \right] \%$

B_n = безватно оптерећење означено на струјомеру

B = безватно оптерећење при испитивању
 $\cotg \varphi$ = тригонометрична контангена кута, чији је косинус једнак фактору снаге ($\cotg \varphi$ узима се увек позитивно без обзира да ли је оптерећење индуктивно или капацитивно).

Ова формула важи за фактор снаге између 0,98 и 0, то јест за $\sin \varphi = 0,2$ до 1.

Испитивање струјомера под тачком б) и в) врши се најпре код 10, 500, 100, 50 и 10%-ног оптерећења простог од индукције. После тога испитује се струјомер са оптерећењем од 0,75 N_n код променљивог фактора снаге, и то редом код $\cos \varphi = 0,7; 0,5$ и $0,3$.

2. При увећавању струје, означене на струјомеру, за (а%) допушта се увећање грешке, према предњој тачки 1, за $\left[\frac{a}{10} \% \right]$. Као граница увећања јачине струје узима се множител 1,25.

3. Промена напона, означеног на струјомеру за $\pm 10\%$, не сме податке регистрације изменити више него за $\pm 2\%$ целог оптерећења. Код струјомера за изменичну струју врши се ово испитивање при оптерећењу простом од индукције.

4. Промена фреквенце означене на струјомеру за $\pm 10\%$, при целом оптерећењу простом од индукције, не сме податке регистрације изменити више него за $\pm 3\%$.

5. При пуном оптерећењу простом од индукције и

десеторострукој јачини струје код струјомера до 50 А

петорострукој јачини струје код струјомера од 50 до 100 А

трострукој јачини струје код струјомера већих од 100 А

не сме се, после извршених пет оваквих узастопних покуса, тачност регистрације изменити за више него 1,5%. Трајање предње побројаних оптерећења одређено је временом које је потребно да прегори осигурач за јачину струје означене на справи.

6. Струјомер мора сигурно да крене код ових постотака целог оптерећења, и то:

2% код струјомера до 3 А

1,5% код струјомера од 3 до 30 А

1% код струјомера већих од 30 А

Испитивање се врши при напону означеном на струјомеру а, код струјомера за изменичну струју, код означеног броја периода и оптерећења простог од индукције.

Струјомери за безватну струју морају сигурно да крену код 1,5% оптерећења означеног на струјомеру. Ово важи за фактор снаге мањи од 0,4.

7. Код напона за 10% већег од напона означеног на струјомеру и неоптерећених калемова струје, не сме струјомер показивати никакве потрошње струје.

8. Потрошња струје у калемовима напона не сме код струјомера једнаке струје да буде већа од 4 вата за 100 V напона,

код струјомера изменичне струје да буде већа од 1,5 вата за 100 V напона.

9. Пад напона у калемовима струје не сме код струје означене на струјомеру да буде: код струјомера од 5 А већи од 2,5 V, код струјомера већих од 5 А већи од 1,5 V.

10. Међусобна отпорност изолације свих калемова и отпорност изолације према заштитној кутији испитаће се за време од 1 минуте са троструким напонам струјомера. Овај напон не може да буде мањи од 1000 волти.

11. Магнетско поље земље не сме, у најнеповољнијим положајима струјомера, утицати на тачност регистрације струјомера за више него 3% код 10% целог оптерећења.

12. Код целог оптерећења струјомера не сме промена спољне температуре утицати на тачност регистрације струјомера за више него $\pm 0,3\%$ код струјомера једнаке струје и $\pm 0,2\%$ код струјомера измичне струје за сваки степен промене температуре. Као основа рачунања узима се нормална температура од $+18^{\circ}\text{C}$. Ово важи у границама од 0° до 35°C .

13. Саставни делови струјомера који спроводе струју, не смеју проузроковати штетно угрејавање било појединих делова било целе справе.

14. Однос преноса између главне осовине направе за мерење и механизма за бројање мора одговарати подацима бележеним на струјомеру.

15. Код напона већих од 250 волти мора оклоп кутије бити снабдевен стезалком или каквом другом направом за прикључак жице од најмање 16 мм² ради везе оклопа са земљом.

Чл. 13. — Испитивање система обухвата, у главном, само функционисање направе за мерење потрошње и таквих њених одвојених делова који учествују у мерењу потрошње струје (као на пример трансформатори напона или струје).

Испитивање осталих направа специјалне намене које су у конструктивној вези са направом за мерење потрошње (као аутомате за убирање новца, релеји, часовници и направе за прекапчање код двојне тарифе и т. д.), обухвата само утврђивање да ли ове справе упливишу на тачност мерења и да ли оне уопште ваљано функционишу.

Код струјомера са двојном тарифом испитује се само струјомер у вези са једним и другим бројањем (тарифом.)

Код струјомера са више фаза испитује се и исправност начина укапчања.

Чл. 14. — Таквим фабрикатама струјомера који се, приликом ступања на снагу ових правила већ налазе у употреби на територији Краљевине Југославије, издаће се одобрење за преглед и жигосање и онда ако, на испитивање система поднесени струјомери, не удовољавају у свему захтевима предњег члана 12. Ови блажи услови утврдиће се за сваки фабрикат приликом испитивања система.

Одобрења за преглед и жигосање издата на основу предњег става односе се само на оне примерке који се у предње поменутом року већ налазе у употреби. Тога ради морају се у издатом одобрењу, побројати та-

кове спраће према својим творничким бројевима.

Д. Захтеви при прегледу и жигосању.

Чл. 15. — На предлог и жигосање примаће се само такви фабрикатаи струјомера који припадају неком признатом систему (члан 2), и имају важеће одобрење за преглед и жигосање издато на основи одредбе у глави А и В ових правила и који, поред тога испуњавају и ниже доле побројане услове.

Чл. 16. — Струјомер мора потрошњу струје регистровати у законским јединицама (ват-сат, хектоват-сат, ампер-сат) утврђеним у предњем члану 11.

Струјомери који се подносе на преглед и жигосање треба да су грађени за ове степене највеће јачине струје, и то: за 1,5, 3, 5, 10, 15, 20, 30, 35, 50, 60, 80, 100 и 150 ампера.

За јачине струје преко 150 ампера не утврђују се нарочити степени.

У случају ако се, у општем интересу, покаже оправданим могу се утврдити и степени различити од предње побројаних.

Чл. 17. — Бројчана плоча струјомера мора да буде израђена овако:

1) Допушта се употреба само таквих механизма бројчаника код којих се подела креће а индекси стоје, т.ј. на ваљке или точкове

са цифрама које искачу. Употреба бројчаника са кружном скалом и гибљивим скалаљкама допушта се само за последње место на бројчанику. Иза чврстог индекса (прозорчета), који показује одобрену јединицу мере, треба ставити десетични знак (.). Цели бројеви, пред десетичним знаком, морају се од разломака, на упадљив начин, разликовати (на пример: бојадисањем разломака црвеном бојом или каквим другим знаком).

2) Број децималних места (прозорчета) бројчаника не сме да буде мањи од броја шематски означеног у следећим табелама:

СИСТЕМ СА ДВЕ ЖИЦЕ		
Ампера	Волти од до	Шематска слика бројчане плоче за јединицу узет: KWh
.5	40—220	00,00
	221—650	000,00
3	40—100	00,00
	101—650	000,00
5	40—100	00,00
	101—400	000,0
	401—650	000
10	40—250	000,0
	251—650	0000
15—20	40—100	000,0
	101—650	0000
30—50	40—650	0000
60—100	40—650	00000

СИСТЕМ СА ТРИ И ЧЕТИРИ ЖИЦЕ		
Ампера	Фазни напон волти	Шематска слика бројчане плоче за јединицу узет : KWh
1,5	40—100	000,00
	101—550	000,0
3	40—100	000,00
	101—550	000,0
5	40—100	000,0
	101—550	0000
10	40—100	000,0
	101—550	0000
15—20	40—100	0000,0
	101—550	0000
30—50	40—200	0000
	201—550	00000
60—100	40—200	0000
	201—550	0000x10

Код струјомера веће ампераже и волтаже, него што је назначено у предњој табели, треба да је последње место на бројчаној плочи тако одабрано да оно, при целом оптерећењу струјомера, изврши барем један цео обрт у времену од једног сата. Највише место, на бројчанику таквих струјомера, треба да буде тако одабрано да, при целом оптерећењу струјомера, не изврши један цео обрт пре истека од 35 дана.

У случају ако се, у општем интересу, покаже оправданим може се одобрити и друга жодела децималних места на бројчанику.

3) Механизам и израда бројчаника треба да су такви да буде могућно тачно и брзо читање потрошње струје. Мртви ход последњег места на бројчанику, не сме да буде већи од 5/100 дела једног целог обрта.

4) Електролитички струјомери могу да буду снабдевени бројчаником у облику скале.

5) Средишња управа за мере и драгоцене метале може, приликом испитивања струјомера, одобрити и такве бројчанике чији је рад заснован на другим начелима него што је то изложено у предњој тачки 1—4.

6) На бројчану плочу има се речима или допуштеним кратицама исписати одобрена јединица за мерење потрошње струје.

7) За исправност преносног односа механизма бројчаника одговара, у првом реду, на справи означени произвођач, односно онај који справе пушта у саобраћај, а у другом реду, власник струјомера који је дужан старати се за чишћење и оправку.

Чл. 18. — Струјомери треба да су снабдевени заштитном кутијом која се може оловном пломбом запечатити. Стакло у окну кутије учвршћује се изнутра.

Изузетно, на преглед и жигосање, примеће се трансформатори без заштитних кутија ако им је конструкција таква да се не могу лако раставити на поједине делове. Такви трансформатори неће се примати на преглед и жигосање, сами, без припадајућег струјомера.

Заштитна кутија струјомера за двојну тарифу мора да је тако израђена да се часов-

ником и направом на прекапчање може руковати без повреде жига и утицаја на рад струјомера.

У члану 13. поменуће споредне направе за специјалну сврху могу се такође ставити у засебне заштитне кутије.

Чл. 19. — Струјомер мора да буде на видном месту снабдевен металном плочицом. На плочици се стављају ови натписи:

1. име и боравиште произвођача, односно онога лица које струјомер пушта у саобраћај;

2. врста струје речима на пример: „Струјомер за једнаку струју” или „Струјомер за изменичну струју”;

3. творнички тип струјомера;

4. творнички број;

5. година производње;

6. нормални напон и нормална струја са ознаком броја огранака, на пример: $220\text{ V} \times 10\text{ A}$, $3 \times 220\text{ V} - 3 \times 10\text{ A}$, $3 \times 380/220\text{ V} - 2 \times 20\text{ A}$;

7. фреквенца код струјомера изменичне струје;

8. пренос, то јест број обрта за јединицу радње на пример: $1\text{ kWh} - 1200$ обрта или пренос 1200;

9. службена ознака система.

Поред предњих података, могу се на плочицу забележити и евентуални подаци патената и заштитни жиг.

Творнички број струјомера мора да буде забележен и на основној плочи.

Метална плочица на коју се стављају натписи мора да буде на заштитну кутију учвршћена тако да се, без повреде званичног жигосања, не може одстранити.

Предње побројани натписи могу се ставити и на плочу бројчаника.

Тачан текст натписа и поредак утврдиће се приликом испитивања система струјомера у смислу ових правила. Струјомер се мора натписима обележити на такав начин да се исти не би могли накнадно изменити.

Чл. 20. — Струјомери треба да су снабдевени одвојеним стезаљкама за напон, које се смештају тако да се после затварања заштитне кутије могу, без повреде жига, скопчати са стезаљкама главне струје односно са мрежом.

Чл. 21. — Сваки струјомер мора да буде снабдевен тачном конструктивном шемом. Ознаке и ред појединих стезаљки на шеми мора тачно одговарати ознаци и раду стезаљки на струјомеру, на евентуалним трансформаторима или осталим справама које са струјомером чине један систем.

Шема се мора на трајан начин учврстити или нанети на поклопац или заштитну кутију струјомера.

Чл. 22. — Преглед и жигосање струјомера односи се само на нараву за мерење потрошње и на такве њене делове који могу утицати на тачност функционисања струјомера.

Али средишња управа за мере и драгоцене метале може, приликом прегледа и жигосања струјомера, испитати било које споредне направе које су у вези са струјомером и такве струјомере, код којих се нађе да је нека споредна направа неисправна, искључити из поступка прегледа и жигосања.

Чл. 23. — Преглед струјомера има отпочети када се устали температура у калемовима деривације, то јест најмање после пола сата по извршеном укупчању струјомера.

Чл. 24. — Агрегати састављени од струјомера и трансформатора, могу се по правилу, употребљавати за мерење потрошње струје, ако су струјомери и трансформатори, сваки напосе, прегледани и жигосани.

У случају да се преглед и жигосање струјомера и трансформатора не би могли извршити за сваког напосе, они ће се испитати заједно. Допуштене грешке не смеју, при таквим испитивањима, прећи границе одређене у члану 26. ових правила.

Ако се код трансформатора употребе отпори, извршиће се преглед трансформатора заједно с тим отпорима.

Струјомери којима припада трансформатор, морају да буду снабдевени натписом на металној плочици (члан 19). На тој плочици треба забележити однос преноса и број комада трансформатора, на пример: „Струјомер са трансформатором напона: 6300/1410 В и са два трансформатора струје: 1000/10 А”.

Чл. 25. — Споредне направе за специјалну сврху (показивач максимума, часовници и направе за прекапчање код двојне тарифе, аутомати и т. д.), не подлеже прегледу и жигосању. Такав струјомер мора имати натпис: „Само струјомер прегледан”.

Струјомери са двојном тарифом морају имати натпис: „Струјомер са двојном тарифом”.

Струјомери са споредним направама, према ставу првом овог члана, морају сигурно да крену код оптерећења већих за 50% од оних који су побројани у тачки 4. члана 26. ових правила.

Чл. 26. — 1. Приликом првог и повременог прегледа и жигосања струјомера, допуштају се код даног напона а, код струјомера за изменичну струју, код даног броја периода и оптерећења простог од индукције, највише толика одступања у регистрацији која не прелазе фактором 1,2 умножене вредности одступања утврђених у предњем члану 12.

Преглед струјомера врши се код оптерећења од 100, 50 и 10%, а код оптерећења од 5% само у случају оправдане потребе. Код струјомера са више од две жице за једнаку или изменичну струју, разлика, између појединих система, у регистрацији потрошње струје, не сме, уз предње услове, бити већа од $\pm 2\%$.

2. Прегледани и жигосани струјомери могу се, само дотле употребљавати у јавном саобраћају, док њихове грешке, у регистрацији, не пређу фактором 1,5 умножене вредности одступања по предњем члану 12.

3. При напону за 10% већем од нормалног, и при неоптерећеним калемовима струје, струјомер не сме да крене.

4. Струјомер мора сигурно да крене код 3% највећег оптерећења, ако највећа јачина струје, износи највише 3 ампера; код 2% највећег оптерећења, ако највећа јачина струје надмашује 3 ампера али не прелази 30 ампера;

код 1% највећег оптерећења, ако највећа јачина струје прелази 30 ампера.

Чл. 27. — Приликом прегледа утврђује се, за сваки струјомер, његова константа.

Константа струјомера је онај фактор којим треба умножити, на струјомеру регистровану потрошњу струје да се добије стварна потрошња у одговарајућим јединицама.

У јавном саобраћају допушта се употреба таквих прегледаних и жигосаних струјомера, чије константе не прелазе границе грешке утврђене у тачки 2. члана 26. ових правила.

Д. Жигосање.

Чл. 28. — Струјомери за које се, приликом прегледа, нађе да испуњавају услове побројане у глави Г. ових правила, затвориће се с једним или више оловних печата тако да се, унутарњој конструкцији, без оштећења ових печата, не може приближити.

Чл. 29. — Такови струјомери, чији се преглед и жигосање врши на месту где су постав-

љени, морају се оловним печатом тако затворити да се, без повреде печата, не би могли одстранити.

Чл. 30. — Ако трансформатор за напон или струју неког струјомера, има своју засебну заштитну кутију (чл. 18), затвориће се и она печатом приликом жигосања.

Исто тако затвориће се печатом и споредне направе за специјалну сврху (чл. 18), ако су снабдеване засебном заштитном кутијом.

Чл. 31. — На оловни печат стављаће се жиг средишне управе за мере и драгоцене метале.

Чл. 32. — На једну страну оловних печата ставља се крунски жиг Средишне управе за мере и драгоцене метале, а на другу римски број месеца у којем је жигосање извршено, колико година важи жиг и печатно слово седишта станице која је жигосање извршила.

Чл. 33. — (Укинут изменама и допунама Бр. 1421 од 23 фебруара, 1932 год.).

Чл. 34. — Оловни печат струјомера остаје у важности до рока који је утврђен у одобрењу за преглед и жигосање дотичног фабриката (чл. 6., 7. и 10.).

Пошто измине важност оловног печата струјомера, имају се справе у року од 2 месеца из мреже одстранити и поднети на понован преглед и жигосање.

Чл. 35. — Ваљаност оловног печата не гаси се, ако одобрење за преглед и жигосање буде за дотични систем или фабрикат уништено или одузето (чл. 7. и 10.).

Б. Надлештва овлаштена за преглед и жигосање струјомера.

Чл. 36. — Преглед и жигосање струјомера вршиће средишна управа за мере и драгоцене метале у својим лабораторијама у Београду и Загребу.

Чл. 37. — Територијалну надлежност ових двеју лабораторија одредиће средишна управа за мере и драгоцене метале.

Чл. 38. — Преглед и жигосање струјомера вршиће се редовно у лабораторији средишне управе. На писмену молбу произвођача струјомера или предузећа која снабдевају струјом може се преглед и жигосање вршити и у њиховој лабораторији ако је иста снабдевена потребним инсталацијама.

У погледу наплате жиговине, доплата и евентуалних путних трошкова чиновника, ва-

же, у случају прегледа и жигосања струјомера у лабораторији приватних странака, одредбе тарифе о наплати жиговине за преглед и жигосање мерила и справа за мерење.

Е. Надзор над струјомерима у јавном саобраћају.

Чл. 39. — Сваки струјомер коме измине важност жига оловног печата, (члан 34), има се у року од два месеца из мреже уклонити и поднети на понован преглед и жигосање.

Не смеју се, у јавном саобраћају, употребљавати струјомери којима су оловни печати и јемственици оштећени, затим чији је механизам очевидно повређен и не ради ваљано и, најзад, заштитне кутије оштећене толико да се може лако прићи механизму струјомера.

Чл. 40. — Органи надлештава за контролисање мерила имају право, ради увиђаја, отворити или скинути сваки струјомер који се употребљава у јавном саобраћају.

У таквом случају мора се о томе одмах известити предузеће које снабдева струјом.

Ж. Завршне одредбе.

Чл. 41. — Она предузећа која се желе користити погодовношћу утврђеном у члану 7. и 14. ових правила, морају списак својих струјомера који би се имали блаже оцењивати под-

нети средишној управи за мере и драгоцене метале најдаље до краја 1931. године.

Списак, који треба поднети у два равногласна примерка, има да садржи: име произвођача, врсту струјомера, творнички број, годину производње, нормални напон и струју, систем струје, фреквенцу, јединицу коју струјомер региструје (ват, хектоват и киловат, ампер-сат) и годину када је струјомер укупчан у мрежу.

Код струјомера који раде у вези са трансформатором мора се назначити напон и струја трансформатора.

Чл. 42. — Када ова правила ступе на снагу неће се примати на преглед и жигосање фабриката који немају одобрење по члану 6. ових правила осим фабриката поменутих у предњем члану 41.

Чл. 43. — До краја 1940. године морају се поднети на преглед и жигосање сви нежигосани струјомери који се употребљавају у јавном саобраћају.

До овога рока неће се вршити повремени преглед већ жиогсаних струјомера.

Чл. 44. — Ова правила стају на снагу, по истеку од шест месеци од дана у који буду обнародована у „Службеним Новинама”.

Ова правила ступају на 1. октобра 1929. године.

Фирме које производе струјомере дужне су, у смислу чл. 3., 4. и 5. правила, до 1 октобра 1929. године, поднети средишној управи за мере и драгоцене метале, молбе за извршење испитивања система њихових фабриката које желе пуштати у саобраћај.

Ова наредба стаје на снагу кад се објави у „Службеним Новинама”.

Ово решење стаје на снагу 1 априла, 1932 год., пошто буде обнародовано у Службеним новинама.

Правила Бр. 399. обнародована су у Бр. 298. — XC VII Службених новина од 22. децембра, 1928. год.

Измене и допуне Бр. 3329. обнародоване су у Бр. 147. — LXII Службених новина од 27. јуна, 1929. — I год.

Измене и допуне Бр. 6068. обнародоване су у Бр. 244. — LXXXV Службених новина од 24. октобра, 1930. — II год.

Измене и допуне Бр. 1421 обнародоване су у Бр. 51 — XX Службених новина од 5 марта, 1932 год.

РЕШЕЊЕ

Бр. 976. од 23. фебруара, 1929 год.

о прежигосавању израђевина од злата,
сребра и платине

На основу Закона о контролисању чистоте злата, сребра и платине, решава се:

Да се, до 1 маја 1929. године изврши прежигосавање израђевина од злата, које имају чистоту од 250/1000, а налазе се израђене на стоваришту ради продаје.

Прежигосавање оваквих израђевина вршиће контроле мера и драгоцених метала са контролним жигом надлежства без наплате жиговине.

После 1. маја 1929. не могу се пуштати у промет и износити на продају израђевине од злата чистоте 250/1000 које не би биле снабдевене прописаним контролним жигом.

Ближа упутства о извршењу овог решења издаће средишна управа за мере и драгоцене метале.

Службене новине Бр. 59. — XXIV ом 12.
марта, 1929 год.

РЕШЕЊЕ

Бр. 1767. — 1928 од 25. јануара, 1929 год.

о златном и сребрном новцу који служи
у сврхе накита и украса

На основи Закона о контролисању чистоте израђевина од злата, сребра и платине решава се:

Да сав златан и сребрни новац који није течајна монета ни једне државе а служи у сврхе накита и украса подлежи свима одредбама закона о контролисању чистоте израђевина од злата, сребра и платине.

Ако се приликом испитивања чистоте таквих израђевина нађе да имају законом прописани степен чистоте, снабдеће се односним жигом; у противном случају снабдеће се оне жигом најближег нижег степена чистоте односно поништити у случајевима које предвиђа чл. 15. закона.

У случајевима које предвиђа чл. 17. тачка 5. закона поступиће се, на захтев странке, само ако научну, уметничку, историјску или културно-историјску вредност таквих израђе-

вина потврди државни или обласни музеј, универзитет или академија наука.

Упутство за извршење овог решења издаће средишна управа за мере и драгоцене метале.

Ово решење стаје на снагу даном обнародовања у „Службеним Новинама”.

Службене новине Бр. 28. — XIII од 4. фебруара, 1929 год.

ПРАВИЛНИК

Бр. 3892. од 5. јуна, 1930. год.,

о тежини и чистоћи златног новца који подлежи испитивању чистоће и жигосању

На основи чл. 3 Закона о изменама и допунама у закону о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине, прописује се Правилник о тежини и чистоћи златног новца који подлежи испитивању чистоће и жигосању:

Чл. 1. — Златан новац за накит који се производи у земљи или увози из иностранства, пушта у промет, држи на стоваришту или износи на продају, не може имати мању чистоћу и тежину него колико износи најмања допуштена чистоћа и тежина одређена у члану 2 овог правилника.

Чл. 2. — Најмање допуштене чистоће и тежине појединих врста новца су ове:

Ред. бр.	НАЗИВ НОВЦА	Допуштена најмања	
		тежина у грамима	чистоћа у хиљадитим деловима
1	Царски велики дукати . . .	13.96	986
2	Царски мали дукати . . .	3.49	986
3	Хамидије, велике . . .	4.50	750
4	Хамидије, половине . . .	2.30	750
5	Хамидије, четвртине . . .	1.30	750
6	Решадије, велике . . .	4.50	750
7	Решадије, половине . . .	2.30	750
8	Решадије, четвртине . . .	1.30	750
9	Махмудије . . .	3.80	750
10	Рубије . . .	0.55	750
11	Хајрије (стари игрилуци) .	1.30	750
12	Хајрије половине . . .	0.60	750
13	Чифте хартије (крџук) . .	3.20	750
14	Мендухије (н. игрилуци) .	1.10	750
15	Мендухије половине . . .	0.60	750
16	Адлије . . .	1.20	750

Вањски облик новца (горњи и доњи део) побројаног под предњом тачком 1—16 приказују слике у додатку овог правилника.

Чл. 3. — Ако, на испитивање и жигосање поднети новац, не би имао, у предњем члану утврђену најмању чистоћу и тежину разбихе се и у том стању вратити ономе чији је.

Чл. 4. — Жигови који се налазе на новцу жигосаном пре ступања на снагу Закона о изменама и допунама закона о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине задржавају своју пуну важност и после ступања на снагу овог правилника.

Чл. 5. — Овај правилник ступа у живот кад се објави у „Службеним Новинама”.

Службене новине Бр. 159. — LIX од 16. јула, 1930. год

РЕШЕЊЕ

Бр. 4388. од 28. августа, 1929. год.,

о облику жигова којима ће се жигосати мерила,
справе за мерење, боце и судове и бурад

На основи члана 3. тачке 5. закона о средишњој управи за мере и драгоцене метале, о контролама мера и драгоцених метала и о контролама буради, члана 20., 22., 28. и 49. закона о мерама, њиховој употреби у јавном саобраћају и надзору над њима, члана 13., 43. и 44. закона о контролисању чистиће израђевина од злата, сребра и платине и закона о измени рокова предвиђених у чл. 43. закона о контролисању чистоће израђевина од злата сребра, и платине прописују се облици жигова којима ће се жигосати мерила, справе за мерење, боце и судови и бурад и израђевине од злата, сребра и платине.

1. Мерила.

Чл. 1. — Жиг којим се оверавају мерила справе за мерење, боце и судови и бурад једнак је и за први и за повремени преглед.

Њега представља круна Краљевине Југославије.

Жиг средишне управе за мере и драгоцене метале уоквирен је у круг а жиг, контрола мера и драгоцених метала, налази се у оквиру правилног шестокута.

Жиг којим се жигосе бурад нема оквира.

2. У оквиру жига средишне управе за мере и драгоцене метале налази се, с леве и десне стране круне, по једна шестокрака звезда а доле последње две цифре године жигосања.

Ако би, на истом предмету, било више места за стављање жига може се, поред предњег жига, употребити исто такав жиг без оквира.

3. Испитни жиг средишне управе за мере и драгоцене метале, за мерила и справе за мерење који нису намењени јавном саобраћају, садржи у оквиру, с леве и десне стране круне, по једну од последње две цифре године испитивања, а доле мали круг, у овом распореду:

4. Жиг контрола мера и драгоцених метала, за обична мерила справе за мерење, боце и судове, садржи у оквиру, с леве и с десне стране круне, по једну од последње две цифре године жигосања а, доле, број надлештва које је преглед и жигосање извршило.

5. Жиг за прецизна мерила и справе за мерење разликује се од жига, описаног у средњој тачки 4., само у томе што се у оквиру у коме је круна, налазе још и две шестокраке звезде.

6. Жиг за поништавање ранијих жигова на мерама и справама за мерење има облик:

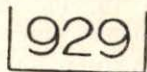

7. Жиг за бурад, који ће употребљавати контроле мера и драгоцених метала и контро-

ле буради, нема оквира и садржи испод круне само број надлештва које је преглед и жигосање извршило.

Поред овога жига стављаће се на бурад и жиг који се састоји из последње три цифре године жигосања у оквиру правоугаоног облика.

Облик осталих жигова, који ће се употребљавати при жигосању буради, одредиће средњашна управа за мере и драгоцене метале.

Чл. 5. — Ово решење стаје на снагу кад се објави у „Службеним Новинама”.

Службене новине Бр. 213. — LXXXIV од 12. септембра, 1929 год.

УРЕДБА

Бр. 3022—933 од 30 маја, 1933 год.,

о примени Закона о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине

На основи § 81 Устава Краљевине Југославије, члана 13, 14, 17, 18, 19, 24, 25 и 44 Закона о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине од 30 јуна 1928 год., закона од 21 маја 1930 год. и Закона од 30 октобра 1931 год. о изменама и допунама закона о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине и тачке 4 и 5 члана 3 Закона о Средишњој управи за мере и драгоцене метале, прописује се Уредба о примени закона о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине.

1 Обавеза испитивања чистоће и жигосања израђевина

Чл. 1. — Одредбе чл. 1 закона односе се, у погледу степена чистоће и састава израђевина (чл. 2 и 3 закона) као и у погледу обавезе испитивања чистоће и жигосања (чл. 6 закона), само на оне израђевине од злата, сребра и платине и на израђевине од легура тих

племенитих метала са другим металима које се производе у земљи или увозе из иностранства, пуштају у промет, држе на стоваришту или износе на продају.

Ове одредбе примењиваће се и на златан и сребрни новац, који служи за накит или украс, осим у случајевима побројаним у тачки 2 члана 2 ове уредбе.

Израђевине од злата, сребра и платине, које се налазе у приватном власништву, не подлеже испитивању, чистоће и жигосању тако дуго, док се не изнесу на продају или не пуне у промет (чл. 9 став 1 закона).

Полуге од злата, сребра или платине, зрнаца (граналија), полуфабрикати, затим златне, сребрне или платинске жице, предива и од њих израђена роба, не подлеже одредбама закона о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине.

Чл. 2. — У смислу чл. 17 закона ослобођавају се испитивања чистоће и жигосања, као и осталих одредаба у погледу степена чистоће и састава, ове израђевине:

1) Апарати, инструменти који служе несредно за научне или медицинске сврхе, затим за занатску или индустријску производњу.

2) Новац свих врста, а инострани само онда, када није у нераздвајној вези са другим израђевинама.

Према томе домаћи новац, када се употреби као украс на израђевинама од драгоценог метала, без обзира да ли је с њима, чврсто или лабаво везан, не подлежи испитивању

чистоће ни жигосању, ако се јасно види барем једна његова страна. Делови, који су у вези са оваквим новцем а израђени су од драгоцених метала, подлеже испитивању чистоће и жигосању. Иностранци новац може се ослободити жигосања само у случају, ако је са израђевином у таквој вези, да се може лако одвојити. Као лако раздвојива (лабава) сматраће се веза, ако је новац углављен или завртљива шарчицама или клинцима или леумом од коситра учвршћен на другу израђевину. Иностранци новац, који је у чврстој, нераздвојној, вези са другим израђевинама, сматра се као саставни део израђевине и подлежи испитивању чистоће и жигосању.

3) Медаље (плакете) које се кују у домаћим државним ковницама. Ако се употребе као делови израђевина од драгоцених метала, важиће за њих исте одредбе као и за домаће новце.

4) Израђевине које су потпуно превучене саватом (емајлом), бисером или чиме другим што би било томе слично.

5) Предмети старије производње који имају научну, уметничку, историјску или културно историјску вредност. Оваквим израђевинама може се, ослобођење од жигосања признати само онда ако њихову научну, уметничку, историјску или културно-историјску вредност потврди државни или бановински музеј, академија наука или универзитет. Са таквим предметима, који би били поднети на испитивање, а не би имали најмању законом прописану чистоћу или прописани састав, неће се одмах

поступити по чл. 15 ставу другом закона, него се морају, на захтев странке, поднети на стручно мишљење од наведених установа. Ако им буде призната античка или уметничка вредност, вратиће се странци нежигосани; у противном случају поступиће се по чл. 15 закона.

6) Празни окови за камење, мозаик, бисер и томе слично код којих је тежина драгоценог метала незнатна.

7) Сви предмети од злата, сребра и платине, који су лакши од једног грама; код израђевина које се не износе на продају појединачно, него у паровима или у гарнитурима, као: дугмад за маншете, кошуље, наушнице итд., није, за оцењивање ове минималне тежине, меродавна тежина једног комада, него укупна тежина једног пара или гарнитуре.

8) У случајевима, када израђевине од злата, сребра или платине улазе у земљу привремено (као транзитна роба или као мустре које се враћају) или кад их ко носи уза се ради своје употребе, Министар трговине и индустрије може, у споразуму са Министром финансија, допустити ослобођење од жигосања уз потребно јемство да, дотичне израђевине, неће ући у трговински саобраћај; ако се доцније пуштају у промет, морају се поднети на испитивање чистоће и жигосање.

Индустријски производи, који се у иностранство извозе и тамо привремено остављају ради коначне обраде, ослобођавају се од жигосања само уз мере опрезности које ће се прописати правилником Министра трговине и индустрије.

9) Израђевине од злата, сребра и платине

спремљене за извоз, ослобођавају се одредаба о испитивању чистоће и жигосању као и осталих одредаба закона (чл. 18 закона). Поступак са таквим израђевинама прописује правилник Министра трговине и индустрије издат у споразуму са Министром финансија.

1 Састав израђевина

Чл. 3. — Израђевине од злата, сребра и платине, побројане у чл. 1 закона, не смеју ни у целини, то јест заједно са леумом, ни у појединим њиховим деловима, имати чистоћу мању од 583 хиљадитих код злата, 800 хиљадитих код сребра и 950 хиљадитих код платине.

Одступања у чистоћи могу се допустити само у случајевима побројаним у чл. 11 закона (чл. 20 ове уредбе).

Леума се не сме употребити за спајање више него што је неопходно потребно (чл. 4 закона). Леум за злато мора имати најмању чистоћу од 400 хиљадитих, код сребра 550 хиљадитих; за платинске леуме не прописује се чистоћа, али употреба леума на израђевинама од платине не сме утицати на прописну (просечну) чистоћу израђевина.

Израђевине које немају допуштenu најнижу чистоћу, али имају драгоценог метала више од 200/1000, не могу се пуштати у промет и износити на продају (чл. 15 став 2 закона).

Израђевине од злата, сребра и платине, спреmlјене за извоз, могу се производити у сваком степену чистоће (чл. 18 закона).

Чл. 4. — Допуштене чистоће су (чл. 2 закона и § 1 Закона о измени и допуни):

Код израђевина од злата:

Број 1	950	хиљадитих
„ 2	840	„
„ 3	750	„
„ 4	583	„

Код израђевина од сребра:

Број 1	950	хиљадитих
„ 2	900	„
„ 3	800	„

Код израђевина од платине:

Број 1	950	хиљадитих.
------------------	-----	------------

Иридијум, који се налази у платини, сматра се да је једнак платини.

Златни дукати исковани у домаћим ковницама имаће чистоћу од 986 ¹/₉ хиљадитих

Чл. 5. — Израђевине од злата, сребра и платине које се производе у земљи или увозе из иностранства, пуштају у промет, држе на стоваришту или износе на продају, морају не само имати законом прописану најнижу чистоћу, већ морају испуњавати и прописе чл. 3 и 5 закона и чл. 6—11 ове уредбе.

Чл. 6. — За легирање злата допушта се, за сада осим сребра и бакра, још и употреба платине, алуминијума, кадмијума, железа, никла, цинка и њихових легура (бронзе); за легирање сребра само бакар; за легирање платине, осим бакра и употреба платинских метала и сребра. Употреба других метала за

легирање осим сребра и бакра, као и леума са испарљивим металима као кадмијум и цинк, мора се код предаје робе на испитивање, ако је подносиоцу познат састав легуре, пријавити са назнаком који су метали били употребљени у легури или леуму. На захтев опште управне власти првог степена мора подносилац, од израђевина поднетих на испитивање, ставити на расположење најмање 1 грам легуре, који ће се употребити за тачније испитивање.

Чл. 7. — Допуштено је на израђевине од злата стављати делове од сребра или платине; на израђевине од сребра или платине делове од злата, али ти делови морају да би се могли лако распознасти, остати у својој властитој боји. Додаци од злата, сребра или платине морају имати најнижу, законом допуштену чистоћу.

Везе које чврсто везују саставне делове од драгоцених метала, као завртњи, клинци и слично, морају, по правилу, бити израђени од драгоценог метала. У случају техничке потребе, може се за везе употребити и железо или челик, али такве везе не смеју да буду у целини превучене златом или сребром. Тако исто могу и покретне везе, између саставних делова од драгоцених метала, бити од простог метала, ако су изложене јаком трошењу. Али и у овом случају, везе од простог метала, не смеју бити у целини превучене златом или сребром.

Чл. 8. — Израђевине од злата, сребра и платине могу бити у механичкој вези са деловима од простог метала, али тако да се ти

делови могу видети или лако распознасти. Под механичком везом разумева се свака, непокретна или покретна, веза која није изведена тврдим леумом или закивцима, као што је веза завртњима, клинцима, углављивање у окове и притврђивање са леумом од коситра или китом.

Делови од простог метала, у колико се не могу, као такви, лако распознасти, морају се снабдети обележбом „Метал” или именом метала од којег су начињени. Ако таква обележба не би била могућна, не смеју неправилно делови бити позлаћени, посребрени или превучени платином. Код израђевина од злата, сребра или платине које у себи садрже механички уређај од простих метала који се не може споља видети, као што су на пример оловке може изостати обележба да има делова од простих метала. Такве израђевине морају се, ако се, без оштећења, не би могле изнутра испитати, донети у растављеном стању на испитивање.

Чл. 9. — Страна тела као кит, гипс, смола и слично могу бити уклопљена у израђевине од злата, сребра или платине само у случају, ако она служе за учвршћивање саставних делова који нису од драгоцених метала. У тај ред израђевина спадају, од драгоценог метала израђени дршци, дугмета и чауре, у које су делови од простог метала, као што су разна сечива, запушачи, огледала итд. китом учвршћени тако, да се то може лако распознасти.

Материје за испуњавање могу се употребити и код израђевина, код којих је потребно да се повећа тежина и стабилност, као што су свећњаци, светиљке и слични предмети. Испуњавање тих израђевина мора бити такво, да се то може лако распознати или оценити из саме тежине предмета.

Код емајлираних израђевина допуштено је употребити контремајл, који служи у сврху да се задржи облик израђевине.

Чл. 10. — Израђевине од сребра позлаћене или превучене златом (платиниране, дублиране), сматрају се као да су од сребра. Слој позлате не сме бити толико јак, да се не би правилно могло извршити испитивање чистоће на камену. Не испитује се степен чистоће слоја позлате.

Чл. 11. — Украси од злата, сребра или платине на израђевинама од простих метала, који не личе на драгоцене метале, сматраће се као израђевине од злата или сребра или платине, ако се од простог метала могу лако одвојити. Изузетак чине израђевине од жељеза или челика, са којима могу и у чврстој, неразводној, вези да буду делови и украси од злата, сребра или платине.

III Имени жигови

Чл. 12. — Израђевине од злата, сребра и платине, које се производе у земљи, морају

да буду обележене службено одобреним жигом, то јест знаком произвођачева имена или назива фабрике.

Забрањено је, на израђевине од злата, сребра или платине, осим именог жига, стављати знакове, који би били слични домаћим или иностраних државним жиговима чистоће.

Обавеза снабдевања израђевина са именим жигом или фабричним знаком обухвата само оне израђевине од злата, сребра или платине, које се морају снабдети са државним жигом чистоће. Изузетак чине израђевине од злата, сребра и платине које, услед ситноће или осталих особина, не подносе, никакву обележбу (чл. 14. закона) или које су спремљене за извоз преко границе (чл. 18 закона).

Имени жиг или фабрични знак поручује се, преко надлежне опште управне власти првог степена, при Средишњој управи за мере и драгоцене метале уз прописну цену. Приликом престанка радње или радионице има се имени жиг вратити надлежној општој управној власти. Враћање именог жига или фабричног знака извршиће она власт или она лица, која су дужна поднети пријаву о престанку радње

IV Подношење израђевина на испитивање чистоће

Чл. 13. — Израђевине од злата, сребра и платине подносиће се на испитивање и жиговање строго одвојено по степену чистоће и легурама.

Израђевине од злата, сребра и платине, које се састоје од више делова, вратиће се

странци пре него што се преузму на испитивање, ако произвођач није на испитивање и жигосање истовремено поднео све саставне делове израђевине. Поједине делове, за које се зна да могу бити саставни делови израђевина или који су очевидно за то одређени да се тек, помоћу завртња, закивака, клинаца, леума итд., могу са другим деловима саставити у једну израђевину, не смеју се примати на испитивање чистоће; у таквим случајевима морају се странке позвати да остале припадајуће делове накнадно донесу. Ако то странка не би могла или не би хтела да учини, вратиће јој се такви делови тек пошто се поступи по одредбама става 2 чл. 15 закона.

Чл. 14. — Израђевине од злата, сребра и платине, када се поднесу на испитивање чистоће и жигосање, морају, ако су домаће производње, бити снабдевени именим жигом или фабричким знаком. Израђевине које нису снабдеване именим жигом или фабричким знаком, имају се одбити од испитивања и жигосања.

Изузимају се од те одредбе израђевине, које потичу из приватне својине; оне се могу примати и без именог жига.

Имени жиг или фабрички знак, мора се, на лако видљиво место, јасно и разговетно ударити тако, да му се што ближе може ставити и жиг чистоће. Израђевине чији имени жиг је нејасан или није ударен на лако видљивом месту, морају се одбити од жигосања.

Чл. 15. — Израђевине од злата, сребра и платине морају се поднети на испитивање и жигосање нарочитом пријавом (чл. 7 закона). У пријави мора бити наведена врста, број комада, тежина у грамима, чистоћа као и сви други, за особину израђевине, важни подаци. Пријава се може извршити само на обрасцима, који су за ту сврху одређени. Пријава је ослобођена од плаћања таксене марке (чл. 7 закона).

Ако се златне, сребрне или платинске израђевине увозе из иностранства, сматраће се као пријава царинска декларација.

Чл. 16. — Домаће израђевине подnose се на испитивање и жигосање још пре него што су бојене, куване (варене) или полиране, али морају бити у таквоме степену израде, да после не би у даљем обрађивању могле наступити никакве промене у њиховом саставу и, да би жиг чистоће и имени жиг или фабрички знак, остали јасни и разговетни.

У оправданим случајевима, могу се, на испитивање чистоће и жигосање, али без сувишног затезања, донети и потпуно довршене домаће израђевине, ако је испитивање довршених израђевина технички могућно извршити са довољном тачношћу. Странкама које су се огрешиле о чл. 26 до 30 закона може се, погодност подношења њихових израђевина у довршеном стању, одузети привремено или трајно.

Чл. 17. — Жигосане израђевине, које се знатно измене или прераде, морају се наново поднети на испитивање чистоће и жигосање.

Са измењеним или прерађеним израђевинама, које не би биле поново прописно испитане и жигосане, поступиће се по одредбама чл. 26 тачке 4 и чл. 30 закона.

Чл. 18. — Нежигосане израђевине, које су приватног порекла, а пуштају се у промет, трговину или излажу јавној распродаји (преко заложних и акционих завода итд.), подлеже испитивању чистоће и жигосању и свему што прописују одредбе закона. Такве израђевине, ако имају законом прописану најмању чистоћу, снабдеваће се жигом за иностране израђевине.

V Испитивање чистоће и жигосање

Чл. 19. — Испитивање чистоће израђевина од злата, сребра или платине врши се обично огледом на камену, којим се утврђује приближна тачност чистоће. Ако тај оглед покаже несумњиве и поуздане резултате, може се одустати од огледа ватром или помоћу других тачнијих испитивања. Покаже ли се оглед на камену сумњив или неизводљив или је потребна већа тачност, извршиће се, без обавештавања странке, оглед ватром или на који други савршенији начин.

Од времена на време морају се, и од таквих саставних делова израђевине који на ка-

мену показују несумњиво добре резултате, предузети тачнији огледи. Да би се, код вишеструко леумљених израђевина, добила просечна чистоћа легуре, потребно их је, од случаја на случај, стопити.

Чл. 20. — При испитивању чистоће израђевина од злата и сребра, нарочито оних које се подносе пре бојења или искувавања, могу се у изузетним случајевима допустити отступања, и то: код израђевина од злата највише 3, а код израђевина од сребра највише 5 хиљадитих. Код златних и сребрних израђевина, чији су делови састављени леумом може се, у изузетним случајевима, ако је употребљена најнужнија количина леума, у добивеној просечној чистоћи израђевине допустити отступање још од 5 хиљадитих. За легуру, из које је израђен сам предмет, не може се применити ово увећано отступање у чистоћи. Код израђевина од платине не допушта се никакво отступање од прописаног степена чистоће.

Код чистоће које, према резултату огледа, стоје на граници допуштеног отступања, не узимају се у обзир разломци који не достижу или прелазе половину хиљадитог дела док се разломци који достижу или прелазе половину хиљадитог дела узимају као један цео хиљадити.

Чл. 21. — Ако странка, у погледу утврђеног степена чистоће, не би била задовољна са оценом надлештва, може тражити да се изврши тачније испитивање чистоће. Ако она, и после тога другог испитивања, опет не би

била задовољна, надлештво и странка запечатиће, заједнички, дотични предмет или један његов део (најмање 2 грама) и послати га Средишњој управи за мере и драгоцене метале на преглед.

Оцена Средишне управе је коначна.

Ако се приликом пресудног испитивања утврди да се странка неоправдано жалила, она ће сносити трошкове око тог коначног испитивања.

Чл. 22. — На израђевине, за које се нађе да имају законом прописану чистоћу (чл. 4 ове уредбе) и да одговарају свим осталим законским условима, ставља се државни жиг чистоће у величини и облику одређеном за дотичну врсту израђевине.

Израђевине, које су састављене из делова од злата и сребра или од платине и злата, а не могу се, на сваком поједином делу, обежити одговарајућим жигом чистоће, снабдеће се нарочитим жигом за мешовите израђевине.

1) Израђевине од злата

а) Домаће израђевине

Велики жигови:

„Глава Милоша Обилића” у једној величини и четири контуре за I (950/1000), II (840/1000), III (750/1000), IV (583/1000) степен чистоће.

Мали жигови:

„Пшенични клас” у једној величини и четири контуре за I (950/1000), II (840/1000), III (750/1000) и IV (583/1000) степен чистоће.

б) Иностране израђевине

„Соко” у две величине и једној контури без обзира на степен чистоће.

2) Израђевине од сребра

а) Домаће израђевине

Велики жигови:

„Глава сељанке” у једној величини и три контуре за I (950/1000), II (900/1000) и III (800/1000) степен чистоће.

Мали жигови:

„Петас” у једној величини и три контуре за I (950/1000), II (900/1000) и III (800/1000) степен чистоће.

б) Иностране израђевине

„Галеб над водом” у две величине и једној контури без обзира на степен чистоће.

3) израђевине од платине

а) Домаће израђевине

„Храстов лист са два жира” у једној величини и једној контури.

б) Иностране израђевине

„Бокал” у једној величини и једној контури.

4) Мешовите израђевине

А) Израђевине од злата и сребра или обратно

а) Домаће израђевине

„Куна” у две величине и једној контури без обзира на степен чистоће.

б) Иностране израђевине

„Орлова глава” у једној величини и једној контури без обзира на степен чистоће.

Б) Израђевине од платине и злата или обратно

а) Домаће израђевине

„Риба” у једној величини и једној контури без обзира на степен чистоће.

б) Иностране израђевине

„Мач” у једној величини и једној контури без обзира на степен чистоће.

5) Жиг за извоз

„Тролист липе” у једној величини и једној контури.

Жигови за обележавање домаћих и страних израђевина од злата, сребра и платине садрже, поред слике жига, и редни број надлештва које је жигосање извршило као и број степена чистоће, Жигови које, за више степена чистоће, претставља иста слика, уоквирени су у различитим контурама за сваку чистоћу. Жигови за иностране израђевине од злата, сребра и платине, као и жигови за домаће и иностране мешовите израђевине садрже, поред слике жига, само још редни број надлештва.

Редни бројеви надлештва означају се са арапским бројевима, а степен чистоће са римским бројевима, Редни број надлештва одређује Средишна управа за мере и драгоцене метале.

Чл. 23. — Израђевине, које су толико ситне или су таквог састава да не могу поднети никакву обележбу, подвргавање се испитивању чистоће, али се на њих неће стављати, ни жиг чистоће ни имени жиг или фабрички знак (чл. 14 закона). Међу такве израђевине спадају превлаке на стаклу, порцелану или на другим крхним подлогама, затим предиво од жице, интарзије итд.

Такве израђевине треба снабдети једним листићем од истог материјала, на који се може жиг ударити. Ако је то немогуће, мора се жиг чистоће ударити на оловну или коситерну

пломбу, која се помоћу такве жице или врпце од пергамене учврсти на израђевину, тако да се, без повреде жице за везивање, пломба не може скинути.

Чл. 24. — Израђевине за које се, приликом испитивања, нађе да имају законом допуштени степен чистоће, али не достижу у пријави декларисану чистоћу или, пак, њихове особине не би испуњавале остале законске прописе, жигосање се или жигом нижег степена чистоће или тек онда, када се, под надзором надлештва, отклони оно што би било противно законским прописима.

При томе треба имати у виду ово:

1) Покаже ли испитивање топљењем једне недовршене, вишеструко леумљење израђевине од злата, сребра или платине, чији масивни делови имају најнижу законску чистоћу, недовољну чистоћу целокупне израђевине, допушта се, да се дотична израђевина произвођачу једанпут врати на прочишћавање, то јест ради отклањања сувишног леума, месинга, железа, бакра или сличног, ако је недовољна чистоћа проузрокована ненамерно, претераном употребом леума, или, код испуњења робе, услед случајно заосталог остатка масе за пуњење и ако је зајемчена довољна сигурност, да ће се израђевине поново донети на испитивање. Исто тако може се поступити и са свим осталим исто таквим израђевинама, које се поднесу са истом пријавом.

2) Иста погодност може се дати и таквим израђевинама, при којима се, чистоћа по-

јединих леумом спојених делова, не може утврдити, али им је просечна чистоћа премалена. Овакве израђевине могу се, на тражење произвођача, издати на бојење или кувања само онда, ако постоји сигурност, да ће бити пуштене у промет обојене и искуване; али и такве израђевине морају имати пуну вредност најмање чистоће утврђене у чл. 2 закона.

3) У свим случајевима мора се после чишћења, бојења и кувања предузети ново испитивање топљењем.

4) Израђевине увезене из иностранства, које имају најнижи допуштени степен чистоће, али показују неку другу противзакониту особину, издаће се примаоцу да, под надзором надлештва, отклони нађене недостатке; ако се то уклањање не би могло извршити у земљи, вратиће се увезене израђевине натраг преко границе.

Код израђевина из приватне својине, које показују законом допуштени степен чистоће, али не испуњавају остале законске услове, може се на захтев власника одустати од уклањања противзаконитих особина, ако су израђевине гравирањем обележене као приватна својина и неће се излагати продаји. Гравирање се може, уз гаранцију, предузети и после подношења израђевине на испитивање и жигосање.

Чл. 25. — Израђевине, које не би имале ни најмањи допуштени степен чистоће (чл. 2 закона) али би им утврђени степен чистоће износио више од 200/1000, или на којима се не би могла уклонити каква друга противзакон-

нита особина или ако странка не би хтела да тако што отклони у смислу чл. 24 овог правилника, разбиће се и, у таквом стању, вратити странци (чл. 15 став 2 закона).

Подносу ли се противзаконите израђевине хотимично поново у непромењеном стању, не смеју се оне произвођачу уклањањем недостатака вратити, него се мора поступити по члану 26 тачки 4 и члану 27 Закона о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине.

VI Увоз и извоз израђевина од злата, сребра и платине

Чл. 26. — Израђевине од злата, сребра и платине израђене у иностранству могу се увозити само преко оних царинарница које одреди Министар финансија на предлог Министра трговине и индустрије (чл. 17 тачка 7 и чл. 24 закона).

Поступак при увозу израђевина од злата, сребра и платине, прописује Министар трговине и индустрије у споразуму са Министром финансија.

Чл. 27. — Израђевине од злата, сребра и платине, спремљене за извоз, ослобођавају се жигосања па, према томе, и одредаба о чистоћи и осталим особинама по Закону о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине (чл. 18 закона). Оне се могу израђивати у произвољним чистоћама.

Услови и мере опрезности, под којима се допушта израда и промет оваквих израђевина, прописале се у правилнику Министра трговине и индустрије издатом у споразуму са Министром финансија.

VII Надзор произвођача и продаваца, зложних завода и дражбоваоница

Чл. 28. — Сва предузећа, радње или лица која се баве израдом, продајом или оправком златних, сребрних или платинских израђевина златних јавни и приватни заводи и дражбоваонице, чије пословање обухвата и ове израђевине, подлеже надзору надлежне опште управне власти првог степена.

Чл. 29. — У предњем члану побројана предузећа, трговци, занатлије, заводи итд. дужни су да, општој управној власти, најмање на десет дана раније јаве да ће отпочети рад. Пријави треба, у овереном препису, приложити обртну дозволу и назначити где им је радионица или продавница. Овој пријави подлеже они и у случају, ако њихова радња има карактер привремености. Тако исто морају, сваку промену места или посвемашње напуштање своје радње, пријавити на 14 дана пре но што је сеоба извршена или рад обустављен.

У случају напуштања радње има се, општој управној власти првог степена, предати имени жиг или фабрички знак. Ако радња престане услед смрти власника, дужан је све то

(одјаву радње и враћање именовог жига) учинити наследник; ако има више наследника или су наследници непознати дужан је то учинити оставински суд или масални судија.

О свакој извршеној пријави издаће, општа управна власт, уверење које се има држати на видном месту.

Чл. 30. — Опште управне власти првог степена водиће, свака за своје подручје, евиденцију свих произвођача и продаваца израђевина од злата, сребра или платине, зложних и аукционих завода (дражбоваоница). У евиденцију се заводи: презиме и име, занимање (врста радње, заната), седиште радионице, зложног завода итд., време отпочињања или престанка рада, облик именовог жига или фабричког знака и резултат сваког појединог прегледа радње.

Чл. 31. — Торбарене (кућарење) израђевина од злата, сребра и платине строго је забрањено.

На излагање и продају израђевина од злата, сребра и платине на сајмовима (вашарима) имају право они, који испуне прописе члана 29 ове уредбе у колико би им то било допуштено одредбама других закона (Закона о радњама).

Чл. 32. — Златне и позлаћене сребрне израђевине, златне израђевине од платине и израђевине од сребра, морају бити, једне од других, одвојене у продавницама и изложима. Код

позлаћених сребрних израђевина мора се ставити јасац натпис „сребро”.

Сопственици радња, нарочито трговци мешовите робе који, одобрењем обртне власти, поред остале робе продају и златне, сребрне или платинске израђевине, смеју те израђевине држати само у засебним, споља видно обележеним, одељцима своје радње.

Чл. 33. — Предузећа, трговци, занатлије, заводи итд., побројани у предњем члану 28, морају, у својој радњи или пословници, на видном и приступачном месту, држати слике државних жигова чистоће и, на захтев муштерија, допустити разгледање закона о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине и уредбу донесену за његово извршење.

Чл. 34. — Надзор од стране општих управних власти вршиће се, код произвођача и продаваца, службеним прегледом радње (чл. 35—44), а, код заложних завода приватних и јавних, аукционих завода итд. по прописима члана 45—52 ове уредбе.

VIII Службени преглед радњи произвођача и продаваца

Чл. 35. — Органи општих управних власти првог степена вршиће, од времена на време, службени преглед радњи, произвођача и продаваца, свог подручја држећи се, при томе,

строго одредаба закона и овог правилника. Преглед ваља предузимати нарочито онда, када постоји сумња да се повређује Закон о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине.

Чл. 36. — Наређење за преглед издаје старешина опште управне власти. Он мора своје органе, којима повери рад на прегледу, снабдети писменим налогом (овлашћењем) и легитимацијом о идентитету. Поред свега овога мора контролни орган са собом повести још једно званично лице као сведока.

Захтевају ли прилике, може се узети и један полицијски орган или општински чиновник.

Чл. 37. — Преглед радње има се вршити, по правилу, само за време дневног рада, то јест дану и у радне дане; изван овога времена допуштено је предузимати преглед само у случајевима, ако је неопходно потребно да се њиме спречи или открије смела повреда закона.

При прегледу треба се клонити сваког отежавања или ометања рада.

Чл. 38. — Прегледу мора бити присутан власник радње или занатске радионице или, ако њега тамо не би било, његов заменик. Ако власник или његов заменик затражи да се преглед одложи на који други дан, не може се томе захтеву удовољити.

Чл. 39. — Преглед се ограничава на радионицу и на одељења за чување и продавање робе. Увиђај у пословне књиге извршиће се само онда, ако се на основи сумње да се повређује Закон о контролисању чистоће злата, сребра и платине, укаже за то потреба.

Лица при којима се врши преглед, дужна су да отворе просторије, ормане, фијоке и касе које ће означити контролни орган и да му покажу сву постојећу робу. За случај противстављања запечатиће се све просторије, ормани, фијоке и касе службено. Запечаћени остају тако дуго док власник не допусти увиђај или док се не испуне формалности за званично отварање истих.

Чл. 40. — Преглед радње обухвата надзор над тиме да ли се одржавају све одредбе и прописи Закона о контролисању чистоће злата, сребра и платине и правилници о његовом извршењу.

Треба констатовати:

1) Има ли дотични од надлежне власти издату дозволу за рад (обртну дозволу). Ако тргује са другом робом па узгред продаје и златне, сребрне и платинске израђевине: да ли и за то има потребну дозволу. Предочење обртне дозволе захтеваће се само у случају ако дотични није унет у евиденцију радњи и радионица.

2) Има ли прецизну вагу и тегове. Да ли су прописно жигосани.

3) Да ли су одредбе о контролисању чистоће злата, сребра и платине и слике жигова

чистоће, на видном и приступачном месту, у радњи публици на увиђај изложени.

4) Да ли готове златне, сребрне и платинске израђевине, које се у радњи или радионици налазе, имају законску чистоћу; да ли су обележене именом жигом или фабричким знаком произвођача, као и прописним жигом чистоће.

5) Да ли леум, што се у радионици налази и служи за спајање златних и сребрних израђевина, има прописани састав, и да ли златне, сребрне и платинске легуре одговарају прописима по закону (у случају потребе треба узети један комадић за анализу али највише један грам).

6) Да ли је поступљено по члану 31 овог правилника.

7) Да ли су израђевине од простог метала одвојене од златних, сребрних и платинских и јасним натписом обележене.

Чл. 41. — О извршеном прегледу радње, тачно и савесно, састављени записник потписују контролни органи и власник радње или његов заменик а, ако је присутан и орган јавне безбедности, онда и он.

Испитивање чистоће и анализе поводом прегледа радње, врше се — по званичној дужности — бесплатно. По свршетку анализе треба, узети материјал, странци вратити.

Чл. 42. — Ако се, приликом прегледа радње, утврде недостатци и ставе приговори, саставиће се записник у оригиналу и у копији.

Копија, снабдевена са печатом надлештва, предаће се власнику радње. Она му, подједно, служи и као признаница за оспорену и евентуално конфисковану робу.

Конфисковане ствари треба у записнику на одређеном месту, уписати, и то: број комада, врсту робе и тежину, као и име онога који је конфисковану робу израдио или од кога је набављена.

Одузете израђевине имају се, у присуству власника радње или његовог заменика, запакovati и снабдети печатом надлештва и власника. Али може се наредити да, запечаћени пакет, странка, у заказани дан, донесе у надлештво. То треба и у записнику констатовати.

Чл. 43. — Када се преглед израђевина од злата, сребра и платине врши код продавца на сајмовима (вашарима), црквеним славама и у другим згодама, где се таква роба износи на продају, поред одредаба по чл. 40 утврдити и то да ли дотични има посебну дозволу за продају израђевина од драгоцених метала на оваквим местима.

Чл. 44. — Записник о извршеном прегледу радње треба протоколисати и његове податке завести у евиденцију радњи и радионица.

Ако је потребно да се, против странке, поведе извесни поступак, поступиће се по закону, а конфисковане израђевине чуваће се у надлештву док се не доврши казни поступак. У случају кривица, које се кажњавају

по царинским прописима или кривичном закону, има се цео предмет доставити надлежној власти.

Конфискована роба заводи се у исказ конфискованих ствари а, по свршетку казног поступка, поступиће се с њима у смислу изречене пресуде.

Надзор заложних завода

Чл. 45. — Заложни заводи, приватни и јавни, могу, приликом јавних продаја, издавати купцима само прописаним жигом чистоће снабдевене израђевине од злата, сребра или платине. Од тога се изузимају израђевине побројане у последњем ставу овога члана и у члану 47 ове уредбе.

Тога ради израђевине од злата, сребра или платине, које се у заложним заводима, износе путем лицитације на продају, подлеже испитивању чистоће и жигосању. На захтев заложних завода, може се жигосање израђевина извршити и пре јавне продаје; али ако испитивање чистоће и жигосање није предузето пре јавне продаје, морају за јавну продају одређене израђевине од злата, сребра и платине, бити од стране органа опште управне власти првог степена прегледане за време лацитације пре оглашавања истих за продају.

Код нађених нежигосаних израђевина треба разликовати, да ли оне имају или немају најнижу законску чистоћу. У првом случају има се, код јавне продаје, огласити да се израђевине, пре издавања могу, према жељи куп-

ца, или о његовом трошку жигосати или разбити у комађе. Израђевине недовољне чистоће могу се, по правилу, код јавне продаје оглашавати као изломљене.

У несломљеном стању могу се израђевине од злата, сребра или платине недовољне чистоће, под надзором надлежности, у сврху извоза предавати само лицима која се баве извозом таквих производа. Тога ради мора се свака продаја за ту сврху, од стране заложног завода, одмах ставити до знања општој управној власти првог степена или њеном изаслатом органу. Купац је дужан старати се да купљене израђевине буду, од стране надлежне опште управне власти, снабдеване жигом за извоз и унети их у своје стоваришне књиге израђевина намењених за извоз.

Чл. 46. — Ако нека изложена израђевина има на себи знакове кривичног дела по чл. 26 закона, овлашћен је орган опште управне власти, дотични предмет или његове долове тако дуго ставити под службени затвор колико је потребно за утврђивање чињеница.

Утврди ли, приликом доношења израђевине, сам заложни завод неко кривично дело по тачки 1—3 чл. 26 закона, не сме се на такву израђевину одобрити зајам, него се мора доставити надлежној општој управној власти првог степена на даљи поступак.

Ако се учинилац кривичног дела (фалсификатор) не би могао пронаћи, а несумњиво је да се залогом није хтело намерно оштетити заложни завод, Министар трговине и индустри-

је може, на основи образложеног предлога Средишне управе за мере, наредити да се дотична израђевина изда залагачу после отстрањивања фалсификованог жига, односно његовог поништења.

Чл. 47. — Израђевине од злата, сребра и платине које су, услед своје научне, уметничке, историјске или културно-историјске вредности, по тачки 5 чл. 17 закона, ослобођене испитивања чистоће и жигосања не подлеже ни приликом јавне продаје ограничењима предвиђеним у чл. 45 ове уредбе. Израђевине овакве врсте могу се, према томе, и ако су нежигосане, или имају недовољну чистоћу, или су испуњене старим материјама или се, њихова израда, коси са ма којом одредбом закона или ове уредбе, у сагласности са надлежном општом управном власти продавати приватним лицима или трговцима.

Чл. 48. — Ако се израђевине од злата, сребра или платине, намењене јавној продаји, пре тога излажу публици на увиђај, мора се сва та роба изложити тако да, права роба, буде одвојена од неправе и, ова последња, обележена одговарајућим натписом.

Чл. 49. — Заложни заводи, приватни и јавни, дужни су, о свакој јавној продаји заложених ствари, на 8 дана раније извести општу управну власт првог степена. Том при-

ликом треба поднети и списак доспелих залога. У списку треба одвојено побројати златне, сребрне и платинске израђевине, затим треба навести редни број залога, врсту и број комада заложених предмета и њихову тежину.

Чл. 50. — По пријему пријаве, општа управна власт, изаслаће свога чиновника који ће, испитивање чистоће и жигосање доспелих залога од драгоцених метала, према жељи заложног завода извршити или пре јавне продаје или за време продаје или пре оглашавања истих за продају.

Ако би пријава била поднета сувише касно и не би остајало времена да се ствари прегледају, на продају се може изнети само оно што је снабдевано прописаним државним жигом чистоће.

У случају, да неки заложни завод, изврши лицитацију златних, сребрних или платинских израђевина не подневши претходно пријаву, надлежна општа управна власт поднеће о томе пријаву. Осим тога, ако се заложни завод овим пропустом огрешко и о прописе закона о контролисању чистоће израђевина од злата, сребра и платине саставиће се о томе записник и поднети пријава надлежној власти на даљи поступак.

Чл. 51. — Допуштено је да, општа управна власт, одустане од прописа става првог члана 50 ове уредбе, ако се завод и његов проценилац обавезу, да ће у залогу примати само

прописаним државним жигом чистоће снабдеване златне, сребрне и платинске израђевине и ако на себе приме обавезу за све евентуалне неуредности, које би се могле појавити приликом јавне продаје.

Али и у овом случају дужан је завод државати се одредбе члана 45 и 49 ове уредбе а, општој управној власти, остаје поаво, да присуствује јавним продајама и да, у свако доба, контролише све залог од злата, сребра или платине дотичнога заложног завода. Ако се, приликом таквог контролисања, нађу ствари које нису жигосане, поступиће се по прописима закона.

Чл. 52. — Ако израђевине од злата, сребра или платине, које немају ни најмању, законом прописану, чистоћу, приликом јавне продаје у заложним заводима, остану непродате, могу се оне, у неоштећеном стању, још два месеца, односно до првог најближег рока доспелости, под апсолутно поузданом евиденцијом, оставити на чување код дотичног заложног завода. Унутар овога рока могу се овакве израђевине издати, у неразбивеном стању, странци (залагачу) која донесе заложни лист.

Утврди ли се на таквим израђевинама и кривично дело из чл. 26 тачке 1—3 закона, могу се оспорене израђевине вратити заложном заводу само онда, ако се учинилац дела не би могао пронаћи. Пре враћања оваквих израђевина, које су обележене фалсификованим или злоупотребљеним правим жиговима, морају се најпре са њих отстранити отисци жигова

пазећи да се не оштети сама израђевина. У случају да кривично дело потпада под тачку 4 чл. 26 закона, могу се израђевине вратити заложном заводу само у разбивеном стању. Ако се учинилац дела пронађе, остају израђевине заплењене у надлештву тако дуго, док се не донесе пресуда.

Ако дотичну израђевину, унутар предње означеног рока, не затражи залагач, има се она, у колико се не мора повести поступак по чл. 26 закона, разбити у комађе и у оваком стању предати процениоцу.

Надзор судских продаја израђевина од злата, сребра или платине

Чл. 53. — Одредбе чл. 45, 47 и 48 ове уредбе важе и за јавне продаје израђевина од злата, сребра и платине, које се врше судским путем, то јест купцима се могу, по правилу, издавати само испитане и жигосане израђевине од злата, сребра и платине. Пре судске продаје има се утврдити да ли су израђевине снабдевене државним жигом чистоће. Ако која израђевина не би имала државни жиг, има се испитати да ли има најнижи, законом допуштени, степен чистоће и на основу тога снабдети је државним жигом чистоће.

Да би се могао извршити преглед израђевина од злата, сребра и платине, мора се, о одређеној јавној продаји, најмање на 8 дана раније извести надлежна општа управна власт. Ако се општа управна власт првог степена (одељак контроле мера) налази у месту,

продаје, довољно је, да се извештај достави на три дана пре продаје.

Извршење продаје судским путем не може бити спречено тим, ако надлештво није извршило преглед израђевина од злата, сребра и платине само у том случају, ако је контролно надлештво од стране суда правовремено било извештено и није изаслало чиновника.

Општа управна власт првог степена мора, ако је пријава правовремено учињена, извршити преглед израђевина пре одређеног рока продаје.

Чл. 54. — Ако се, приликом прегледа нађу израђевине које нису жигосане, поступиће се са њима по одредбама става 3 и 4 члана 45 ове уредбе.

Ако се, у смислу чл. 45 става 4, израђевине, које немају ни најнижи степен чистоће, предају трговцима који се баве извозом таквих производа, морају се они исказати овлашћењем надлежне опште управне власти првог степена.

Чл. 55. — За израђевине које немају најнижу, законом прописану, чистоћу (583/1000 за злато, 800/1000 за сребро, 950/1000 за платину), не сме се код судских продаја објављивати чистоћа.

Чл. 56. — Поступак са израђевинама које су, по чл. 17 тач. 5 закона, ослобођене жигосања исти је, при судским продајама, као што се то предвиђа у чл. 47 ове уредбе.

Код оцене питања, да ли има таквих, у погледу поступка код жигосања, повлашћених израђевина, има контролно надлештво решавати споразумно са судом. У случају да је ствар нејасна или спорна има се поступити по чл. 2 тач. 5 ове уредбе.

Остале државне и јавне установе

Чл. 57. — Златне, сребрне и платинске израђевине, које се, код поштанских или железничких станица, царинарница и осталих државних или јавних уснова износе на јавну продају, подлеже одредбама чл. 53 до 56 ове уредбе.

Чл. 58. — Златне, сребрне или платинске израђевине, које су:

1) снабдеване фалсификованим жигом чистоће;

2) отиснути жиг или знак пренесен на другу израђевину, од злата, сребра или платине;

3) које у себи садрже стране материје као железо, бакар, олово, леум, мање садржине драгоценог метала, кит итд., тако да се те материје не могу лако видети или распознавати, заплењују се и, у разбивеном стању, продају се јавно у корист државне касе (члан 37 закона).

Изузетак чине само израђевине које морају имати потребан контремајл, који служи за одржавање облика.

Осим што се такве израђевине заплењују у корист државне касе, има се против учиниоца поступити по чл. 26 закона.

IX Израђевине од неплеменитих метала

Чл. 59. — Израђевине од неплеменитих али племенитима сличних метала, позлаћене или посребрене, дублиране, лакиране, затим од неплеменитих метала начињени али златом, сребром или платином украшени предмети моћи ће се продавати само као израђевине од неплеменитих метала и не могу добити назив или ознаку по којима би се погрешно могло сматрати, да су од злата, сребра или платине. Допушта се ознака „Кино сребро” као у трговини већ уобичајен назив.

Као израђевине од неплеменитих метала сматраће се и оне, у којима количина племенитог метала не износи више од 200/1000.

Чл. 60. — Израђевине од неплеменитих метала, не смеју се позлатити или посребрити толико (златом или сребром платирати, дублирати итд.), да се тиме спречи испитивање на камену. Од те одредбе изузете су оне израђевине, на којима се види са унутрашње стране прости метал и које имају на видљивом месту утиснут жиг „Метал” или назив материјала од кога су начињене. Ако се на таквим израђевинама налазе украси од злата, сребра или платине, не смеју они бити жигосани и не смеју бити тежи од 1 грама. Прекршаји такве врсте кажњавају се по чл. 31 закона.

Чл. 61. — Ако се у некој радњи на стоваришту, у продавницама и изложима држе, уз израђевине од злата, сребра и платине, и израђевине од неплеменитих метала или сличних првима, морају се израђевине од неплеменитих метала држати у засебним преградама, на којима ће оне бити означене јасним натписима. Ти натписи не смеју бити такви да би се по њима погрешно могло схватити, да су то израђевине од злата, сребра или платине.

Х Завршне и прелазне одредбе

Чл. 62. — Царски аустријски, велики и мали, дукати жигосаће се само у случају, ако им чистоћа износи 986/1000. Исто тако може се златни турски новац, који служи за накит, жигосати ако му чистоћа износи најмање 750/1000. Ако на испитивање и жигосање поднети новац, не би имао напред утврђену чистоћу, разбиће се и у том стању вратити ономе чији је.

Тежине и чистоће новца, који подлежи жигосању, прописане су правилником Министра трговине и индустрије број 5852 од 5 јула 1930 год. („Службене новине” број 150—LIX од 16 јула 1930 године).

Чл. 63. — Ранији жигови, који се налазе на израђевинама од злата и сребра задржавају своју пуну важност. Ти жигови су:

А) За злато

- 1) Већих домаћих израда прве чистоће (750/1000) „Сунце у кругу” са знаком I.

- 2) Већих домаћих израда друге чистоће (583/1000) „Глава Милоша Обилића у кругу” са знаком II.
- 3) Мањих домаћих израда прве чистоће (750/1000) „Две тице са гранчицом у среди” и знаком I.
- 4) Мањих домаћих израда друге чистоће (580/1000) „Лавља глава са отвореним чељустима” и знаком II.
- 5) Страних израда прве чистоће (750/1000) „Мач међу двама лаворовим гранчицама” и знаком I.
- 6) Страних израда друге чистоће (583/1000) „Бокал” са знаком II.
- Б) За сребро
- 1) Већих домаћих израда прве чистоће (900/1000) „Млад месец који окружује петокраку звезду” са знаком I.
- 2) Већих домаћих израда друге чистоће (800/1000) „Два чекића унакрст повезани траком” и знаком II.
- 3) Већих домаћих израда треће чистоће (750/1000) „Вепрова глава у квадрату заобљених ћошкова” и знаком III.
- 4) Мањих домаћих израда прве чистоће (900/1000) „Меркуров штап” са знаком I.
- 5) Мањих домаћих израда друге чистоће (800/1000) „Јарчева глава” са знаком II.
- 6) Мањих домаћих израда треће чистоће (750/1000) „Гавранова глава” са знаком III.
- 7) Страних израда прве чистоће (850/1000) „Коњска глава” са знаком I.
- 8) Страних израда друге чистоће (750/1000) „Круна” са знаком II.

Код горе побројаних жигова под А) и Б) назначује римски број у жигу степен чистоће. Поред римских бројева налазе се у жигу још и арапски бројеви, који показују редни број надлештва које је жигосање извршило.

Редни бројеви надлештва, која су вршила испитивање чистоће и жигосање са предње побројаним жиговима, били су ови:

Београд	• • • • •	редни број	1
Загреб	• • • • •	" "	2
Цеље	• • • • •	" "	3
Сарајево	• • • • •	" "	4
Сплит	• • • • •	" "	5
Скопље	• • • • •	" "	6
Суботица	• • • • •	" "	7
Тузла	• • • • •	" "	8
Мостар	• • • • •	" "	9
Бањалука	• • • • •	" "	10
Цетиње	• • • • •	" "	11
Љубљана	• • • • •	" "	12
Осијек	• • • • •	" "	13

Чл. 64.
37659

Чл. 64. — Ова Уредба стаје на снагу после месец дана од дана обнародовања у „Службеним новинама”.

Од тога дана престаје важити тачка II члана I, затим чл. 2, 3 и 4 решења Министра трговине и индустрије број 4388 од 28 августа 1929 године („Службене новине” број 213—LXXXIV од 12 септембра 1929 године).

Службене новине Бр. 131—XXXVII од 14 јуна, 1933 год.

SAVEZNO IZVRŠNO VEŠE
CENTAR ZA INFORMACIJU I
DOKUMENTACIJU BELAGOST

Inv. br.

SIGN.

